

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Η οικονομική κρίση στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα
Η περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος**

ΤΣΙΣΚΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΣ ΦΙΛΙΠΠΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ, 2017

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των
απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
Στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Περίληψη

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή εκπονήθηκε με σκοπό να μελετηθεί ο βαθμός επίδρασης της οικονομικής κρίσης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και να γίνει μια ειδικότερη ανάλυση της επίδρασης αυτής, με βάση τα οικονομικά στοιχεία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Το 2001, όταν η Ελλάδα έγινε μέλος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης υιοθετώντας το ενιαίο νόμισμα, δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι η προσέγγιση στον πυρήνα των Ευρωπαϊκών οικονομιών, θα λειτουργούσε ως καταλύτης που θα επιτάχυνε την πραγματική σύγκλιση με τις προηγμένες Ευρωπαϊκές χώρες σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Οι προσδοκίες αυτές, δυστυχώς, δεν επαληθεύτηκαν. Στην οικονομία ειδικότερα η ανάπτυξη ήταν ταχεία, στηρίχθηκε όμως αποκλειστικά στην εγχώρια ζήτηση, η οποία τροφοδοτήθηκε από το δανεισμό, δημόσιο και ιδιωτικό. Η παραγωγική βάση δεν προσαρμόστηκε ανάλογα και η ανταγωνιστικότητα υποχώρησε ραγδαία, με αποτέλεσμα την επιδείνωση του ελλείματος ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών. Οι δημόσιες δαπάνες αυξάνονταν, ενώ τα έσοδα ήταν αδύνατον να τις παρακολουθήσουν, οδηγώντας σε μεγάλα ελλείμματα και σε ιστορικά υψηλά επίπεδα το δημόσιο χρέος.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 έφερε στο φως τις αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, αναγκάζοντας την χώρα να καταφύγει σε συνολικά τρία Προγράμματα Οικονομικής Προσαρμογής από την αρχή της κρίσης μέχρι και σήμερα. Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα, παρόλο που δεν ήταν η πηγή της δημοσιονομικής ύφεσης, επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση και την κρίση εμπιστοσύνης που δημιουργήθηκε, με ιδιαίτερα μεγάλη μείωση της συνολικής ρευστότητας και ραγδαία αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, παρά την διπλή κεφαλαιακή ενίσχυση κατά τα τελευταία έτη. Η Εθνική Τράπεζα ως πρωταγωνιστικό και αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνικού τραπεζικού κλάδου, υπέστη σημαντικές απώλειες που παρουσιάζονται στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, μέσα από την διαχρονική ανάλυση της μεταβολής των χρηματοοικονομικών δεικτών της. Από την ανάλυση γίνεται φανερή η δύσκολη κατάσταση που έχει διαμορφωθεί, με εμφανή την ανάγκη λήψης καθοριστικών αποφάσεων για τη βιωσιμότητα της τράπεζας.

Abstract

The main aim of the present dissertation is to study the degree of impact of the economic crisis on the Greek banking system and to carry out a more focused analysis of this effect, based on the financial data of the National Bank of Greece.

In 2001, when Greece joined the Economic and Monetary Union adopting the single currency, the impression was that inclusion in the core European economies would act as a catalyst to accelerate real convergence to the advanced European countries at both the economic and social level. Unfortunately these expectations did not materialize. Economic growth in particular may have been strong, but relied solely on domestic demand, fueled by public and private borrowing. The production base was not accordingly adjusted and competitiveness declined rapidly, resulting in a deterioration of the external balance deficit. Public spending kept increasing, while revenues was unable to keep up, leading to wider deficits and historically high levels of debt.

The global financial crisis of 2008 revealed the weaknesses of the Greek economy, forcing the country to resort to three successive Economic Adjustment Programs from the beginning of the crisis until today. The banking system in Greece, although it was not the source of the fiscal downturn, was strongly affected by the economic crisis and the ensuing confidence crisis, recording a particularly large reduction of total liquidity and rapid growth of non-performing loans, despite two rounds of capital strengthening in recent years. The National Bank of Greece, being a fundamental and integral part of the Greek banking sector, has thus suffered considerable losses, presented in this dissertation through an in-depth analysis of developments in financial indicators. Such analysis brings to light the difficult conditions that have been shaped, pointing to a clear need for key decisions with regard to the viability of the institution.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή	10
-----------------	----

Κεφάλαιο 2

Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	13
--------------------------------------	----

2.1. Τράπεζα της Ελλάδος	13
--------------------------	----

2.1.1. Αρμοδιότητες στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος	14
--	----

2.1.2. Λοιπές Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος	15
---	----

2.2. Εμπορικές τράπεζες	16
-------------------------	----

2.2.1. Διαχωρισμός συστημικών και μη συστημικών τραπεζών	17
--	----

2.2.2. Παρούσα κατάσταση εμπορικών τραπεζών και συγχωνεύσεις	17
--	----

2.3. Επενδυτικές τράπεζες	18
---------------------------	----

2.4. Συνεταιριστικές τράπεζες	19
-------------------------------	----

2.5. Υποκαταστήματα Τραπεζών με έδρα το εξωτερικό	19
---	----

2.6. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων	20
---------------------------------------	----

2.7. Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	20
--	----

Κεφάλαιο 3

Δομή του Ευρωπαϊκού Τραπεζικού Συστήματος σε συνάρτηση με το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	
---	--

22

3.1. Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών & Ευρωσύστημα	22
---	----

3.2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.)	23
--	----

3.3. Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες	24
---------------------------------	----

3.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή	25
-------------------------	----

3.5. Μηχανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης για οικονομική στήριξη των κρατών μελών	25
3.5.1. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM)	26
3.5.2. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM)	27
3.5.3. Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF)	28
3.5.4. Μηχανισμός Παροχής Έκτακτης Ρευστότητας (ELA)	29
3.6. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	30

Κεφάλαιο 4

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	33
4.1. Ιστορικά στοιχεία	34
4.2. Οικονομικά αποτελέσματα 2016	36
4.2.1. Κερδοφορία	36
4.2.2. Ρευστότητα	36
4.2.3. Κεφαλαιακή Επάρκεια	36
4.3. Σχέδιο Αναδιάρθρωσης	37
4.4. Διαχείριση Κινδύνων	39
4.4.1. Πιστωτικός κίνδυνος	40
4.4.2. Κίνδυνος αγοράς	40
4.4.3. Κίνδυνος Ρευστότητας	42
4.4.4. Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου	44
4.4.5. Λειτουργικός Κίνδυνος	45

Κεφάλαιο 5

Η κρίση της ελληνικής οικονομίας (γεγονότα και πολιτικές)	46
5.1. Τα αίτια της κρίσης	46
5.1.1. Το δυσμενές εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον	47

5.1.2. Δημοσιονομική πολιτική	47
5.1.3. Έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας	48
5.1.4. Η αδυναμία προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας στις απαιτήσεις του ενιαίου νομίσματος	48
5.1.5. Ακαμψία της αγοράς εργασίας	49
5.1.6. Διαφθορά και έλλειψη διαφάνειας	49
5.2. Οι συνέπειες της κρίσης	49
5.2.1. Επιδείνωση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών	49
5.2.2. Κατακόρυφη αύξηση των επιτοκίων δανεισμού	51
5.3. Προσφυγή της Ελλάδας στο μηχανισμό στήριξης	51
5.3.1. Το πρώτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής	51
5.3.2. Το δεύτερο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής	52
5.3.3. Το τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής	53
5.3.4. Αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας	54
5.3.5. Διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας	54
5.3.6. Ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών	55
5.3.7. Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και επενδύσεις	55
5.3.8. Πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων	55
5.3.9. Εκσυγχρονισμός του κράτους και της δημόσιας διοίκησης	56
5.3.10. Χρηματοδοτική συνδρομή μέσω του Προγράμματος	56
5.3.11. Ορόσημα	57
5.3.12. Συμμετοχή του ΔΝΤ	57
5.4. Εξελίξεις στην ελληνική οικονομία 2015 -2016 - 2017	58

Κεφάλαιο 6

Χρηματοοικονομική ανάλυση της Εθνικής Τράπεζας με χρηματοοικονομικούς δείκτες (2005 – 2016)

6.1. Ρευστότητα	61
6.1.1. Δείκτης Χορηγήσεις προς Καταθέσεις Πελατών	61

6.2. Κεφαλαιακή Επάρκεια	66
6.2.1. Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	66
6.3. Κερδοφορία	72
6.3.1. Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (Return on Equity ROE)	72
6.3.2. Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (Return on Assets ROA)	76
6.3.3. Πλεονέκτημα μόχλευσης	79
6.4. Ποιότητα Ενεργητικού	81
6.4.1. Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων προς συνολικά δάνεια	81
6.4.2. Δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού	84
6.5. Ανάλυση της πορείας της μετοχής της Ε.Τ.Ε. στο Χρηματιστήριο Αθηνών	88

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα	91
---------------------	----

<u>Βιβλιογραφία</u>	94
----------------------------	----

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Βασικοί μακροοικονομικοί δείκτες της ελληνικής οικονομίας

Πίνακας 2. Δείκτης Χορηγήσεις / Καταθέσεις

Πίνακας 3. Δείκτης Ιδίων Κεφαλαίων και Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Πίνακας 4. Δείκτης Απόδοσης ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

Πίνακας 5. Κατάταξη τραπεζών ανά δείκτη ROA

Πίνακας 6. Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)

Πίνακας 7. Πλεονέκτημα μόχλευσης

Πίνακας 8. Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων / Συνολικά δάνεια

Πίνακας 9. Δείκτης προβλέψεων / Σύνολο Ενεργητικού

Πίνακας 10. Τιμή μετοχής και χρηματιστηριακή αξία Ε.Τ.Ε.

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Δημοσιονομικό έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ

Διάγραμμα 2. Δείκτης Χορηγήσεις / Καταθέσεις

Διάγραμμα 3. Δείκτες Ιδίων Κεφαλαίων - Κεφαλαιακής Επάρκειας

Διάγραμμα 4. Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

Διάγραμμα 5. Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)

Διάγραμμα 6. Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων / Συνολικά δάνεια

Διάγραμμα 7. Δείκτης προβλέψεων / Σύνολο Ενεργητικού

Διάγραμμα 8. Τιμή μετοχής και χρηματιστηριακή αξία Ε.Τ.Ε.

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Ο τραπεζικός τομέας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες της οικονομίας μιας χώρας. Για να είναι μια οικονομία ισχυρή πρέπει και το χρηματοπιστωτικό σύστημα να είναι ισχυρό. Το τραπεζικό σύστημα ως βασικό μέρος του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας, είναι καθοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, εξασφαλίζοντας ρευστότητα για τη χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Μια χώρα δεν μπορεί να έχει αναπτυγμένη οικονομία δίχως αναπτυγμένο τραπεζικό σύστημα, καθώς επίσης δεν μπορεί να υφίσταται υγιές τραπεζικό σύστημα σε μια προβληματική οικονομία που δεν στηρίζεται σε γερά θεμέλια.

Μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 δημιουργήθηκε η ανάγκη για επαναπροσδιορισμό των ευρωπαϊκών μηχανισμών, οι οποίοι όμως σε συνάρτηση με τη δημοσιονομική κρίση του Ελληνικού Κράτους δεν αποδείχτηκαν αποτελεσματικοί και δημιουργήθηκε ένα νέο δυσκολότερο οικονομικό περιβάλλον, όπου σήμερα καθίσταται απαραίτητο να επαναδιατυπωθούν στόχοι και προτεραιότητες. Παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ελληνικών τραπεζών δεν είχε μεγάλη έκθεση στα λεγόμενα «τοξικά προϊόντα», που οδήγησαν σε κρίση ή και κατάρρευση αμερικανικές και ευρωπαϊκές τράπεζες και παρά την καλή κατάσταση των ισολογισμών τους και την κεφαλαιακή τους επάρκεια, οι ζημιές από τη δημοσιονομική κρίση φαίνεται πως είναι ανυπολόγιστες.

Η παρατεταμένη ύφεση της ελληνικής οικονομίας που αναζητεί πλέον ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης, έχει προκαλέσει εκτίναξη του αριθμού των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Οι καταθέτες αποσύρουν τις αποταμιεύσεις τους προς κατανάλωση ή αναζητούν ασφαλέστερους τρόπους διαφύλαξης τους. Παράλληλα, η απώλεια της δυνατότητας πρόσβασης στη διεθνή αγορά κεφαλαίου συρρίκνωσε δραστικά τις επιλογές χρηματοδότησης.

Η οικονομική πολιτική των ελληνικών τραπεζών καθορίζεται πλέον σε μεγάλο βαθμό από τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και των πολιτικών αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ελληνικού Κράτους. Το νέο αυτό οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, δυσκολεύει την εκτίμηση των μελλοντικών εξελίξεων και κατά συνέπεια το σχεδιασμό ενός μακροπρόθεσμου σχεδίου και για την επιστροφή στην ανάπτυξη και την κερδοφορία των τραπεζών.

Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή γίνεται αρχικά αναφορά στον τραπεζικό κλάδο στην Ελλάδα και αναλύεται το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και οι ευρωπαϊκοί και διεθνείς μηχανισμοί που συνδέονται άμεσα με την ελληνική οικονομία. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι δραστηριότητες της Εθνικής Τράπεζας του μεγαλύτερου βάσει κεφαλαιοποίησης τραπεζικού ιδρύματος στην χώρα και παλαιότερου με 175 χρόνια ιστορίας. Ακολουθούν ιστορικά στοιχεία και τα οικονομικά της αποτελέσματα όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί κατά το έτος 2016, το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης της, οι βασικοί κίνδυνοι που υπάρχουν και οι τρόποι αντιμετώπισης τους. Παρουσιάζονται ακόμα τα γεγονότα που οδήγησαν στην ελληνική οικονομική κρίση από το 2000 μέχρι και το 2016, οι συνέπειες της, καθώς και τα Προγράμματα Οικονομικής Προσαρμογής που ακολουθήθηκαν, από το ξέσπασμα της κρίσης μέχρι και σήμερα. Ακολούθως γίνεται μια διαχρονική μελέτη βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών για την Εθνική Τράπεζα από το 2005 μέχρι το 2016 και ανάλυση τους. Επίσης γίνεται μια σύντομη ανάλυση της διαχρονικής πορείας της μετοχής στο Χρηματιστήριο Αθηνών και της συνολικής χρηματιστηριακής αξίας της Τράπεζας. Ολοκληρώνοντας, παραθέτονται χρήσιμα συμπεράσματα και προτείνονται κατευθυντήριες γραμμές, με στόχο τη βιωσιμότητα της Εθνικής Τράπεζας εν μέσω ενός πολύπλοκου περιβάλλοντος και την επιστροφή της χώρας στην οικονομική ανάπτυξη.

Στόχος της παρούσας διατριβής είναι μέσω της διερεύνησης, ερμηνείας και αξιολόγησης των οικονομικών καταστάσεων η απόρροια σημαντικών πληροφοριών καθώς και η παροχή όλων εκείνων των στοιχείων που χρειάζεται να γνωρίζει ο κάθε ενδιαφερόμενος τόσο για την πορεία της Τράπεζας όσο και για την οικονομική της κατάσταση.

Επιχειρεί μεταξύ άλλων να εντοπίσει, να εκτιμήσει αλλά και να κάνει προτάσεις με συγκεκριμένους οικονομικούς δείκτες, ώστε να εξερευνηθεί κατά πόσο η χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων της Εθνικής Τράπεζας, καλύπτει την ανάγκη εφαρμογής μεθόδων πρόβλεψης για ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών σε περιόδους οικονομικής κρίσης και για τη συνεχή και ποιοτική ανάπτυξη της.

Το διακριτικό στοιχείο που αναδεικνύει την πρωτοτυπία της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι το επίκαιρο του θέματος καθώς και η χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία, διότι η χρήση αριθμοδεικτών έχει μεγάλο εύρος εφαρμογής, με την έννοια ότι υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί δείκτες που μπορούν να υπολογιστούν. Έτσι θεωρήθηκε σκόπιμο να υπολογιστεί ένας συνδυασμός δεικτών ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας, κερδοφορίας, ποιότητας Ενεργητικού και Χρηματιστηριακού δείκτη μετοχών διαχρονικά, έτσι ώστε να υπάρξει μια ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής κατάστασης της Τράπεζας πριν το ξέσπασμα της κρίσης, κατά τη διάρκεια της και μέχρι σήμερα. Είναι ευνόητο ότι τα διάφορα είδη αριθμοδεικτών αλληλοσυμπληρώνονται και η σωστή ταξινόμηση τους βοηθά τον χρηματοοικονομικό αναλυτή να εστιάσει την προσοχή του σε εκείνα τα σημεία που τον ενδιαφέρουν περισσότερο, ανάλογα πάντα με το σκοπό του.

Κεφάλαιο 2

Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Πριν την εκδήλωση της κρίσης ο τραπεζικός κλάδος στη Ελλάδα παρουσίαζε αξιολογη πορεία εντός και εκτός των συνόρων. Η κρίση, αρχικά δημοσιονομική, επηρέασε σημαντικά το τραπεζικό σύστημα, αναγκάζοντας τις τράπεζες να λάβουν μέτρα (αύξηση κεφαλαίων, πώληση υποκαταστημάτων στο εξωτερικό κλπ.) για να ανταπεξέλθουν στις δύσκολες αυτές συνθήκες.

Το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και η κατάρρευση πολλών τραπεζών στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη που οφείλονταν (κυρίως) σε επενδύσεις σε τοξικά και άλλα υψηλού ρίσκου προϊόντα, δεν επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν λόγο να επενδύσουν σε τέτοιου είδους ομόλογα, αφού οι περισσότερες από αυτές παρουσίαζαν μεγάλη κερδοφορία εκείνη την περίοδο, επεκτείνοντας τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες σε πολλές χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων.

Τα βασικά στοιχεία του τραπεζικού τοπίου στην Ελλάδα είναι:

- Η Τράπεζα της Ελλάδος
- Οι εμπορικές τράπεζες
- Οι επενδυτικές τράπεζες
- Οι συνεταιριστικές τράπεζες
- Τα υποκαταστήματα τραπεζών με έδρα το εξωτερικό
- Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων
- Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

2.1. Τράπεζα της Ελλάδος

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι η κεντρική τράπεζα της χώρας. Ιδρύθηκε το 1927 βάσει ενός παραρτήματος του Πρωτοκόλλου της Γενεύης και άρχισε να

λειτουργεί τον Μάιο του 1928. Έχει συσταθεί με τη μορφή ανωνύμου εταιρίας. Ως έδρα της ορίζεται από το καταστατικό της η Αθήνα, ενώ διατηρεί 17 υποκαταστήματα, 33 πρακτορεία και 5 θυρίδες σε όλη την Ελλάδα.

Από τον Ιανουάριο του 2001 η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί αναπόσπαστο μέλος του Ευρωσυστήματος, που απαρτίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που ανήκουν στη ζώνη του Ευρώ. Έκτοτε η Τράπεζα της Ελλάδος συμβάλλει με τη δράση της στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος, το οποίο χαράσσει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του Ευρώ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι αρμόδια για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος στην Ελλάδα και τη διαφύλαξη της σταθερότητας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ως πρωταρχικός σκοπός ορίζεται από το καταστατικό της η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών. Στο βαθμό που δεν επηρεάζεται η επίτευξη του πρωταρχικού της σκοπού, η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, έχει κατοχυρωθεί η θεσμική, προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία της, αλλά και η άσκηση δημοκρατικού ελέγχου εκ μέρους της Βουλής.

Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας διακρίνονται σε αυτές που εντάσσονται στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος και σε άλλες αρμοδιότητες, και συνοπτικά είναι οι εξής:

2.1.1. Αρμοδιότητες στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος

- Συμμετέχει στη χάραξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ζώνης του Ευρώ και την εφαρμόζει στην Ελλάδα.
- Διαχειρίζεται για λογαριασμό της ΕΚΤ μέρος των διαθεσίμων σε συνάλλαγμα και χρυσό της τελευταίας, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΚΤ.
- Ασκεί την επίβλεψη των συστημάτων και των μέσων πληρωμών, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας, της αξιοπιστίας και της αποδοτικότητάς τους. Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας αυτής, παρακολουθεί και επιβλέπει, μεταξύ άλλων, το σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ και το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών. Από τις 19 Μαΐου 2008,

συμμετέχει στο Target2, το νέο διευρωπαϊκό σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων και διακανονισμού σε συνεχή χρόνο.

- Προωθεί ρυθμίσεις για τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την αποτελεσματική διαχείριση χρηματοπιστωτικών κρίσεων.
- Συλλέγει στατιστικά στοιχεία από νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δηλαδή, τις τράπεζες και τα αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων).
- Εκδίδει τραπεζογραμμάτια Ευρώ, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα, μετά από έγκριση της ΕΚΤ, και είναι αρμόδια για την κυκλοφορία και διαχείριση των τραπεζογραμματίων και κερμάτων Ευρώ στην Ελλάδα.
- Φροντίζει για την προμήθεια των αναγκαίων ποσοτήτων ανά αξία, είτε από το Ίδρυμα Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών (ΙΕΤΑ), είτε από διασυνοριακές χρηματαποστολές, καθώς και για την ασφαλή αποθήκευση, διακίνηση και την επανακυκλοφορία ή την καταστροφή τους και μεριμνά για τον ομαλό εφοδιασμό της οικονομίας.

2.1.2. Λοιπές Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος

- Εποπτεύει τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς και ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας.
- Εποπτεύει και ελέγχει τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και τους διαμεσολαβητές στις ασφαλίσεις.
- Έχει την ευθύνη για τη διαχείριση και τη λειτουργία του Συστήματος Παρακολούθησης Συναλλαγών επί Τίτλων με Λογιστική Μορφή (Άυλοι Τίτλοι).
- Έχει την ευθύνη της λειτουργίας της Ηλεκτρονικής Δευτερογενούς Αγοράς Τίτλων (ΗΔΑΤ).
- Κατέχει και διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας στα οποία περιλαμβάνονται τα σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος και του Ελληνικού Δημοσίου.
- Εξυπηρετεί το Ελληνικό Δημόσιο ως ταμίας και εντολοδόχος του.

- Καταρτίζει και δημοσιεύει στατιστικά στοιχεία που αφορούν την ελληνική οικονομία και διενεργεί εξειδικευμένες στατιστικές έρευνες.
- Δημοσιεύει εκθέσεις και διεξάγει ερευνητικό έργο στο πλαίσιο της παρακολούθησης και ανάλυσης της οικονομικής συγκυρίας και της νομισματικής πολιτικής.¹

2.2. Εμπορικές τράπεζες

Οι εμπορικές τράπεζες, που ονομάζονται και πιστωτικά ιδρύματα, δέχονται καταθέσεις χρηματικών ποσών και ταυτόχρονα χορηγούν χρηματικά ποσά με τη μορφή δανείων. Οι καταθέσεις στις εμπορικές τράπεζες προέρχονται από ιδιώτες, ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιους οργανισμούς κτλ. και διακρίνονται σε καταθέσεις όψεως, καταθέσεις ταμειυτηρίου και καταθέσεις επί προθεσμία. Οι εμπορικές τράπεζες, για να καλύψουν το κόστος λειτουργίας τους και να έχουν κέρδος, χορηγούν δάνεια με μεγαλύτερο επιτόκιο από αυτό των καταθέσεων. Η χορήγηση δανείων γίνεται σε ιδιώτες, σε επιχειρήσεις και στο κράτος. Όπως κάθε επιχείρηση, έτσι και η εμπορική τράπεζα έχει ως αντικειμενικό στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους της. Υπάρχουν όμως δυο σοβαροί περιορισμοί στις δανειοδοτήσεις. Ο ένας προέρχεται από την πολιτική και τους κανονισμούς που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα, όπως ο καθορισμός του ποσοστού των ρευστών διαθεσίμων. Ο άλλος περιορισμός προέρχεται από τις ίδιες τις εμπορικές τράπεζες, που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την επιστροφή των χρηματικών κεφαλαίων που δανείζουν μαζί με τους τόκους. Για το λόγο αυτό, όταν μια τράπεζα χορηγεί κάποιο δάνειο, φροντίζει να ερευνά την οικονομική κατάσταση του δανειοδοτούμενου και τη δυνατότητα της αποδοτικής χρησιμοποίησης του δανείου, δηλαδή επιδιώκει την εξασφάλιση των κεφαλαίων της. Γενικά, οι εμπορικές τράπεζες επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση των κερδών και ταυτόχρονα την ελαχιστοποίηση του κίνδυνου τον οποίο αναλαμβάνουν.² (Λιανός, Παπαβασιλείου, Χατζηανδρέου, « Αρχές Οικονομικής Θεωρίας»)

¹ Τράπεζα της Ελλάδος:

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/default.aspx>

² Λιανός, Παπαβασιλείου, Χατζηανδρέου, « Αρχές Οικονομικής Θεωρίας». Κεφάλαιο 8. Το τραπεζικό σύστημα:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C117/130/944.3463/>

2.2.1. Διαχωρισμός συστημικών και μη συστημικών τραπεζών

Η βιωσιμότητα των ελληνικών τραπεζών τέθηκε υπό αμφισβήτηση εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και έτσι το Μάρτιο του 2012 η Τράπεζα της Ελλάδος εκπόνησε μία μελέτη στρατηγικής αξιολόγησης των τραπεζικών ιδρυμάτων, σκοπός της οποίας υπήρξε να διερευνηθούν οι προοπτικές βιωσιμότητας κάθε ενός ιδρύματος. Βάσει της μελέτης αυτής τέσσερις εκ των τραπεζών αποφασίστηκε ότι πληρούν τις προϋποθέσεις στήριξης με δημόσιους πόρους (Πειραιώς, Εθνική, Alpha Bank και Eurobank) και ονομάστηκαν «συστημικές». Αυτές θα προστατεύονταν από το Δημόσιο και εκπονήθηκε σχέδιο ανακεφαλαιοποίησής τους.

Οι «μη συστημικές» τράπεζες, σύμφωνα και με το δεύτερο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής, όφειλαν να ανακεφαλαιοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο από τον ιδιωτικό τομέα μέχρι το τέλος Απριλίου 2013. Η μόνη μη συστημική τράπεζα που πέτυχε αυτό το στόχο ήταν η Τράπεζα Αττικής. Οι υπόλοιπες ακολούθησαν το δρόμο της εξυγίανσης με το διαχωρισμό τους σε υγιή και μη υγιή τμήματα, με τα υγιή να απορροφούνται από τις συστημικές τράπεζες.³(Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2012)

2.2.2. Παρούσα κατάσταση εμπορικών τραπεζών και συγχωνεύσεις

Κατά την τρέχουσα περίοδο υφίστανται πέντε εμπορικές τράπεζες στις οποίες συμμετέχουν το Ελληνικό Δημόσιο και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η Εθνική Τράπεζα, η Τράπεζα Πειραιώς η Alpha Bank, η Eurobank και η Τράπεζα Αττικής.

Από το 2012, το ελληνικό τραπεζικό τοπίο έχει υποστεί σημαντική συρρίκνωση. Η Τράπεζα Πειραιώς απορρόφησε το υγιές τμήμα της ΑΤΕ Bank,⁴ και απέκτησε και το 99,08% των μετοχών της Γενικής Τράπεζας από τη Societe Generale.⁵ Το 2013, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε όλες τις ελληνικές καταθέσεις, τα δάνεια και τα υποκαταστήματα της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank (πρώην Marfin Popular Bank), της Ελληνικής Τράπεζας, και το 100% των

³ Ελληνική Ένωση Τραπεζών – Ενημερωτικό Δελτίο 2012, σελ.84:

<http://www.hba.gr/Publications/Info/studies>

⁴ Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας «Δελτίο τύπου 27/07/2012 » :

http://www.hfsf.gr/files/press_release_20120727_el.pdf

⁵ Τράπεζα Πειραιώς «Δελτίο τύπου Τράπεζας Πειραιώς 01/03/2012 », σελ.1:

<http://www.piraeusbankgroup.com/~media/9D7AB9278D2B4E5991443613093A22BA.ashx>

μετοχών της Millennium Bank.⁶ Η Eurobank απέκτησε το 100% των μετοχών του νέου Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου και της νέας Proton Bank.⁷ Η Alpha Bank απέκτησε την Εμπορική Τράπεζα από την Crédit Agricole και ανέλαβε τις καταθέσεις τριών συνεταιριστικών τραπεζών: Δυτικής Μακεδονίας, Δωδεκανήσου και Ευβοίας,⁸ ενώ η Εθνική Τράπεζα απέκτησε τα υγιή τμήματα της First Business Bank και της Probank.⁹ Το 2014 η Τράπεζα Πειραιώς απορρόφησε τη θυγατρική της Geniki Bank S.A¹⁰ και το 2015 το υγιές Ενεργητικό της Πανελληνίας Τράπεζας.¹¹

Τον Δεκέμβριο του 2015 η Εθνική Τράπεζα ανακηρύχθηκε ανάδοχος για το σύνολο των καταθέσεων της Συνεταιριστικής Τράπεζας Πελοποννήσου.¹²

2.3. Επενδυτικές τράπεζες

Οι τράπεζες επενδύσεων διαφέρουν από τις εμπορικές, που εισπράττουν καταθέσεις και χορηγούν εμπορικά επιχειρηματικά και λιανικά δάνεια.

Οι επενδυτικές τράπεζες βοηθούν δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες στη συλλογή κεφαλαίων στις κεφαλαιαγορές (μετοχών και χρεογράφων), και παρέχουν στρατηγικές γνωμοδοτικές υπηρεσίες για τις συγχωνεύσεις, κτήσεις και άλλους τύπους οικονομικών συναλλαγών. Τα τελευταία χρόνια, εντούτοις, η διαφορά μεταξύ των δύο τύπων τράπεζας έχει αμβλυνθεί, δεδομένου ότι οι εμπορικές τράπεζες προσφέρουν περισσότερες επενδυτικές τραπεζικές υπηρεσίες.

⁶ Τράπεζα Πειραιώς «Δελτίο τύπου Τράπεζας Πειραιώς 22/04/2013 », σελ.1:

http://www.piraeusbankgroup.com/el/~/_media/1F97EDD9B3D3421B88901B48AF09AC83.aspx

⁷ Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας «Δελτίο τύπου 15/07/2013 » :

http://www.hfsf.gr/files/press_release_20130715_2_el.pdf

⁸ Alpha Bank «Έκθεση Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης», σελ.11 :

<https://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=7771>

⁹ Εθνική Τράπεζα «Όμιλος και Τράπεζα Ετήσια Οικονομική Έκθεση 31/12/2013», σελ.75 :

<https://www.nbg.gr/greek/the-group/investor-relations/financial-information/annual-interim-financial-statements>

¹⁰ Τράπεζα Πειραιώς «Έκθεση Εταιρικής Υπευθυνότητας 2014, 05/2014 », σελ.19 :

http://www.piraeusbankgroup.com/~/_media/Com/2015/Files/Investor-Relations/Financial-Data/Annual-Reports/Corporate_Responsibility_Report2014_Gr.pdf

¹¹ Τράπεζα της Ελλάδος «Δελτίο Τύπου τράπεζας Πειραιώς 04/2015» :

http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/DispItem.aspx?Item_ID=4954&List_ID=1af869f3-57fb-4de6-b9ae-bdfd83c66c95

¹² Εθνική Τράπεζα «Δελτίο Τύπου 18/12/2015»

www.nbg.gr/el/the-group/press-office/press-releases

Οι εν ενεργεία επενδυτικές τράπεζες στην Ελλάδα σήμερα, είναι η Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος Α.Ε. , η Aegean Baltic Bank Α.Τ.Ε. που εξειδικεύεται στη ναυτιλιακή επιχειρηματική τραπεζική και η Credicom Consumer Finance Τράπεζα Α.Ε.¹³(Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων»)

2.4. Συνεταιριστικές τράπεζες

Τα Συνεταιριστικά Πιστωτικά Ιδρύματα είναι Αστικοί Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί οι οποίοι εφόσον συγκεντρώσουν το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο και εκπληρώσουν τις απαραίτητες από το νόμο προϋποθέσεις λαμβάνουν, κατόπιν αιτήματός, άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος από την Τράπεζα της Ελλάδος. Δύνανται να διενεργούν όλες τις τραπεζικές εργασίες που αποτελούν αντικείμενο δραστηριότητας των εμπορικών τραπεζών, περιοριζόμενοι αρχικά στο επίπεδο του Νομού που δραστηριοποιούνται. Οι εν ενεργεία Συνεταιριστικές Τράπεζες είναι οι Συνεταιριστικές Τράπεζες Χανίων, Ηλείου, Έβρου, Καρδίτσας, Θεσσαλίας, Πιερίας, Δράμας, Σερρών και η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα.¹⁴ (Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων»)

2.5. Υποκαταστήματα Τραπεζών με έδρα το εξωτερικό.

Τα υποκαταστήματα Τραπεζών εξωτερικού που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι είκοσι (Ιούλιος 2016). Δεκαέξι από αυτά με έδρα σε χώρα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέσσερα σε χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁵(Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων»)

¹³ Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων» :

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>

¹⁴ Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων» :

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>

¹⁵ Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων» :

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>

2.6. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων

Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων αποτελεί αυτόνομο χρηματοπιστωτικό οργανισμό εξυπηρέτησης του δημόσιου και κοινωνικού συμφέροντος και είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών. Σκοποί του είναι η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης με χρηματοπιστωτική και τεχνική υποστήριξη της Τοπικής & Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων τους και άλλων Νομικών Προσώπων και Οργανισμών Δημόσιου και Ιδιωτικού Δικαίου, η αποκλειστική φύλαξη κάθε είδους παρακαταθήκης, χρηματικής ή αυτούσιας (τίτλοι δημοσίου, έντοκα γραμμάτια, τιμαλφή κλπ.), η άσκηση της ταμειακής διαχείρισης των Κεφαλαίων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ειδικών Ταμείων, η πληρωμή αποζημιώσεων από απαλλοτρίωση ή προσκύρωση ακινήτου, η χορήγηση στεγαστικών δανείων για την απόκτηση ή ανέγερση πρώτης κατοικίας από υπάλληλους ή συνταξιούχους του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας και η εκτέλεση τραπεζικών εργασιών, με την αποδοχή καταθέσεων Όψεως, Ταμειυτηρίου και Προθεσμίας, από φυσικά ή νομικά πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και η λειτουργία θησαυροφυλακίου για μίσθωση θυρίδων.¹⁶

2.7. Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2010 (Ν. 3864/2010) ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και διαθέτει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Σκοπός του ΤΧΣ είναι η συνεισφορά στη διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, προς χάριν του δημόσιου συμφέροντος και ενεργεί σε συμμόρφωση με τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το Μνημόνιο Συνεννόησης της 15.3.2012.

Στο πλαίσιο του σκοπού του το ΤΧΣ:

- Παρέχει κεφαλαιακή ενίσχυση στα πιστωτικά ιδρύματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και σε συμμόρφωση με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

¹⁶ Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων: http://www.tpd.gr/?page_id=36

- Παρακολουθεί και αξιολογεί τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ, το βαθμό συμμόρφωσης με τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, διασφαλίζοντας παράλληλα την επιχειρησιακή τους αυτονομία. Το ΤΧΣ διασφαλίζει την με όρους αγοράς λειτουργία τους, με τρόπο ώστε να προάγεται η κατά διαφανή τρόπο συμμετοχή ιδιωτών στο κεφάλαιό τους και να τηρούνται οι περί κρατικών ενισχύσεων κανόνες.
- Ασκεί τα δικαιώματα του μετόχου που απορρέουν από τη συμμετοχή του στα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση.
- Διαθέτει μέρος ή το σύνολο των χρηματοπιστωτικών μέσων που έχουν εκδοθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία συμμετέχει.
- Χορηγεί δάνειο προς το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) για σκοπούς εξυγίανσης.
- Διευκολύνει τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το ΤΧΣ εδρεύει στην Αθήνα και η διάρκειά του ορίζεται μέχρι και την 30η Ιουνίου 2020. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, δύναται να παρατείνεται η διάρκειά του, εφόσον είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση των σκοπών του.¹⁷

¹⁷ Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας: http://www.hfsf.gr/el/about_whatwedo.htm

Κεφάλαιο 3

Δομή του Ευρωπαϊκού Τραπεζικού

Συστήματος σε συνάρτηση με το

οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα όργανα με τα οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση συναποφασίζει για τη λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

3.1. Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

& Ευρωσύστημα

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε αυτά έχουν υιοθετήσει το Ευρώ είτε όχι. Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των χωρών που έχουν υιοθετήσει το Ευρώ. Το Ευρωσύστημα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών θα εξακολουθήσουν να συνυπάρχουν όσο υφίστανται κράτη μέλη της ΕΕ που δεν ανήκουν στη ζώνη του Ευρώ.

Πρωταρχικός στόχος τους είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και η στήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα βασικά καθήκοντα του Ευρωσυστήματος είναι:

- η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη του Ευρώ,
- η παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος,

- η κατοχή και η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του Ευρώ,
- η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Επιπλέον το Ευρωσύστημα συμβάλλει στην ομαλή άσκηση πολιτικών που προωθούν οι αρμόδιες αρχές αναφορικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.¹⁸ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα -Αποστολή και στόχοι)

3.2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.)

Η ΕΚΤ ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998 ως πυρήνας του Ευρωσυστήματος και του ΕΣΚΤ. Από την 1η Ιανουαρίου 1999 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι υπεύθυνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του Ευρώ – τη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ζώνη του Ευρώ έγινε πραγματικότητα όταν η ευθύνη για την άσκηση νομισματικής πολιτικής εκχωρήθηκε από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες 11 κρατών μελών της ΕΕ στην ΕΚΤ τον Ιανουάριο του 1999. Η Ελλάδα έγινε μέλος το 2001. Η δημιουργία της ζώνης του Ευρώ και η ίδρυση ενός υπερεθνικού οργάνου, της ΕΚΤ, αποτέλεσε βασικό στάδιο στη μακρόχρονη και πολύπλοκη πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η ΕΚΤ διαθέτει νομική οντότητα σύμφωνα με το δημόσιο διεθνές δίκαιο και μαζί με τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των 28 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτελούν από κοινού τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία είναι εγκατεστημένα στη ζώνη του Ευρώ και στα συμμετέχοντα κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του Ευρώ, στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού. Κατ' αυτόν τον τρόπο διατηρεί την ασφάλεια και την ευρωστία του τραπεζικού συστήματος και τη σταθερότητα του γενικότερου χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁸ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα:
www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html

Επίσης ρυθμίζει κάποια βασικά οικονομικά μεγέθη όπως τον πληθωρισμό και τα επιτόκια.

Πρόεδρος της ΕΚΤ είναι ο Mario Draghi και Αντιπρόεδρος ο Vítor Constâncio. Το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των 19 χωρών της ζώνης του Ευρώ.¹⁹(Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα -Αποστολή και στόχοι)

3.3. Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες

Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες του Ευρωσυστήματος έχουν νομική οντότητα, η οποία είναι διακριτή από την νομική οντότητα της ΕΚΤ. Αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος, το οποίο έχει την ευθύνη για την σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του Ευρώ και λειτουργούν με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές και τις οδηγίες της ΕΚΤ, για την άσκηση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος.

Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες συμμετέχουν στην άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ζώνης του Ευρώ. Διενεργούν πράξεις νομισματικής πολιτικής, παρέχοντας για παράδειγμα χρήμα στα πιστωτικά ιδρύματα και διασφαλίζουν τον διακανονισμό των εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών χωρίς την χρήση μετρητών. Επιπλέον, διενεργούν πράξεις διαχείρισης συναλλαγματικών διαθεσίμων τόσο για δικό τους λογαριασμό όσο και για λογαριασμό της ΕΚΤ.

Επιπροσθέτως, οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνες για την συλλογή εθνικών στατιστικών στοιχείων και για την έκδοση και διαχείριση των τραπεζογραμματίων στη χώρα τους. Σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες, στις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες έχουν ανατεθεί και άλλες αρμοδιότητες που δεν σχετίζονται με την νομισματική πολιτική, όπως η συμμετοχή στην τραπεζική εποπτεία και η λειτουργία τους ως βασικός τραπεζίτης της κυβέρνησης.²⁰

¹⁹ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα:

<http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/ecb-mission/html/index.el.html>

²⁰ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα:

<https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/international/assistance/html/index.el.html>

3.4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ιδρύθηκε το 1958 εδρεύει στις Βρυξέλλες, και πρόεδρος της είναι ο Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ. Αποτελείται από το σώμα επιτρόπων, έναν από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Ρόλος της είναι να προάγει το γενικό συμφέρον της ΕΕ προτείνοντας και επιβάλλοντας νομοθεσία, εφαρμόζοντας πολιτικές και τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι το πολιτικά ανεξάρτητο εκτελεστικό όργανο της ΕΕ. Είναι το μόνο αρμόδιο όργανο για την κατάρτιση προτάσεων για νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία, και εφαρμόζει τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ. Συγκεκριμένα υποβάλλει νομοθετικές προτάσεις για έγκριση από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, διαχειρίζεται τις πολιτικές της ΕΕ και κατανέμει τους χρηματοδοτικούς πόρους της. Επίσης καταρτίζει τους ετήσιους προϋπολογισμούς και εποπτεύει το πώς δαπανώνται τα χρήματα της ΕΕ, μέσω του Ελεγκτικού Συνέδριου.

Επιπλέον επιβάλλει την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και την εκπροσωπεί στη διεθνή σκηνή.²¹ (Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύντομη παρουσίαση)

3.5. Μηχανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης για οικονομική στήριξη των κρατών μελών

Η πρόσφατη οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε την ανάγκη για συντονισμένη και επαρκή οικονομική στήριξη των κρατών μελών της ΕΕ, δεδομένου ότι η οικονομική κρίση σε μία χώρα μπορεί να έχει αντίκτυπο στη μακροοικονομική σταθερότητα στην υπόλοιπη ΕΕ και τη ζώνη του Ευρώ. Τα εργαλεία για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας στην ΕΕ και τη ζώνη του Ευρώ είναι οι ευρωπαϊκοί μηχανισμοί οικονομικής στήριξης. Η οικονομική στήριξη που παρέχουν συνδέεται με μακροοικονομική αιρεσιμότητα (είναι δάνειο και όχι δημοσιονομική μεταβίβαση), προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι τα κράτη μέλη που την λαμβάνουν θα πραγματοποιούν τις αναγκαίες δημοσιονομικές, οικονομικές, διαρθρωτικές και εποπτικές μεταρρυθμίσεις.

²¹ Ευρωπαϊκή Ένωση:

https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_el

Επιπλέον, τα δάνεια χορηγούνται σε δόσεις, και συνεπώς μπορεί να αναστέλλεται η χορήγησή τους αν τα δικαιούχα κράτη μέλη δεν συμμορφώνονται προς τις συμφωνηθείσες υποχρεώσεις.

Οι μηχανισμοί αυτοί αναλαμβάνουν να συγκεντρώσουν χρήματα από τις αγορές Κεφαλαίου και να χρηματοδοτούν στη συνέχεια τα κράτη - μέλη που δεν μπορούν να προσφύγουν τα ίδια στις αγορές, λόγω υπερβολικών επιτοκίων. Συγκεκριμένα, εξαιτίας των αμετάκλητων και απεριόριστων κοινών εγγυήσεων που έχουν δοθεί από τα κράτη - μέλη που συμμετέχουν σε αυτούς, αξιολογούνται πιστοληπτικά με την καλύτερη βαθμίδα, δηλαδή AAA. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι εν λόγω μηχανισμοί να εξασφαλίζουν κεφάλαια σε πολύ χαμηλότερο κόστος (επιτόκιο) από αυτό στο οποίο θα δανειζόταν μεμονωμένα, από τις αγορές, το κράτος - μέλος που θα αντιμετώπιζε προβλήματα. Στην ουσία, μεταφέροντας αυτά τα κεφάλαια στα εν λόγω κράτη, τους δίνουν τη δυνατότητα να αναχρηματοδοτήσουν το χρέος τους δανειζόμενα πολύ πιο φτηνά, δηλαδή με σημαντικά χαμηλότερο επιτόκιο.²² (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Μηχανισμοί Ε.Ε.)

3.5.1. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM)

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (European Stability Mechanism) είναι ένα μόνιμο πρόγραμμα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα 19 μέλη της Ευρωζώνης, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2013 και διαδέχθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης. Συνολικά το ταμείο του μηχανισμού προοιχοδοτήθηκε με €500 δις. (με βασικό κεφάλαιο €80 δις. από τα κράτη - μέλη και ομόλογα αξίας έως €420 δις.). Διευθύνων Σύμβουλος του ESM ορίστηκε ο Κλάους Ρέγκλινγκ και πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ο εκάστοτε πρόεδρος του Eurogroup, δηλαδή σήμερα ο Γέρουν Ντάιζεμπλουμ. Μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι οι υπουργοί οικονομικών του κάθε κράτους της ευρωζώνης. Οι αποφάσεις για την παροχή έκτακτης οικονομικής βοήθειας λαμβάνονται με το 85% των ψήφων. Οι ψήφοι κάθε κράτους-μέλους είναι ανάλογες της κεφαλαιακής συμμετοχής του στο ταμείο.²³

²² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: <http://www.europarl.europa.eu/>

²³ Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας: <https://www.esm.europa.eu/explainers>

Το βασικό εργαλείο του ESM είναι πιστώσεις και εγγυήσεις για πιστώσεις που δίνονται σε υπερχρεωμένα κράτη - μέλη, με επιδοτούμενο επιτόκιο από τα υπόλοιπα κράτη μέλη, με σκοπό τη χρηματοδότηση από τις Αγορές. Στη συμφωνία με τον ESM αναγράφεται ότι κάθε κράτος - μέλος που προσφεύγει στο μηχανισμό είναι υποχρεωμένο αφενός να αναλύσει αν το χρέος του είναι διαχειρίσιμο, αφετέρου να υλοποιεί ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα προσαρμογής.

Ο ESM συνεργάζεται στενά με διεθνείς θεσμούς που παρέχουν στήριξη για χρηματοπιστωτική σταθερότητα σύμφωνα με τους στόχους και τις αρμοδιότητές τους και ειδικότερα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), η οποία μπορεί να προβαίνει σε οριστικές συναλλαγές σε δευτερογενείς αγορές κρατικών ομολόγων.

Σε περίπτωση δανεισμού από τον ESM, οι πολιτικές που η εμπλεκόμενη χώρα καλείται να ακολουθήσει αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης κατά περίπτωση. Π.χ. στην περίπτωση της Ισπανίας οι όροι αφορούσαν αποκλειστικά τον τραπεζικό τομέα, ενώ για την Κύπρο οι όροι ήταν ευρύτεροι και κάλυπταν αλλαγές στη φορολογία και τις κυβερνητικές δαπάνες, καθώς και τη μεταρρύθμιση του συστήματος υγείας και του συνταξιοδοτικού.

Τα κεφάλαια για το 3ο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής στην Ελλάδα προέρχονται αποκλειστικά από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας με όριο τα €86 δις. Επιθυμία της Ελλάδας ήταν και παραμένει ένα μακροχρόνιο δάνειο από τον ESM το οποίο να αντικαταστήσει τον βραχυχρόνιο δανεισμό της ελληνικής οικονομίας από το ΔΝΤ και την ΕΚΤ με αποπληρωμή για την περίοδο 2015-2018. Μια τέτοια αντικατάσταση των βραχυχρόνιων δανείων της τριετίας 2015-2018 με δανεισμό 30ετίας θα συνιστούσε μια μίνι - αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους.²⁴(ESM – Financial Assistance)

3.5.2. Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM)

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (European Financial Stabilisation Mechanism) ήταν ένα προσωρινό πρόγραμμα χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης, για χώρες της ΕΕ, υπό την εποπτεία της

²⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:
<http://www.europarl.europa.eu/>

Ευρωπαϊκή Επιτροπής, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή τον Μάιο του 2010. Βασίστηκε σε κεφάλαια που αντλήθηκαν από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, χρησιμοποιώντας τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως εγγύηση. Αποσκοπούσε στη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στην Ευρώπη με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βρίσκονταν σε οικονομική δυσκολία.²⁵

Στο πλαίσιο του EFSM, η Επιτροπή μπορούσε να δανειστεί έως €60 δις. από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, εξ ονόματος της Ένωσης και με έμμεση εγγύηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο μηχανισμός ενεργοποιήθηκε για την Ιρλανδία (€22,4 δις. μεταξύ Ιανουαρίου 2011 και Μαρτίου 2014), την Πορτογαλία (€24.3 δις. μεταξύ 2011 και 2014) και την Ελλάδα (€7,2 δις. τον Ιούλιο του 2015)²⁶. Το EFSM λειτούργησε μέχρι τον Ιούνιο του 2013.²⁷ (EFSM – Loan Programmes)

3.5.3. Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF)

Πρόκειται για τον δεύτερο Μηχανισμό ο οποίος συστάθηκε για να αντιμετωπίσει τη χρηματοπιστωτική κρίση και να διασφαλίσει τη σταθερότητα του κοινού νομίσματος. Σε αντίθεση με τον EFSM, το EFSF (European Financial Stability Facility), ιδρύθηκε σαν εταιρεία τον Μάιο του 2010, με έδρα το Λουξεμβούργο και του οποίου οι μέτοχοι ήταν κράτη - μέλη της Ευρωζώνης (πλην Λετονίας και Λιθουανίας). Γενικός διευθυντής διορίστηκε ο Κλάους Ρέγκλινγκ πρώην γενικός διευθυντής της επιτροπής οικονομικών και χρηματοοικονομικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο εν λόγω Ευρωπαϊκός Μηχανισμός είχε τη δυνατότητα να εκδώσει ομόλογα ή άλλα χρεόγραφα στην αγορά με την υποστήριξη του Γερμανικού Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους για να αυξήσει τα κεφάλαια που απαιτούνταν για την παροχή δανείων προς χώρες της Ευρωζώνης με οικονομικά προβλήματα. Είχε επίσης τη δυνατότητα να

²⁵ Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/loan-programmes/european-financial-stabilisation-mechanism-efsm_en#support

²⁶ Μετά από την τριετή λειτουργία του, στα ταμεία του EFSM απέμειναν περίπου 13,2 δις ευρώ, μετά τη χρήση των υπολοίπων από τα 60 δις για τη στήριξη της Ιρλανδίας και της Πορτογαλίας. Με βάση τα προαναφερόμενα ποσά που είχαν περισσέψει ενεργοποιήθηκε ξανά ο εν λόγω Μηχανισμός, για να δώσει λύση για τη χρηματοδότηση του τρίμηνου προγράμματος-γέφυρα για την Ελλάδα, μιας και η παροχή δανείων από τον ESM απαιτεί συνολική συμφωνία και ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την τριετία 2015-2018.

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-greece_en

²⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

<http://www.europarl.europa.eu/>

προχωρήσει σε αναδιάρθρωση των κεφαλαίων των τραπεζών ή να αγοράσει κρατικά ομόλογα.

Τα κεφάλαια του Ταμείου για τα οποία εγγυόνταν αμετάκλητα και χωρίς όρους οι μέτοχοι δηλαδή, τα κράτη - μέλη της Ευρωζώνης μέσω των προϋπολογισμών τους ανέρχονταν στα €440 δις..

Μετά την συνέχιση της οικονομικής κρίσης στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και την Ιρλανδία και κυρίως την ανάγκη αντιμετώπισης του προβλήματος χρέους της Ελλάδας, τα κράτη μέλη αποφάσισαν να προχωρήσουν σε αναβάθμιση του ρόλου του Ταμείου. Έτσι, το αρχικό πλάνο προέβλεπε πως η διευκόλυνση μπορεί να συνδυαστεί με δάνεια μέχρι και €60 δις. από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM) και μέχρι €250 δις. από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) για την δημιουργία ενός οικονομικού πλαισίου ασφαλείας μέχρι και €750 δις.

Ο δανεισμός από τον EFSF μπορούσε να γίνει κατόπιν αιτήματος υποστήριξης από ένα κράτος μέλος της Ευρωζώνης που δεν ήταν πλέον σε θέση να δανειστεί από τις αγορές σε αποδεκτές τιμές. Ως προαπαιτούμενο ήταν ένα οικονομικό πρόγραμμα της χώρας, το οποίο αποτελούσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ και έπρεπε να γίνει ομόφωνα δεκτό από το Eurogroup με την υπογραφή ενός σχετικού «μνημονίου κατανόησης» για τους όρους του δανεισμού. Το τελευταίο πρόγραμμα στήριξης του EFSF (για την Ελλάδα) ολοκληρώθηκε στις 30 Ιουνίου 2015.

Με βάση τον σχεδιασμό που υπήρξε από τα κράτη μέλη και τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς, μετά τον Ιούνιο του 2013, τον ρόλο τόσο του EFSF όσο και του EFSM ανέλαβε ο ESM.²⁸ (EFSF – EU Financial Assistance)

3.5.4. Μηχανισμός Παροχής Έκτακτης Ρευστότητας (ELA)

Σαν μηχανισμός ο ELA θεσμοθετήθηκε το 1999. Αποτελεί μηχανισμό βραχυχρόνιας ρευστότητας (δεν μπορεί να έχει διάρκεια πάνω από 6 μήνες) και η λειτουργία του ρυθμίζεται από το άρθρο 14 παρ. 4 του Καταστατικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μία τράπεζα για να δανειστεί από τον μηχανισμό ELA πρέπει να καταθέσει επαρκείς εγγυήσεις στην Εθνική Κεντρική Τράπεζα (ΤτΕ για την Ελλάδα) που να αποδεικνύουν τη φερεγγυότητα της. Η

²⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:
<http://www.europarl.europa.eu/>

Εθνική Κεντρική Τράπεζα έχει διάστημα 2 εργάσιμων ημερών προκειμένου να ενημερώσει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για το ύψος του δανείου, το συμφωνηθέν επιτόκιο και τη φερεγγυότητα του δανειολήπτη. Σε περίπτωση που η σχεδιαζόμενη παροχή ρευστότητας υπερβαίνει τα €2 δις. τότε απαιτείται έγκριση 2/3 του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ. Να σημειωθεί ότι ανά πάσα στιγμή το Δ.Σ. της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας μπορεί να διακόψει την υφιστάμενη χρηματοδότηση μέσω του μηχανισμού ELA και να την καταστήσει απαιτητή σε περίπτωση που κρίνει ότι απειλείται η σταθερότητα του Ευρωσυστήματος ή δεν υπάρχουν οι απαραίτητες εγγυήσεις για την συνέχιση της παροχής.

Η ρευστότητα που παρέχεται μέσω του μηχανισμού ELA είναι σημαντικά ακριβότερη έως και 30 φορές φτάνοντας κοντά στο 1,55% σε σύγκριση με το κόστος δανεισμού από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα που αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο 0,05%. Μέσω του μηχανισμού ELA οι εγγυήσεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι τράπεζες συμπεριλαμβάνουν και το δανειακό τους χαρτοφυλάκιο, σε αντίθεση με το δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όπου απαιτούνται κυρίως εγγυήσεις ομολόγων.

Μέχρι στιγμής σημαντική χρήση του ELA έχουν κάνει κυρίως τράπεζες της Ιρλανδίας που ο ELA ξεπέρασε τα €70 δις., οι Ελληνικές τράπεζες το 2012 όπου ο ELA ξεπέρασε τα 100 δις. και οι Κυπριακές τράπεζες όπου ο ELA ξεπέρασε τα 10 δις. Ιστορικά να αναφερθεί ότι στη περίπτωση της Κύπρου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ενώ αρχικά είχε εγκρίνει τη παροχή ρευστότητας μέσω του μηχανισμού ELA στη συνέχεια τη διέκοψε με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε στο λεγόμενο bail-in, το κούρεμα δηλαδή των καταθέσεων στις Κυπριακές τράπεζες και τη χρεοκοπία της Λαϊκής Τράπεζας (πρώην Marfin).²⁹ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα)

3.6. Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας

²⁹ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα:
<https://www.ecb.europa.eu/mopo/ela/html/index.en.html>

οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί. Το ΔΝΤ ιδρύθηκε το 1945 και διευθύνεται και ελέγχεται από τις 189 κυβερνήσεις των κρατών-μελών του.

Ο κύριος σκοπός του ΔΝΤ είναι να διασφαλίσει τη σταθερότητα του διεθνούς νομισματικού συστήματος – του συστήματος ισοτιμιών συναλλάγματος και διεθνών πληρωμών που επιτρέπουν στα κράτη να αγοράζουν το ένα από το άλλο αγαθά και υπηρεσίες. Μετά την κρίση, το Ταμείο διασαφηνίζει και ανανεώνει την εντολή του να καλύψει όλο το εύρος των πολιτικών του μακροοικονομικού και χρηματοοικονομικού τομέα που διέπουν τη διεθνή σταθερότητα. Για να διατηρηθεί η σταθερότητα και να προληφθεί η κρίση στο διεθνές νομισματικό σύστημα, το ΔΝΤ εξετάζει περιφερειακές και διεθνείς οικονομικές και χρηματοοικονομικές εξελίξεις μέσω ενός τυπικού συστήματος που ονομάζεται επιτήρηση.

Η χρηματοδότηση από το ΔΝΤ έχει ως στόχο να προσφέρει σε κράτη-μέλη τη βοήθεια που χρειάζονται για να διορθώσουν προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών. Ένα πρόγραμμα πολιτικής που χρηματοδοτείται από το ΔΝΤ σχεδιάζεται από τις εθνικές αρχές σε στενή συνεργασία με το ΔΝΤ και η συνέχιση της χρηματοοικονομικής στήριξης εξαρτάται από την αποτελεσματική υλοποίηση αυτού του Προγράμματος. Για να συμβάλει στην υποστήριξη των κρατών στη διάρκεια της διεθνούς οικονομικής κρίσης, το ΔΝΤ έχει ενισχύσει την πιστοδοτική του ικανότητα και έχει εγκρίνει μια κύρια γενική επιθεώρηση για τον τρόπο δανεισμού των χρημάτων.

Το ΔΝΤ προσφέρει τεχνική υποστήριξη και εκπαίδευση για να βοηθήσει τα κράτη-μέλη να ενισχύσουν τη δυνατότητά τους να σχεδιάζουν και να υλοποιούν αποτελεσματικές πολιτικές. Η τεχνική υποστήριξη παρέχεται σε διάφορους τομείς, όπως φορολογική πολιτική και διαχείριση, διαχείριση δαπανών, νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, επιτήρηση και ρύθμιση τραπεζικού και χρηματοοικονομικού συστήματος, θεσμικά πλαίσια και στατιστική.

Οι πόροι του ΔΝΤ παρέχονται από τα κράτη-μέλη του, κυρίως μέσω καταβολής ποσοστώσεων, που αντικατοπτρίζουν ευρέως το οικονομικό μέγεθος κάθε κράτους. Από τον Ιούλιο του 2011 Διευθυντής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι η Κριστίν Λαγκάρντ.

Το Δ.Ν.Τ. έχει συμμετάσχει στο πρώτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής στην Ελλάδα με 20,1 δις. και στο δεύτερο με 11,7 δις. Σχετικά με το τρίτο

Πρόγραμμα υπάρχουν διαπραγματεύσεις για την συμμετοχή του με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς και την Ελληνική Κυβέρνηση. Σαν απαραίτητες προϋποθέσεις έχουν τεθεί το βιώσιμο χρέος (ελάφρυνση χρέους) και οι σοβαρές μεταρρυθμίσεις.³⁰(IMF – About the IMF)

³⁰ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο :

<https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/glanceg.htm>

Κεφάλαιο 4

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841 και αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα του νεοελληνικού κράτους, με καθοριστική συνεισφορά στην οικονομική ζωή του τόπου. Προσφέρει ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες επιχειρήσεων και ιδιωτών.

Διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο 524 καταστημάτων στην ελληνική επικράτεια, καθώς και σημαντική παρουσία σε 10 χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Αλβανία, ΠΓΔΜ, Κύπρο, Νότια Αφρική, Αίγυπτο, Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο) μέσω υποκαταστημάτων και θυγατρικών εταιρειών.

Στις 9 Σεπτεμβρίου 2016 Πρόεδρος του Διοικητικού συμβουλίου ορίστηκε ο κ. Παναγιώτης Θωμόπουλος.

Ο Όμιλος της ΕΤΕ δραστηριοποιείται, κυρίως, στους ακόλουθους τομείς:

- επιχειρηματική και επενδυτική τραπεζική
- λιανική τραπεζική
- χρηματοδοτική μίσθωση και πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων
- χρηματιστηριακή μεσιτεία, διαχείριση περιουσίας και επιχειρηματικές συμμετοχές
- ασφαλιστικές δραστηριότητες
- ακίνητη περιουσία και συμβουλευτικές υπηρεσίες³¹

³¹ Εθνική Τράπεζα «Ενημερωτικό Δελτίο 24/11/2015»:

<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular>

4.1. Ιστορικά στοιχεία

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. ιδρύθηκε το 1841 και εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών το 1880. Με 175 πλέον χρόνια επιτυχούς και αδιάλειπτης λειτουργίας στον οικονομικό βίο της χώρας, η Τράπεζα έχει εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο και ολοκληρωμένο Όμιλο εταιρειών παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καλύπτοντας έτσι τις συνεχώς διευρυμένες ανάγκες των πελατών της. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα ίδρυσε το 1891 την Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλίσεων "Η Εθνική" και το 1927 την "Εθνική Κτηματική Τράπεζα".

Μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928, η Τράπεζα είχε το εκδοτικό προνόμιο στην Ελλάδα και ήταν υπεύθυνη για την έκδοση του νομίσματος. Το 1953, η Τράπεζα συγχωνεύτηκε με την "Τράπεζα Αθηνών", που είχε ιδρυθεί το 1893. Το 1998, η Τράπεζα προέβη στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της "Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.", η οποία είχε προέλθει από τη συγχώνευση δύο πρώην θυγατρικών της εταιρειών, της "Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε." και της "Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.", με σκοπό την αρτιότερη εξυπηρέτηση των πελατών της στον τομέα της στεγαστικής και κτηματικής πίστης.

Από τον Οκτώβριο του 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Το 2000 εξαγόρασε το πλειοψηφικό πακέτο των United Bulgarian Bank A.D. και Stopanska Banka A.D. σε Βουλγαρία και ΠΓΔΜ αντίστοιχα. Στα τέλη του 2002, η Εθνική Τράπεζα προχώρησε στη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της θυγατρικής της "Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ". Το 2003 αποκτά τη Banka Romaneaska στη Ρουμανία. Στο πλαίσιο του στρατηγικού της προσανατολισμού στην αγορά της ΝΑ Ευρώπης, η ΕΤΕ εξαγόρασε, εντός του 2006, τη Finansbank στην Τουρκία και τη Vojvodjanska Banka στη Σερβία. Επίσης μετέτρεψε το δίκτυο καταστημάτων στην Αλβανία σε ανεξάρτητη θυγατρική τράπεζα με την επωνυμία Banka NBG Albania SH.A.³² Το 2013 απορρόφησε τα υγιή τμήματα της First Business Bank και Probank.

³² Εθνική Τράπεζα – Ιστορικά στοιχεία:
www.nbg.gr/el/the-group/the-bank/history

Το Δεκέμβριο του 2015 απέκτησε το σύνολο των καταθέσεων της Συνεταιριστικής Τράπεζας Πελοποννήσου.

Στις 15 Ιουνίου 2016, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την μεταβίβαση της συμμετοχής της στη Finansbank A.Ş. (99,81%) στην Εθνική Τράπεζα του Κατάρ. Το τίμημα της συναλλαγής ήταν €2.750 εκατ. Παράλληλα η Εθνική Τράπεζα του Κατάρ, αποπλήρωσε το δάνειο μειωμένης εξασφάλισης, ύψους 910 εκατ. δολαρίων, που η ΕΤΕ είχε χορηγήσει στη Finansbank, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η ρευστότητα του Ομίλου ΕΤΕ κατά περίπου €3,6 δις. Με την επιτυχή ολοκλήρωση της Συναλλαγής η κεφαλαιακή ενίσχυση άνοιξε τον δρόμο για την αποπληρωμή των €2 δις. μετατρέψιμων υπό αίρεση ομολογιών («CoCos»), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που η ΕΤΕ εξέδωσε στις 9 Δεκεμβρίου 2015. Παράλληλα η Τράπεζα αξιοποίησε τη ρευστότητα που αντλήθηκε από τη Συναλλαγή ώστε να μειώσει σημαντικά το χρηματοδοτικό της κόστος, μην ανανεώνοντας τα ομόλογα του Πυλώνα ΙΙ και μειώνοντας αντίστοιχα την έκθεσή της στον ΕΛΑ.

Στις 27 Οκτωβρίου 2016, πωλήθηκε στην Apollo Investment Hold Co το πλειοψηφικό πακέτο μετοχών της ΑΣΤΗΡ Παλλάς Βουλιαγμένης Α.Ε.Ε. και της ΑΣΤΗΡ Μαρίνα Βουλιαγμένης Α.Ε. που άνηκε στην ΕΤΕ, αντί τιμήματος €299 εκατ. Το κέρδος από την πώληση ανήλθε σε €150 εκατομμύρια.

Στις 22 Δεκεμβρίου 2016 ο Όμιλος υπέγραψε σύμβαση με την εταιρεία AFGRI HOLDINGS Proprietary Limited, της οποίας η έδρα βρίσκεται στη Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής, για την πώληση του 99,81% της θυγατρικής της τράπεζας στη Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής, S.A.B.A. Το τίμημα για την πώληση της ανωτέρω θυγατρικής ανήλθε σε ZAR 279 εκατομμύρια.

Στις 30 Δεκεμβρίου 2016 υπέγραψε σύμβαση με τη Βελγική τράπεζα KBC για την πώληση του 99,91% της θυγατρικής της τράπεζας στη Βουλγαρία, United Bulgarian Bank A.D. (UBB) και του 100% της θυγατρικής της εταιρίας Interlease E.A.D. Το συμφωνημένο τίμημα για τη συναλλαγή ανήλθε σε €610 εκατομμύρια.

Επίσης η Τράπεζα βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις για την πώληση του ποσοστού συμμετοχής της ΕΤΕ στη Stopanska Banka A.D.Skopje (94,6%).³³

(Εθνική Τράπεζα «Ετήσια Οικονομική Έκθεση 31/12/2016»)

³³ Εθνική Τράπεζα «Ετήσια Οικονομική Έκθεση 31/12/2016», σελ.6:

<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/financial-information>

4.2. Οικονομικά αποτελέσματα 2016

4.2.1. Κερδοφορία

Τα οργανικά κέρδη προ προβλέψεων ενισχύθηκαν κατά 31.2% το 2016 σε €818 εκατ. αντανακλώντας τη μείωση του κόστους ρευστότητας και την περιστολή των λειτουργικών δαπανών.

Τα καθαρά έσοδα από τόκους διαμορφώθηκαν σε €1.592 εκατ. από €1.573 εκατ. το 2015, καθώς η αρνητική επίπτωση από την απομόχλευση δανείων αντισταθμίστηκε από το όφελος της ανατιμολόγησης του κόστους των προθεσμιακών καταθέσεων και της αποκλιμάκωσης της χρηματοδότησης από τον ΕΛΑ. Επιπρόσθετα, η μείωση του Ενεργητικού λόγω πωλήσεων ομολόγων ΕΤΧΣ αξίας €3.3 δις. κατά τη διάρκεια της χρονιάς, συνέβαλε στη βελτίωση του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου σε ετήσια βάση κατά 15 μονάδες βάσης.

Τα καθαρά έσοδα από προμήθειες αυξήθηκαν σε €149 εκατ. το 2016 από €-2 εκατ. το 2015, αντικατοπτρίζοντας τη μείωση του κόστους άντλησης ρευστότητας μέσω ομολόγων του Πυλώνα II και III, τα οποία αποπληρώθηκαν πλήρως το τέταρτο τρίμηνο του 2016.

Το 2016, οι λειτουργικές δαπάνες διαμορφώθηκαν σε €991 εκατ., μειωμένες κατά 3,7% σε σχέση με το 2015, λόγω της περιστολής τόσο των δαπανών προσωπικού όσο και των γενικών και διοικητικών εξόδων. Επιπλέον, το Πρόγραμμα Εθελουσίας Εξόδου Προσωπικού, το οποίο ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2016, αναμένεται να μειώσει τις δαπάνες προσωπικού κατά €60 εκατ. κατά το 2017. Σημειώνεται, ότι στο Πρόγραμμα Εθελουσίας Εξόδου, τα κόστη του οποίου είχαν ήδη επιβαρύνει το τέταρτο τρίμηνο του 2015, συμμετείχαν 1.171 εργαζόμενοι από το δίκτυο και τις διοικητικές υπηρεσίες.

Το 2016, τα κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανήλθαν σε €17 εκατ. έναντι ζημιών ύψους €2.482 εκατ. το 2015 κυρίως λόγω του έκτακτου κέρδους από την πώληση της Αστήρ Παλλάς.

4.2.2. Ρευστότητα

Οι υποχρεώσεις προς πελάτες του Ομίλου αυξήθηκαν κατά 0,4% το 2016 και διαμορφώθηκαν σε €40,5 δις. έναντι €40,3 δις. το 2015, αντανακλώντας τις εισροές καταθέσεων ύψους €0,9 δις. στην Ελλάδα.

Παρά την αποπληρωμή των €2 δις. υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών (CoCos), η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα μειώθηκε σε €10,5 δις. στις 23 Μαρτίου 2017 από €24 δις. στο τέλος του τέταρτου τριμήνου του 2015. Σημειώνεται ότι η έκθεση στο μηχανισμό ELA το 2016 μειώθηκε σε μόλις €5,8 δις. από €11,5 δις. το τέλος του τέταρτου τριμήνου του 2015. Η σημαντική μείωση της χρηματοδότησης μέσω του μηχανισμού ELA αντανακλά την επιτυχή εφαρμογή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, την επαναφορά της κατ' εξαίρεση αποδοχής ελληνικών ομολόγων και Εντόκων Γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ως αποδεκτών ενεχύρων στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης από την ΕΚΤ, τη συνεχιζόμενη απομόχλευση δανείων, καθώς και την οριακή αύξηση των καταθέσεων.

Με βάση τα ανωτέρω, η ΕΤΕ διατηρεί ένα μοναδικό χρηματοδοτικό πλεονέκτημα ενόψει της ανάκαμψης της εγχώριας οικονομίας.

4.2.3. Κεφαλαιακή Επάρκεια

Τα κεφάλαια της Τράπεζας ενισχύθηκαν από την οργανική κερδοφορία και από το όφελος από τις συμφωνηθείσες αποεπενδύσεις από τις θυγατρικές τράπεζες και την πλήρη εφαρμογή του σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας. (Εθνική Τράπεζα, Ενημέρωση Επενδυτών, Οικονομική Έκθεση 2016)

4.3. Σχέδιο Αναδιάρθρωσης

Ο Όμιλος ΕΤΕ υπόκειται στους κανόνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί κρατικής βοήθειας σε σχέση με την βοήθεια που έλαβε από το Τ.Χ.Σ. και το Ελληνικό Δημόσιο. Σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες, οι λειτουργίες της Τράπεζας παρακολουθούνται και περιορίζονται σε αυτές που εγκρίθηκαν με το αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του 2015, το οποίο είχε σκοπό να εξασφαλίσει την επιστροφή της Τράπεζας σε μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.

Το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης 2015, περιελάμβανε μια σειρά από δεσμεύσεις υλοποίησης συγκεκριμένων μέτρων και ενεργειών που θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου 2015 - 2018.

Πιο συγκεκριμένα, οι δεσμεύσεις αφορούν στα ακόλουθα:

ι. Αριθμός καταστημάτων στην Ελλάδα:

Περιορισμός του συνολικού αριθμού καταστημάτων στην Ελλάδα σε 540 το τέλος του 2017 (31 Δεκεμβρίου 2016: 510).

ii. Αριθμός προσωπικού στην Ελλάδα:

Περιορισμός του συνολικού αριθμού προσωπικού στην Ελλάδα σε 10.250 το τέλος του 2017 και 9.950 στο τέλος του 2018. Σημειώνεται ότι Όμιλος έχει προχωρήσει σε σημαντική μείωση του αριθμού προσωπικού στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων και μέσω των προγραμμάτων εθελούσιας αποχώρησης του 2013 και 2016, κατά τα οποία αποχώρησαν από την Τράπεζα και από συγκεκριμένες Ελληνικές θυγατρικές 3.661 υπάλληλοι. Ο αριθμός προσωπικού στην Ελλάδα ήταν 10.636 στις 31 Δεκεμβρίου 2016 .

iii. Συνολικά έξοδα στην Ελλάδα:

Περιορισμός του συνολικού ποσού των λειτουργικών εξόδων για τις δραστηριότητες του Ομίλου της Τράπεζας στην Ελλάδα σε €961 εκατ. για το έτος 2017 (31 Δεκεμβρίου 2015: €996 εκατ.)

iv. Κόστος καταθέσεων στην Ελλάδα:

Για να επανακτήσει την κερδοφορία της στην Ελλάδα η Τράπεζα θα μειώσει το κόστος καταθέσεων ακολουθώντας συγκεκριμένα μέτρα που έχουν συμπεριληφθεί στο Αναθεωρημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης 2015.

Η Τράπεζα έχει ήδη επιτύχει περιορισμό του κόστους καταθέσεων στην Ελλάδα που συνάδει με τα προβλεπόμενα στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης.

v. Λόγος δανείων προς καταθέσεις:

Περιορισμός του λόγου δανείων (μετά από προβλέψεις) προς καταθέσεις για τις δραστηριότητες της Τράπεζας στην Ελλάδα στο μέγιστο όριο του 115% στο τέλος του 2018.

vi. Εγχώριες μη-τραπεζικές δραστηριότητες:

Η Τράπεζα θα προχωρήσει σε αποεπένδυση ορισμένων εγχώριων μη τραπεζικών δραστηριοτήτων.

vii. Μείωση χαρτοφυλακίου χρεογράφων:

Η Τράπεζα θα προχωρήσει σε μείωση των επενδύσεων σε μετοχές, ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης και υβριδικά ομόλογα.

viii. Πώληση των Private Equity Funds:

Η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση των Private Equity Funds στις 30 Σεπτεμβρίου 2016 έναντι €288 εκατ.

Αναφορικά με τις δραστηριότητες του εξωτερικού, οι Δεσμεύσεις που σχετίζονται με την Τράπεζα αφορούν κατά κύριο λόγο στα εξής:

i. Πώληση δραστηριοτήτων εξωτερικού:

Η Τράπεζα θα προχωρήσει στη μείωση των δραστηριοτήτων της στο εξωτερικό, τόσο ορισμένων θυγατρικών όσο και ορισμένων καταστημάτων εξωτερικού. Τον Δεκέμβριο του 2016, η Τράπεζα υπέγραψε συμβάσεις για την πώληση της θυγατρικής της τράπεζας στη Βουλγαρία, UBB και της θυγατρικής της εταιρείας Interlease E.A.D. καθώς και της SABA. Οι πωλήσεις αναμένονται να ολοκληρωθούν το πρώτο και το δεύτερο εξάμηνο, αντίστοιχα, του 2017.

ii. Πώληση Finansbank.

Την 15 Ιουνίου 2016, ολοκληρώθηκε η πώληση του 100% της συμμετοχής στη Finansbank.

Οι Λοιπές Δεσμεύσεις αφορούν στα κάτωθι:

i. Πολιτική Επενδύσεων:

Η Τράπεζα δεν θα επενδύει σε υψηλού κινδύνου χρεόγραφα, πλην κάποιων εξαιρέσεων. Η Τράπεζα ήδη τηρεί την εν λόγω δέσμευση.

ii. Μέγιστος Μισθός:

Περιορισμός σε ένα ανώτερο όριο του μισθολογικού πακέτου των υπαλλήλων και στελεχών της Τράπεζας (συμπεριλαμβανομένου του μισθού, της ασφαλιστικής εισφοράς και του μπόνους).

iii. Επιμήκυνση δεσμεύσεων:

Η Τράπεζα θα συνεχίσει να υλοποιεί τις δεσμεύσεις αναφορικά με την εταιρική διακυβέρνηση και τις εμπορικές λειτουργίες (commercial operations), όπως αυτές έχουν κατατεθεί από το Ελληνικό Δημόσιο στις 20 Νοεμβρίου 2012, μέχρι και το τέλος της περιόδου του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης.

Η υλοποίηση των δεσμεύσεων που προβλέπονται στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης 2015 παρακολουθείται από επίτροπο παρακολούθησης. (Εθνική Τράπεζα, Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, Οικονομική Έκθεση 2015)

4.4. Διαχείριση Κινδύνων

Ο Όμιλος της Εθνικής Τραπέζης ως οργανισμός που δραστηριοποιείται σε ένα ταχύτατα αναπτυσσόμενο και μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αναγνωρίζει την

έκθεσή του σε τραπεζικούς κινδύνους και την ανάγκη αποτελεσματικής διαχείρισής τους. Η διαχείριση και ο έλεγχος των κινδύνων αυτών αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της δέσμευσης του Ομίλου να επιδιώκει σταθερά υψηλές αποδόσεις για τους μετόχους του.

4.4.1. Πιστωτικός κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημίας εξαιτίας αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να ανταποκριθεί στους όρους και στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβασή του με την Τράπεζα.

Προέρχεται από τις δανειοδοτικές καθώς και άλλες δραστηριότητες που δημιουργούν έκθεση σε κίνδυνο αθέτησης, όπως οι δραστηριότητες της Τράπεζας σε χρηματιστηριακές αγορές, αγορές κεφαλαίου και εκκαθαρίσεις συναλλαγών. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει ο Όμιλος.

Η ενεργή διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου από την Εθνική Τράπεζα επιτυγχάνεται μέσω:

- Της εφαρμογής κατάλληλων ορίων πιστωτικού ανοίγματος έναντι μεμονωμένων πιστούχων, ομίλων πιστούχων, κλάδων οικονομικής δραστηριότητας κ.α.
- Της χρήσης τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου (εξασφαλίσεις, εγγυήσεις).
- Της προσαρμοσμένης στον κίνδυνο τιμολόγησης των διαφόρων προϊόντων και υπηρεσιών.

4.4.2. Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ο υφιστάμενος ή ενδεχόμενος κίνδυνος για τα αποτελέσματα και το κεφάλαιο λόγω δυσμενών μεταβολών στα επιτόκια, στις τιμές μετοχών και εμπορευμάτων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, καθώς και στη μεταβλητότητά αυτών. Ο Όμιλος διατηρεί περιορισμένη συναλλακτική δραστηριότητα με στόχο τη βελτίωση της κερδοφορίας του και των υπηρεσιών που παρέχει στην πελατεία του. Η δραστηριότητα αυτή συνεπάγεται την ανάληψη κινδύνου αγοράς, τον οποίο ο Όμιλος επιδιώκει να εντοπίζει, να εκτιμά, να παρακολουθεί και να διαχειρίζεται αποτελεσματικά μέσα από ένα πλαίσιο

αρχών, διαδικασιών μέτρησης και ορίων, το οποίο διέπει όλες του τις συναλλαγές.

Οι σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου αγοράς για τον Όμιλο είναι ο επιτοκιακός, ο μετοχικός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος.

- Ο επιτοκιακός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που αφορά στην πιθανή ζημία στο χαρτοφυλάκιο του Ομίλου εξαιτίας δυσμενών μεταβολών στα επιτόκια. Βασικές πηγές επιτοκιακού κινδύνου αποτελούν το εμπορικό και διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο χρεογράφων που κατέχει, καθώς και τα παράγωγα επιτοκιακά προϊόντα, εξωχρηματιστηριακά και διαπραγματεύσιμα σε οργανωμένες αγορές.

Σε επίπεδο Ομίλου, η σημαντικότερη πηγή επιτοκιακού κινδύνου είναι η Τράπεζα. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα διατηρεί χαρτοφυλάκιο σε εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, έντοκα γραμμάτια και ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου, κρατικά ομόλογα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και περιορισμένες θέσεις σε ελληνικές και διεθνείς εταιρικές εκδόσεις. Επίσης, δραστηριοποιείται στην αγορά εξωχρηματιστηριακών παράγωγων προϊόντων με τη σύναψη συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων στο ίδιο ή διαφορετικό νόμισμα, απλής και σύνθετης δομής. Οι εν λόγω συμβάσεις χρησιμοποιούνται τόσο ως μέσα αντιστάθμισης του επιτοκιακού κινδύνου, όσο και για την αποκόμιση κερδών. Επιπλέον, η Τράπεζα αναλαμβάνει θέσεις σε Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης επί χρεογράφων και επιτοκίων, κυρίως για σκοπούς αντιστάθμισης και σε μικρότερο βαθμό για την αποκόμιση κερδών.

- Ο μετοχικός κίνδυνος αφορά στον κίνδυνο πιθανών ζημιών στο χαρτοφυλάκιο μετοχών και μετοχικών παραγώγων του Ομίλου από δυσμενείς μεταβολές στις τιμές των μετοχών και των μετοχικών δεικτών. Ο Όμιλος κατέχει θέσεις σε μετοχές, η πλειοψηφία των οποίων διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών και σε παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών που διαπραγματεύονται στο Χ.Α., καθώς και σε διεθνή χρηματιστήρια. Τα παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών χρησιμοποιούνται αφενός για την αποκόμιση κερδών και αφετέρου για την αντιστάθμιση του κινδύνου ο

οποίος προέρχεται από το χαρτοφυλάκιο μετοχών του Ομίλου, καθώς και από τα προϊόντα που διατίθενται στην πελατεία και είναι συνδεδεμένα με την απόδοση κάποιας μετοχής ή κάποιου μετοχικού δείκτη. Σε μικρότερο βαθμό, ο Όμιλος διενεργεί συναλλαγές και σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα προϊόντα.

- Συναλλαγματικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που αφορά στην ενδεχόμενη ζημία λόγω δυσμενών μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η ανοικτή συναλλαγματική θέση προκύπτει κυρίως από τις τρέχουσες (spot, prespot) και προθεσμιακές συναλλαγές σε ξένο νόμισμα.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του Κινδύνου Αγοράς, η Τράπεζα υπολογίζει σε καθημερινή βάση τη Μέγιστη Δυνητική Ζημία τόσο του συνολικού, όσο και των επιμέρους κινδύνων οι οποίοι απορρέουν από το Εμπορικό και το Διαθέσιμο προς Πώληση χαρτοφυλάκιο της, μέσω του συστήματος RiskWatch, της εταιρείας Algorithmics (πλέον IBM). Ο υπολογισμός αφορά σε χρονικό ορίζοντα μίας ημέρας και επίπεδο εμπιστοσύνης 99%.

4.4.3. Κίνδυνος Ρευστότητας

Ως κίνδυνος ρευστότητας ορίζεται ο υφιστάμενος ή μελλοντικός κίνδυνος για τα αποτελέσματα και το κεφάλαιο ο οποίος απορρέει από την αδυναμία του οργανισμού να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όταν αυτές καταστούν πληρωτέες. Αντικατοπτρίζει την πιθανότητα οι ταμειακές εκροές να μην καλύπτονται επαρκώς από ταμειακές εισροές, λαμβάνοντας υπόψη μη αναμενόμενες καθυστερήσεις σε αποπληρωμές (term liquidity risk), ή αναλήψεις υψηλότερες των αναμενόμενων (withdrawal / call risk). Ο κίνδυνος ρευστότητας περιλαμβάνει τον κίνδυνο μη αναμενόμενων αυξήσεων στο κόστος χρηματοδότησης των περιουσιακών στοιχείων σε αντίστοιχες διάρκειες και επιτόκια, καθώς και τον κίνδυνο να μην είναι δυνατή η ρευστοποίηση θέσεων έγκαιρα και με εύλογους όρους.

Τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της Διοίκησης έχουν την ευθύνη για την εφαρμογή της στρατηγικής κινδύνου ρευστότητας που εγκρίνεται από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών, μεθόδων και διαδικασιών για τον εντοπισμό τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας, που ανταποκρίνονται στη φύση και στην πολυπλοκότητα των

εργασιών της ΕΤΕ. Τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της Διοίκησης ενημερώνονται σε καθημερινή βάση για τα τρέχοντα επίπεδα έκθεσης σε κίνδυνο ρευστότητας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το προφίλ κινδύνου ρευστότητας του Ομίλου παραμένει εντός των εγκεκριμένων ορίων.

Επιπλέον, λαμβάνουν καθημερινά μία αναφορά ρευστότητας, στην οποία παρουσιάζονται αναλυτικά οι πηγές χρηματοδότησης του Ομίλου και τα διαθέσιμα, μη αναχρηματοδοτηθέντα, περιουσιακά στοιχεία. Τέλος, η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού-Παθητικού παρακολουθεί τα ανοίγματα στις ημερομηνίες λήξης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, καθώς και των χρηματοδοτικών απαιτήσεων, βάσει διαφόρων παραδοχών, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών που δύνανται να έχουν δυσμενή επίδραση στη δυνατότητα της Τράπεζας να ρευστοποιήσει επενδύσεις και θέσεις του εμπορικού χαρτοφυλακίου καθώς και στη δυνατότητα πρόσβασής της στις αγορές κεφαλαίου. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα παρακολουθείται ο δείκτης «Δάνεια προς Καταθέσεις».

Εφόσον η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αποσκοπεί στη διασφάλιση της ορθής εκτίμησης του εν λόγω κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου και της διατήρησής του σε αποδεκτά επίπεδα, ακόμη και υπό δυσμενείς συνθήκες, ο Όμιλος θα πρέπει να έχει πρόσβαση στις αγορές Κεφαλαίου για την κάλυψη των αναγκών της πελατειακής του βάσης, των υποχρεώσεων του που καθίστανται πληρωτέες και των λοιπών κεφαλαιακών του αναγκών, διατηρώντας ταυτόχρονα τα απαραίτητα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία προς ενεχυρίαση για άντληση χρηματοδότησης.

Οι κύριες πηγές ρευστότητας της Τράπεζας είναι οι καταθέσεις, η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα - μέσω των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης (MROs) και των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (TLTROs) με την ΕΚΤ, καθώς και μέσω του Έκτακτου Μηχανισμού Παροχής Ρευστότητας («ELA») και οι συμφωνίες επαναγοράς τίτλων (repos) με σημαντικά Πιστωτικά Ιδρύματα του εξωτερικού. Η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ και οι συναλλαγές repos πραγματοποιούνται με την παραχώρηση ως εξασφαλίσεων κυρίως ομολόγων Ε.Τ.Χ.Σ./ Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης («ESM») που έχει λάβει η Τράπεζα από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («Τ.Χ.Σ.»), καθώς και ομολόγων και Εντόκων

Γραμματίων έκδοσης Ελληνικού Δημοσίου. Η χρηματοδότηση μέσω του ELA πραγματοποιείται με την παραχώρηση ως εξασφαλίσεων κυρίως δανείων, καθώς και τίτλων που έχει εκδώσει η Τράπεζα με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.

4.4.4. Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου

Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου σε επίπεδο Ομίλου προέρχεται από τις συναλλαγές σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα προϊόντα και από τις λοιπές διατραπεζικές συναλλαγές χρηματοδότησης, με ή χωρίς εξασφάλιση, και έγκειται στην αδυναμία του αντισυμβαλλομένου να τηρήσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις έως τον οριστικό διακανονισμό των χρηματοροών μιας συναλλαγής. Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, η Τράπεζα έχει θεσπίσει πλαίσιο ορίων αντισυμβαλλομένου, για τον καθορισμό και την παρακολούθηση του οποίου την ευθύνη έχει η Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών και Λειτουργικών Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου. Τα όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου καθορίζονται βάσει της πιστοληπτικής διαβάθμισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την κατηγορία προϊόντος. Οι πιστοληπτικές διαβαθμίσεις παρέχονται από τους διεθνώς αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης Moody's και Standard & Poor's.

Ο Όμιλος, με στόχο τον περιορισμό του εν λόγω κινδύνου, τυποποιεί τις συναλλαγές του με τους αντισυμβαλλομένους μέσω συμβάσεων International Swaps and Derivatives Association, Inc. ISDA και Global Master Repurchase Agreement GMRA, οι οποίες εμπεριέχουν όλους τους απαιτούμενους όρους σχετικά με τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων και την παροχή των αναγκαίων εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων. Επιπρόσθετα, έχει συνάψει με το σύνολο σχεδόν των αντισυμβαλλομένων του, συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (Credit Support Annexes, "CSA"). Με τις συμβάσεις αυτές τίθενται οι όροι και διασφαλίζεται η αμοιβαία παροχή εξασφαλίσεων (μετρητά ή χρεωστικοί τίτλοι), σε ημερήσια βάση, σύμφωνα με την τρέχουσα αξία των συναλλαγών, περιορίζοντας τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου.

4.4.5. Λειτουργικός κίνδυνος

Λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος ζημίας που απορρέει εξαιτίας ανεπάρκειας ή αποτυχίας εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, ανθρώπινου παράγοντα ή εξωτερικών γεγονότων.

Ο Όμιλος της Εθνικής, αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του λειτουργικού κινδύνου, έχει θεσπίσει και τηρεί από το 2006 ένα υψηλής ποιότητας πλαίσιο για τη διαχείρισή του, το οποίο καλύπτει όλο το εύρος των δραστηριοτήτων του. Η εφαρμογή του πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου υποστηρίζεται μηχανογραφικά, από το 2009, μέσω του συστήματος OpVar της εταιρείας Algorithmics. Το εν λόγω σύστημα καλύπτει όλο το πλαίσιο διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου και συγκεκριμένα τη διαδικασία Συλλογής Ζημιογόνων Γεγονότων, την ετήσια εφαρμογή της διαδικασίας Αυτοαξιολόγησης Κινδύνων και του συναφούς Περιβάλλοντος Ελέγχου, τη θέσπιση και παρακολούθηση Βασικών Δεικτών Κινδύνου, το έργο της Ανάλυσης Σεναρίων, καθώς και την υλοποίηση Σχεδίων Δράσης.³⁴ (Εθνική Τράπεζα, Διαχείριση Κινδύνων, Οικονομική Έκθεση 2015).

³⁴ Εθνική Τράπεζα «Ετήσια Οικονομική Έκθεση 31/12/2016», σελ.6:
<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/financial-information>

Κεφάλαιο 5

Η κρίση της ελληνικής οικονομίας (γεγονότα και πολιτικές)

Από την πρώτη δεκαετία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), η Ελλάδα αποτέλεσε την οικονομία με το μεγαλύτερο πρόβλημα «δίδυμων ελλειμμάτων» λόγω των διαχρονικών παθογενειών του εγχώριου αναπτυξιακού υποδείγματος, το οποίο ήταν βασιζόμενο στην –ιδιωτική και δημόσια– υπερχρέωση και καθοδηγούμενο από την κατανάλωση. Τόσο το δημοσιονομικό έλλειμμα, όσο και το αντίστοιχο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, βασιζόταν στην άμεση ή έμμεση χρηματοδότηση από τις διεθνείς αγορές. Το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007/2008 στις ΗΠΑ και η επέκταση αυτής στην Ευρώπη βρήκε, συνεπώς, την ελληνική οικονομία ευάλωτη. Η συρρίκνωση της ρευστότητας, αλλά και του επενδυτικού ενδιαφέροντος, καθιστούσαν δύσκολη τη συνέχιση της χρηματοδότησης από τις αγορές. Οι νέες συνθήκες, καθώς και μία σειρά από εγχώριες πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις, οδήγησαν τελικά στη κρίση δημοσίου χρέους της Ελλάδας το 2010, καθιστώντας τους διεθνείς φορείς –Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)– τους δανειστές ύστατης καταφυγής για το Ελληνικό κράτος.

5.1. Τα αίτια της κρίσης

Οι ισχυρές αναταράξεις, που ξεκίνησαν το 2007 στις ΗΠΑ και μεταδόθηκαν σε όλο τον κόσμο, δεν θα μπορούσαν να μην επηρεάσουν και την ελληνική οικονομία, ιδίως μετά το Σεπτέμβριο του 2008 όταν η κρίση επιδεινώθηκε δραματικά. Ωστόσο, οι βασικότερες αιτίες της κρίσης χρέους του ελληνικού

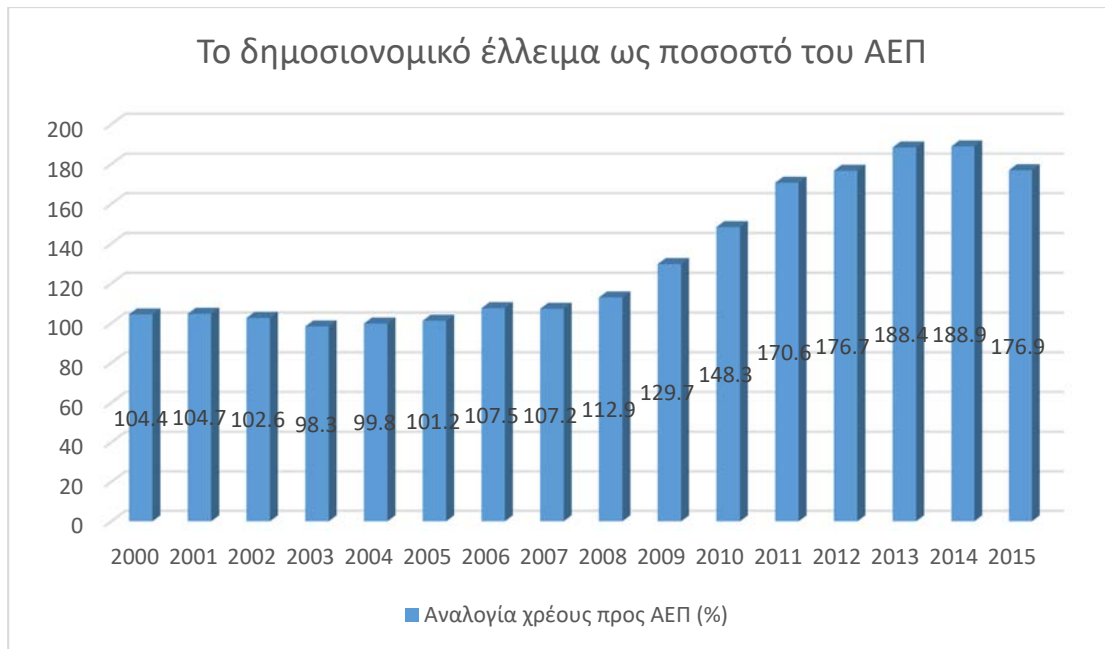
δημοσίου ήταν οι χρόνιες παθολογίες της χώρας τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

5.1.1. Το δυσμενές εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον.

Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που παρατηρήθηκαν από την αρχή της κρίσης ήταν η δημιουργία ενός φαύλου κύκλου αλληλοεπιδράσεων μεταξύ των αρνητικών εξελίξεων στην πραγματική οικονομία και στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Η δυσλειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών συμπίεζε την οικονομική δραστηριότητα ενώ με τη σειρά της, η εξασθένηση της οικονομικής δραστηριότητας υπονόμει περαιτέρω την κεφαλαιακή θέση του χρηματοπιστωτικού τομέα και την ικανότητά του να χρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Η εφαρμογή αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης πιστώσεων εκ μέρους των τραπεζών περιόρισε την προσφορά δανείων και οδήγησε σε λιγότερες επενδύσεις και κατανάλωση. Η μείωση της κατανάλωσης ή επενδύσεων με τη σειρά της είχε ως αποτέλεσμα να περιοριστεί και η ζήτηση για πιστώσεις. Επιπλέον, η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και του όγκου εμπορίου παγκοσμίως έπληξε τις ελληνικές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

5.1.2. Δημοσιονομική πολιτική.

Όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, όπως δείχνει το παρακάτω διάγραμμα το δημόσιο έλλειμμα συνέχισε να υπερβαίνει κατά πολύ το όριο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (το δημόσιο χρέος θεωρείται υπερβολικό αν υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ και δεν μειώνεται με ικανοποιητικό ρυθμό 5% ετησίως) και το συνολικό χρέος του ελληνικού δημοσίου ξεπερνούσε κατά πολύ το 100% του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 8. Δημοσιονομικό έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ³⁵

5.1.3. Έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας παρουσίασε σημαντικά προβλήματα μετά το 2000 και την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ.. Ο πληθωρισμός κατά μέσο όρο ήταν πάνω από 1% υψηλότερος σε σχέση με το επίπεδο του πληθωρισμού της ζώνης του Ευρώ.

Επιπλέον το επίπεδο αύξησης των μισθών (λαμβάνοντας υπόψη και την αύξηση της παραγωγικότητας) ήταν συγκριτικά μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ευρωζώνης. Ο συνδυασμός του υψηλού πληθωρισμού και της μεγάλης αύξησης της αμοιβής της εργασίας σε σχέση με την παραγωγικότητα, είχε ως αποτέλεσμα να χειροτερεύσει η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος το διάστημα 2001-2009 η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας υποχώρησε κατά 25%.

5.1.4. Η αδυναμία προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας στις απαιτήσεις του ενιαίου νομίσματος.

Την 1η Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα έγινε το δωδέκατο μέλος της Ζώνης του Ευρώ. Αυτό το γεγονός θα άλλαζε ριζικά το οικονομικό περιβάλλον και θα έπρεπε να αλλάξει και τον τρόπο άσκησης της οικονομικής πολιτικής. Η

³⁵ Ελληνική Στατιστική Αρχή «Ετήσια Δημοσιονομικά στοιχεία»: <https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SEL03/>

υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος εκτός από πλεονεκτήματα είχε και σημαντικούς περιορισμούς όπως η απώλεια δυνατότητας άσκησης νομισματικής πολιτικής (διότι πλέον η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα ήταν η αποκλειστική αρμόδια αρχή που θα καθόριζε τόσο το επίπεδο του βασικού επιτοκίου, όσο και το ύψος της προσφοράς χρήματος) και η απώλεια δυνατότητας υποτίμησης του νομίσματος. Οι περιορισμοί αυτοί έκαναν επιτακτική την αλλαγή του τρόπου άσκησης οικονομικής πολιτικής. Η δημοσιονομική πειθαρχία και η σταθερότητα των τιμών θα έπρεπε να αποτελούν τους βασικούς άξονες πάνω στους οποίους θα πορευόταν η ελληνική οικονομία. Αυτό όμως δεν έγινε στην περίπτωση της Ελλάδας (τουλάχιστον στο βαθμό που θα έπρεπε) με αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία αργότερα να έρθει αντιμέτωπη με τις χρόνιες παθολογικές της.

5.1.5. Ακαμψία της αγοράς εργασίας.

Στα πλαίσια του Ευρώ η αγορά εργασίας έπρεπε να είναι πιο ευέλικτη ώστε να υπάρχει η δυνατότητα τόνωσης της ανταγωνιστικότητας χωρίς να υποτιμηθεί το νόμισμα (εσωτερική υποτίμηση). Σε αντίθεση με αυτό, η αγορά εργασίας στην Ελλάδα παρέμεινε κλειστή. Πάνω από 700.000 άτομα εργάζονταν στα δημόσιο τομέα και αρκετά επαγγέλματα του ιδιωτικού τομέα λειτουργούσαν κάτω από έναν ιδιόρρυθμο καθεστώς εργασίας (τα αποκαλούμενα και κλειστά επαγγέλματα).

5.1.6. Διαφθορά και έλλειψη διαφάνειας.

Η δημόσια διοίκηση αντιμετώπιζε αρκετά και σοβαρά προβλήματα. Τα ποσοστά φοροδιαφυγής στην Ελλάδα βρίσκονταν σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη απώλεια εσόδων για το κράτος και συνεπώς διεύρυνση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Επιπλέον υπήρχε αδιαφάνεια σε σχέση με τον τρόπο κατανομής των κρατικών και κοινοτικών κονδυλίων καθώς και στις διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων έργων. Τέλος, υπήρχαν παραπλανητικές δημοσιεύσεις στατιστικών αποτελεσμάτων που είχαν σχέση με τους βασικούς δείκτες της οικονομίας. (Ελληνική Στατιστική Αρχή: «Ετήσια Δημοσιονομικά στοιχεία»)

5.2. Οι συνέπειες της κρίσης

5.2.1. Επιδείνωση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος ήταν σταθερά υψηλός από τα μέσα της δεκαετίας του '90, αρχικά επιβραδύνθηκε το 2007 και από το 2008 σημειώνει αρνητικές τιμές. Η μείωση του ΑΕΠ είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ακόμα περισσότερο το ποσοστό του ελλείμματος. Η οικονομική ύφεση είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί η ζήτηση. Η μείωση της ζήτησης με τη σειρά της είχε ως επακόλουθο να μειωθεί και η παραγωγή κάτι το οποίο επέφερε τελικά την αύξηση της ανεργίας.

Πίνακας 2. Βασικοί μακροοικονομικοί δείκτες της ελληνικής οικονομίας³⁶

Ελληνική Οικονομία	Μεταβολή ΑΕΠ (%)	Έλλειμμα (% ΑΕΠ)	Πληθωρισμός (%)	Ανεργία (%)
2000	4,5	3,7	2,9	11,5
2001	4,2	4,5	3,7	10,5
2002	3,4	4,8	3,9	10,7
2003	5,9	5,7	3,4	9,8
2004	4,4	7,6	3,0	11,1
2005	2,3	5,5	3,5	10,3
2006	5,5	5,7	3,5	9,5
2007	3,5	6,5	3,0	8,9
2008	3,1	9,8	4,2	7,9
2009	-0,2	15,6	1,3	9,1
2010	-4,9	10,7	4,7	11,1
2011	-7,1	9,4	3,1	15,1
2012	-6,0	6,8	1,1	21,5
2013	-4,2	5,5	-0,8	26,8
2014	-0,6	4,6	-0,4	27,2
2015	-0,3	7,5	-1,7	24,1
2016	0,0	3,1	-0,8	23,1

³⁶ Ελληνική Στατιστική Αρχή «Ετήσια Δημοσιονομικά στοιχεία»:

<https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SEL03/>

Πάνος Καζάκος, Ανάμεσα σε κράτος και αγορά Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-2000, 2009. Εκδόσεις Παττάκης, Αθήνα, 2009.

The Economist. The Economist Intelligence Unit's quality-of-life index,

http://www.economist.com/media/pdf/QUALITY_OF_LIFE.pdf

5.2.2. Κατακόρυφη αύξηση των επιτοκίων δανεισμού.

Αρχικά η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έδειχνε να έχει ελάχιστες συνέπειες πάνω στην ελληνική οικονομία. Οι ελληνικές τράπεζες δεν ήταν εκτεθειμένες σε τοξικά ομόλογα που συνδέονταν με την αγορά ακινήτων των ΗΠΑ. Ακόμα και μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers στις 15 Σεπτεμβρίου του 2008, τα spreads (διαφορά επιτοκίου) ανέβηκαν έως τις 250 μονάδες βάσης στις αρχές του 2009, αλλά μετά υποχώρησαν και πάλι σταδιακά περίπου στις 120 μονάδες βάσης τον Αύγουστο του ίδιου έτους. Όμως, στη συνέχεια η κατάσταση θα άλλαζε δραματικά. Τον Οκτώβριο του 2009 η νεοεκλεγμένη κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι το δημόσιο έλλειμμα για το 2009, θα διαμορφωνόταν στο 12,7% του ΑΕΠ αντί του 6% που ήταν οι προβλέψεις της προηγούμενης κυβέρνησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι αγορές και οι οίκοι αξιολόγησης να στρέψουν την προσοχή τους στις παθογένειες της ελληνικής οικονομίας και να αμφιβάλλουν τόσο για την ικανότητα της Ελλάδας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, όσο και για το κατά πόσο το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης είχε τις βάσεις και τα οικονομικά εργαλεία να ανταποκριθεί σε μια τέτοια πρόκληση. Τον Οκτώβριο του 2009 τα spreads του δεκαετούς ομολόγου του ελληνικού Δημοσίου, εκτινάχθηκαν στις 900 μονάδες βάσης και οι οίκοι αξιολόγησης προχώρησαν σε μια σειρά υποβαθμίσεων της πιστοληπτικής ικανότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ο τραπεζικός τομέας, αν και δεν ήταν η πηγή της δημοσιονομικής πίεσης επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση και την κρίση εμπιστοσύνης. (Πάνος Καζάκος, Ανάμεσα σε κράτος και αγορά Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-2000)

5.3. Προσφυγή της Ελλάδας στο μηχανισμό στήριξης

5.3.1. Το πρώτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

Στις 15 Απριλίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση μετά την περαιτέρω επιδείνωση των συνθηκών στις αγορές ξεκίνησε συζητήσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ σχετικά με ένα πολυετές πρόγραμμα οικονομικών

πολιτικών, που θα μπορούσε να υποστηριχτεί με χρηματική συνδρομή, εάν οι ελληνικές αρχές αποφάσιζαν την εν λόγω συνδρομή. Στις 23 Απριλίου 2010 η Ελλάδα ζήτησε χρηματοδοτική συνδρομή από τα κράτη μέλη της ζώνης του Ευρώ και από το ΔΝΤ. Στις 2 Μαΐου 2010 η Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΚΤ και το ΔΝΤ ανακοίνωσαν συμφωνία για ένα τριετές πρόγραμμα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Το Eurogroup συμφώνησε ομόφωνα να ενεργοποιήσει τη στήριξη οικονομικής σταθερότητας για την Ελλάδα μέσω διμερών δανείων που θα συγκέντρωνε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ύψους €110 δις., εκ των οποίων €80 δις. από τα κράτη μέλη της ζώνης του Ευρώ και €30 δις. από το Συμβούλιο του ΔΝΤ. Στις 6 Μαΐου 2010 η ελληνική Βουλή ψήφισε μια σειρά μέτρων πολιτικής που προβλεπόταν στο πρόγραμμα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Στις 18 Μαΐου 2010 εκταμιεύθηκε η πρώτη δόση (€14,5 δις.).³⁷

5.3.2. Το δεύτερο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

Στις 14 Μαρτίου 2012, οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης ενέκριναν τη χρηματοδότηση του δεύτερου Προγράμματος οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα. Τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης και το ΔΝΤ διέθεσαν τα μη εκταμιευθέντα ποσά του πρώτου Προγράμματος, συν άλλα €130 δις. για το διάστημα 2012 - 2014. Ενώ η χρηματοδότηση του πρώτου Προγράμματος βασίστηκε σε διμερή δάνεια, συμφωνήθηκε ότι το δεύτερο Πρόγραμμα θα χρηματοδοτούνταν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF), που είχε ήδη τεθεί πλήρως σε λειτουργία από τον Αύγουστο του 2010.

Συνολικά, το δεύτερο Πρόγραμμα προέβλεπε χρηματοδοτική συνδρομή ύψους €164,5 δις. έως τα τέλη του 2014 (στη συνέχεια η περίοδος αυτή παρατάθηκε έως τα τέλη Ιουνίου του 2015). Από το ποσό αυτό, τα €144,7 δις. αποτέλεσαν τη συνεισφορά της Ευρωζώνης και διατέθηκαν μέσω του EFSF, ενώ το ΔΝΤ συνεισέφερε τα υπόλοιπα €19,8 δις.

Επιπλέον, κατά την έναρξη του δεύτερου Προγράμματος συμφωνήθηκε ότι για να βελτιωθεί η βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους πρέπει να υπάρχει

³⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα»:
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_el.pdf
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_en

συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI). Η υψηλή συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην προσφορά ανταλλαγής του χρέους της Ελλάδας την άνοιξη του 2012 συνέβαλε σημαντικά στον σκοπό αυτό. Από το συνολικό ποσό των €205,6 δις. σε ομόλογα επιλέξιμα για την προσφορά ανταλλαγής, ανταλλάχθηκαν περίπου €197 δις. , δηλαδή το 95,7%.

5.3.3. Το τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής

Το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα άρχισε στις 19 Αυγούστου 2015 και προβλέπεται να εφαρμοστεί μέχρι τις 20 Αυγούστου 2018. Η χρηματοδοτική ενίσχυση ύψους έως €86 δις. δυνάμει του Προγράμματος παρέχεται από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM). Στις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης περιλαμβάνονται μέτρα και μεταρρυθμίσεις που δεσμεύθηκε να εφαρμόσει η Ελλάδα προκειμένου να αντιμετωπίσει τα τρέχοντα οικονομικά της προβλήματα. Συνολικός στόχος του Προγράμματος είναι να εξασφαλιστεί η επιστροφή στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα.

Από την ανάλυση της βιωσιμότητας του χρέους της Ελλάδας, την οποία διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με την ΕΚΤ, προέκυψε ότι η βιωσιμότητα του χρέους μπορεί να επιτευχθεί μέσω ενός φιλόδοξου και αξιόπιστου προγράμματος μεταρρυθμίσεων και πρόσθετων μέτρων για το χρέος χωρίς απομειώσεις της ονομαστικής του αξίας. Συμφώνως το Eurogroup επιβεβαίωσε στις 14 Αυγούστου 2015 ότι είναι έτοιμο να εξετάσει πιθανά πρόσθετα μέτρα για να εξασφαλιστεί ότι οι ακαθάριστες δημοσιονομικές ανάγκες της Ελλάδας θα παραμείνουν σε βιώσιμο επίπεδο. Αυτά τα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν επιμήκυνση των περιόδων χάριτος και αποπληρωμής και θα εξαρτώνται από την πλήρη εφαρμογή των μέτρων που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος.

Οι μεταρρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν στο μνημόνιο συνεννόησης διαρθρώνονται γύρω από τέσσερις άξονες:

- αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας
- διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας
- εφαρμογή μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη και την απασχόληση
- εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα

5.3.4. Αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας

Η Ελλάδα θα πρέπει να επιτύχει μεσοπρόθεσμο πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα της τάξης του 3,5% του ΑΕΠ. Αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί κυρίως με:

- δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις, μεταξύ των οποίων μεταρρυθμίσεις του συστήματος του ΦΠΑ και του συνταξιοδοτικού συστήματος, υποστηριζόμενες από φιλόδοξο πρόγραμμα για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και τη βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών
- καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζεται η προστασία των ευπαθών ομάδων.

Η κυβέρνηση θεωρείται ότι έχει επιτύχει πρωτογενές πλεόνασμα όταν τα τρέχοντα έσοδα είναι υψηλότερα από τις τρέχουσες δαπάνες (εκτός τόκων επί του χρέους). Με την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων μεσοπρόθεσμα, είναι δυνατόν να μειωθεί το δημόσιο χρέος και να αποκατασταθεί η δημοσιονομική βιωσιμότητα, πράγμα απαραίτητο για την επιστροφή της οικονομίας στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η συμφωνηθείσα δημοσιονομική προσαρμογή προκειμένου να επιτευχθεί το πρωτογενές πλεόνασμα προβλέπει:

- -0,25% το 2015
- 0,5% το 2016
- 1,75% το 2017
- 3,5% το 2018

5.3.5. Διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας

Η Ελλάδα αναμένεται να λάβει μέτρα για τη δημιουργία υγιών θεμελίων στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Οι όροι που συμφωνήθηκαν στο μνημόνιο συνεννόησης περιλαμβάνουν τα εξής:

- αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) στον τραπεζικό τομέα

- ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών
- ενίσχυση της διακυβέρνησης του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και των τραπεζών

5.3.6. Ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών

Η συνολική αξιολόγηση και ο έλεγχος της ποιότητας των στοιχείων του Ενεργητικού των μεγάλων ελληνικών τραπεζών διεξήχθησαν από την ΕΚΤ το φθινόπωρο του 2015. Μετά από την αξιολόγηση, έγινε ανακεφαλαιοποίηση των θιγόμενων τραπεζών, όπως συμφωνήθηκε στη δήλωση του Eurogroup στις 14 Αυγούστου 2015. Προς τούτο, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας κατέβαλε €5,4 δις. στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, συμπληρωματικά προς τα ιδιωτικά κεφάλαια που κατέβαλαν οι τράπεζες, κατόπιν των απαιτούμενων αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις.

5.3.7. Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και επενδύσεις

Η Ελλάδα αναμένεται να σχεδιάσει και να εφαρμόσει ένα ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και των επενδύσεων. Οι μεταρρυθμίσεις αναμένονται ιδίως στον τομέα των αγορών εργασίας και των αγορών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς ενέργειας. Με τις μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να εξασφαλίζεται η πλήρης συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ΕΕ και να επιδιώκεται η σύγκλιση με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές. Με τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας αναμένεται η επανεξέταση των πλαισίων για τις συλλογικές μισθολογικές διαπραγματεύσεις, τη συνδικαλιστική δράση και τις ομαδικές απολύσεις. Προτεραιότητα θα είναι επίσης η αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας.

5.3.8. Πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων

Η Ελλάδα αναμένεται, επίσης, να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, καθώς και πολιτικές για τη στήριξη των επενδύσεων. Οι ελληνικές αρχές δεσμεύθηκαν να θεσπίσουν ειδική νομοθεσία ώστε να εξασφαλιστούν διαφανείς διαδικασίες ιδιωτικοποιήσεων. Επιπλέον, μεταξύ των όρων του προγράμματος, ορίζεται η υποχρέωση σύστασης ανεξάρτητου ταμείου, το οποίο θα διαχειρίζονται οι ελληνικές αρχές υπό την εποπτεία των αρμόδιων θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Καθήκον του ταμείου θα είναι η ιδιωτικοποίηση περιουσιακών

στοιχείων του ελληνικού δημοσίου μετά από την αξιολόγησή τους από ανεξάρτητο φορέα. Σύμφωνα με τη δήλωση της συνόδου κορυφής της ευρωζώνης της 12ης Ιουλίου 2015, τα κεφάλαια που αναμένεται να προκύψουν από το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων θα χρησιμοποιηθούν για:

- την αποπληρωμή σε σχέση με την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και άλλα περιουσιακά στοιχεία
- τη μείωση της αναλογίας χρέους/ΑΕΠ της Ελλάδας
- επενδύσεις

5.3.9. Εκσυγχρονισμός του κράτους και της δημόσιας διοίκησης

Ο εκσυγχρονισμός του κράτους και της δημόσιας διοίκησης συγκαταλέγεται στις κύριες προτεραιότητες του Προγράμματος. Ένας ιδιαίτερα σημαντικός στόχος είναι η ενίσχυση της αποδοτικότητας του δημοσίου τομέα όσον αφορά την παροχή βασικών δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και για την ενίσχυση της καταπολέμησης της διαφθοράς. Απαιτείται, επίσης, ενίσχυση της θεσμικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας εθνικών θεσμών, όπως η εφορία και η στατιστική υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ).

5.3.10. Χρηματοδοτική συνδρομή μέσω του Προγράμματος

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας είναι έτοιμος να παράσχει χρηματοδοτική ενίσχυση ύψους έως €86 δις.. Ο ESM συγκεντρώνει το ποσό από τις χρηματοπιστωτικές αγορές και εν συνεχεία χορηγεί δάνεια στην Ελληνική Κυβέρνηση. Με ένα νέο πρόγραμμα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την Ελλάδα, θα μειωνόταν το ποσό που χρειάζεται από τον ESM. Επιπλέον, το ποσό της χρηματοδοτικής ενίσχυσης που χρειάζεται για την Ελλάδα θα μπορούσε να μειωθεί εάν η Ελλάδα αποκτήσει και πάλι πρόσβαση στον δανεισμό από τις κεφαλαιαγορές κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του Προγράμματος. Το ύψος του ποσού επηρεάζεται επίσης από την επιτυχία των μεταρρυθμιστικών μέτρων της Ελλάδας, περιλαμβανομένων των ιδιωτικοποιήσεων περιουσιακών στοιχείων του δημοσίου.

5.3.11. Ορόσημα

Κατά την πρώτη αναθεώρηση του προγράμματος, οι θεσμοί και οι ελληνικές αρχές συμφώνησαν ως προς 15 ειδικά ορόσημα που πρέπει να υλοποιηθούν μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου 2016 και αφορούν τα εξής επιδιωκόμενα αποτελέσματα:

- μεταρρυθμίσεις του συνταξιοδοτικού συστήματος
- διακυβέρνηση των τραπεζών
- μεταρρυθμίσεις του ενεργειακού τομέα
- ολοκλήρωση της δημιουργίας του ταμείου ιδιωτικοποιήσεων
- ίδρυση της υπηρεσίας δημοσίων εσόδων

Στις 10 Οκτωβρίου 2016 το Eurogroup εξέφρασε την ικανοποίησή του για την υλοποίηση των 15 συμφωνηθέντων οροσήμων από την Ελλάδα και έκρινε ότι μπορεί να εκταμιευθεί η επόμενη επί μέρους δόση ύψους €1,1 δις. για τις ανάγκες εξυπηρέτησης του χρέους της Ελλάδας, κατόπιν έγκρισης από το Συμβούλιο Διοικητών του ESM.

5.3.12. Συμμετοχή του ΔΝΤ

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του ESM, συνήθως το πρόγραμμα του ESM συνοδεύεται και από πρόγραμμα του ΔΝΤ. Στην περίπτωση του τρίτου Προγράμματος για την Ελλάδα, για να αποφασίσει το Ταμείο τη χορήγηση περαιτέρω χρηματοδοτικής στήριξης στην Ελλάδα θα αξιολογήσει κατά πόσον:

- έχουν υλοποιηθεί όλες οι φορολογικές, διαρθρωτικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην πρώτη επανεξέταση της εφαρμογής του προγράμματος του ESM
- έχει εξεταστεί η ανάγκη πρόσθετων μέτρων
- έχει επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με πιθανή ελάφρυνση του χρέους ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του³⁸

(Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα»)

³⁸ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Ελλάδα: Τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής»: <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/financial-assistance-eurozone-members/greece-programme/>

5.4. Εξελίξεις στην ελληνική οικονομία 2015 - 2016 – 2017

Κατά τους πρώτους μήνες του 2015, η εφαρμογή νέου πολιτικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας και η αναζήτηση νέου πλαισίου συμφωνίας με τους διεθνείς εταίρους και πιστωτές της χώρας, στάθηκε αφορμή για την αύξηση της οικονομικής αβεβαιότητας. Ως εκ τούτου, ένας νέος κύκλος δυσμενών προσδοκιών ξεκίνησε, με αποτέλεσμα τη χειροτέρευση του οικονομικού κλίματος, την επιδείνωση της ρευστότητας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και την επιβράδυνση της πορείας της οικονομίας προς την ανάκαμψη.

Η καθυστέρηση σε σχέση με την επίτευξη συμφωνίας με τους εταίρους, συνετέλεσε στη συρρίκνωση της εισροής ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και κατ' επέκταση στην ελληνική οικονομία. Η εφαρμογή των μέτρων ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων προκειμένου να προστατευτεί η συστημική ευστάθεια του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προκάλεσε περαιτέρω απώλειες σε όρους τραπεζικής πίστης, χορηγήσεων και ρευστότητας, οι οποίες επηρέασαν αρνητικά τις επενδύσεις, την κατανάλωση και τον εσωτερικό τουρισμό.³⁹

Τα επιπλέον μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής, τα οποία επιβλήθηκαν από την ελληνική κυβέρνηση ώστε να διασφαλισθεί η επίτευξη των στόχων του τρίτου Προγράμματος, είχαν δυσμενή επίπτωση στις καταναλωτικές δαπάνες του ιδιωτικού τομέα, στη ζήτηση για τραπεζικές πιστώσεις και στην γενικότερη οικονομική ανάπτυξη.

Η Ελληνική οικονομία σταθεροποιήθηκε το 2016 με το πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) να σημειώνει μηδενική μεταβολή (0,0%) σε ετήσια βάση, υπεραποδίδοντας σε σχέση με τις επίσημες προβλέψεις για ετήσια ύφεση 0,3%⁴⁰ Στο πεδίο των δημοσίων οικονομικών, η Ελλάδα σημείωσε υπεραπόδοση έναντι των στόχων του Προγράμματος μετά την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 3,9 % του ΑΕΠ το 2016. (ΕΛΣΤΑΤ/Eurostat 21/04/2017)

³⁹ Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2016, σελ.9:
<http://www.tovima.gr/files/1/2015/10/05/proi.pdf>

⁴⁰ Υπουργείο Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2017, σελ.9:
<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/9742611.pdf>

Η δεύτερη αξιολόγηση του Προγράμματος δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι και τα τέλη Μαρτίου 2017 και συνεπώς, η σχετική επίσημη χρηματοδότηση ύψους τουλάχιστον €6,1 δις. δεν έχει καταβληθεί έως τώρα. Ωστόσο, η ύπαρξη επαρκών αποθεμάτων ρευστότητας, εξαιτίας, μεταξύ άλλων της υπεραπόδοσης στην εφαρμογή του κρατικού προϋπολογισμού ελαχιστοποιεί τις πιέσεις σε όρους ρευστότητας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017, μολονότι μια πιθανή περαιτέρω καθυστέρηση στην εκταμίευση της χρηματοδότησης από το Πρόγραμμα θα μπορούσε να επιβραδύνει το ρυθμό αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα και να εξασθενήσει το κλίμα εμπιστοσύνης στην οικονομία.

Η ολοκλήρωση της αξιολόγησης προοιωνίζεται περιορισμό της εναπομένουσας αβεβαιότητας. Σε συνδυασμό με την αναμενόμενη έξοδο της ελληνικής οικονομίας από την ύφεση και την παγίωση συνθηκών οικονομικής ανάπτυξης, καθώς η προώθηση προσαρμογών και μεταρρυθμίσεων θα αποδίδει καρπούς, ο περιορισμός της αβεβαιότητας αναμένεται να οδηγήσει σε επιστροφή αποταμιεύσεων στις τράπεζες στην Ελλάδα και διεύρυνση της πρόσβασης των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων.

Σήμερα το μεγαλύτερο πρόβλημα του τραπεζικού συστήματος είναι το υψηλό απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών.

Η ριζική αντιμετώπισή του σε συνδυασμό με την πρόσφατη ανακεφαλαιοποίηση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος και την αναμενόμενη αύξηση της ρευστότητας, κατόπιν της ολοκλήρωσης της αξιολόγησης, θα ενισχύσει την ικανότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να στηρίξουν με χρηματοδότηση την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.⁴¹ (Υπουργείο Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2016, 2017 - Τράπεζα της Ελλάδος - Νομισματική Πολιτική 2015-2016)

⁴¹ Τράπεζα της Ελλάδος «Νομισματική Πολιτική 2015-2016», σελ.55 - 76:
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20152016.pdf>

Κεφάλαιο 6

Χρηματοοικονομική ανάλυση της Εθνικής Τράπεζας με χρηματοοικονομικούς δείκτες (2005 – 2016)

Η χρηματοοικονομική ανάλυση αποτελεί μια διαδικασία πληροφοριακής αποκωδικοποίησης των λογιστικών μεγεθών που συνθέτουν τις δημοσιευθείσες λογιστικές καταστάσεις, εστιάζει στην μελέτη της χρηματοοικονομικής δομής της τράπεζας, με σκοπό την εκτίμηση της δυνατότητας αυτής να διασφαλίσει την μακροχρόνια βιωσιμότητα της και αξιολογεί την ικανότητα της να διαχειρίζεται με αποτελεσματικό τρόπο τα μέσα δράσης που διαθέτει, τις υποχρεώσεις της αλλά και τα κέρδη της στο πλαίσιο μιας ορθολογικής μερισματικής πολιτικής.

Η πιο δημοφιλής μέθοδος χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι με τη χρήση αριθμοδεικτών. Ο αριθμοδείκτης είναι μια συσχέτιση μεταξύ δύο μεγεθών που συνιστούν τον αριθμητή και τον παρονομαστή αυτής της σχέσης. Τα μεγέθη αυτά, είτε αποτελούν πληροφόρηση που εξάγεται άμεσα από τις λογιστικές καταστάσεις, είτε έμμεσα ύστερα από απλούς ή σύνθετους υπολογισμούς. Ο αριθμοδείκτης παρέχει μια νέα πληροφορία διαφορετική και ανεξάρτητη από το πληροφοριακό περιεχόμενο των δύο λογιστικών μεγεθών που συνδυάστηκαν για την δημιουργία του. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποτελούν τα βασικά συστατικά μιας διαδικασίας πληροφοριακής αποκωδικοποίησης των λογιστικών μεγεθών που απεικονίζονται στις δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση της Εθνικής Τράπεζας στο παρών κεφάλαιο γίνεται διαχρονικά από το 2005 έως το 2016, ώστε να παρουσιαστούν οι

επιπτώσεις της κρίσης από το 2008 μέχρι σήμερα στις λογιστικές καταστάσεις της Τράπεζας και η διαφορά μεταξύ των δύο περιόδων.

6.1. Ρευστότητα

Η έννοια της ρευστότητας συνδέεται με την ικανότητα της Τράπεζας να ανταποκρίνεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Ειδικότερα πρόκειται για την δυνατότητα δημιουργίας των απαραίτητων ταμειακών ροών από τη διαχείριση των στοιχείων του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού. Η έλλειψη ρευστότητας, έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία δυσμενών επιπτώσεων στην φερεγγυότητα της τράπεζας, η οποία σε συνδυασμό με την δυσλειτουργία του κυκλώματος ταμειακών ροών, μπορεί να οδηγήσει σε τεχνική αδυναμία πληρωμών και κατ' επέκταση σε αποτυχία.

6.1.1. Δείκτης Χορηγήσεις προς Καταθέσεις Πελατών

$$\text{Χορηγήσεις προς Καταθέσεις Πελατών (\%)} = \frac{\text{Χορηγήσεις σε πελάτες}}{\text{Καταθέσεις πελατών}} * 100$$

Ο δείκτης Χορηγήσεις σε πελάτες προς Καταθέσεις πελατών παρουσιάζει τον βαθμό στον οποίο τα κεφάλαια των καταθετών δεσμεύονται για την πραγματοποίηση χορηγήσεων. Όσο πιο μεγάλος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο δυσκολότερα μπορεί η Τράπεζα να καλύψει τους καταθέτες της, σε ενδεχόμενη ζήτηση ανάληψης των χρημάτων τους.

Ο δείκτης Χορηγήσεων προς Καταθέσεις πελατών της Εθνικής Τράπεζας από το 2005 έως το 2016 έχει τις ακόλουθες τιμές:

Πίνακας 3. Δείκτης Χορηγήσεων / Καταθέσεις

ΕΤΟΣ	Χορηγήσεις / Καταθέσεις * 100
2005	66,2 %
2006	73,5 %
2007	80,3 %
2008	99,1 %
2009	100,1 %
2010	111 %
2011	120,1 %
2012	114,9 %
2013	102,3 %
2014	98,6 %
2015	107,8 %
2016	102,2 %

Διάγραμμα 9. Δείκτης Χορηγήσεις / Καταθέσεις

Ανάλυση ανά έτος :

2005 : Ο λόγος χορηγήσεων σε πελάτες προς καταθέσεις πελατών ήταν στο χαμηλό επίπεδο του 66,2%, που σημαίνει ότι οι καταθέσεις ήταν σημαντικά περισσότερες από τις χορηγήσεις, αποτέλεσμα του υψηλού μεριδίου αγοράς της Εθνικής στις καταθέσεις και την εμπιστοσύνη των καταθετών στο τραπεζικό σύστημα πριν την κρίση του 2008.

2006 : Ο δείκτης το 2006 αυξήθηκε σε 73,5% εξαιτίας της αύξησης των χορηγήσεων σε 44,1% έναντι του 2005. Θεαματική αύξηση παρουσίασαν οι χορηγήσεις της λιανικής τραπεζικής με αποτέλεσμα η λιανική πίστη να αντιπροσωπεύει το 57,9% των συνολικών χορηγήσεων. Παράλληλα οι συνολικές καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 22,8% από το 2005.

2007 : Ο δείκτης αυξήθηκε στο 80,3% ως συνέπεια της αύξησης των χορηγήσεων κατά 19% έναντι του 2006 αλλά και των καταθέσεων κατά 10%. Οι καταθέσεις ταμειυτηρίου της Εθνικής Τράπεζας αποτελούσαν το 2007 το 1/3 των καταθέσεων ταμειυτηρίου του τραπεζικού συστήματος της χώρας.

2008 : Το 2008 η διεθνής οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνθηκε σημαντικά εξαιτίας της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης. Όμως το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επέδειξε ανθεκτικότητα. Ο δείκτης διαμορφώθηκε σε 99,1% Ήταν η τελευταία χρονιά όπου ο δείκτης ήταν κάτω από τη μονάδα και η Τράπεζα

μπορούσε να χρηματοδοτήσει τα δάνεια των πελατών της από τις καταθέσεις τους. Οι χορηγήσεις αυξήθηκαν κατά 19% και οι καταθέσεις κατά 12% έναντι του 2007.

2009 : Το 2009 η οικονομική ύφεση επηρέασε την ελληνική οικονομία και το τραπεζικό σύστημα λόγω των ακραίων συνθηκών στο διεθνές πιστωτικό σύστημα και τη ραγδαία επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών της εθνικής οικονομίας. Αποτέλεσμα της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης ήταν ο περιορισμός της πιστωτικής επέκτασης της Εθνικής Τράπεζας και έτσι ο ρυθμός αύξησης των χορηγήσεων (1,2%) ήταν για πρώτη φορά μικρότερος του ρυθμού αύξησης των καταθέσεων (2,9%). Ο δείκτης χορηγήσεων σε πελάτες προς καταθέσεις πελατών της Τράπεζας διαμορφώθηκε στο 100,1% για πρώτη φορά σε τιμή μεγαλύτερη της μονάδας.

2010 : Το 2010 ο λόγος χορηγήσεων σε πελάτες προς καταθέσεις πελατών αυξήθηκε ξανά στο 111%, αλλά αυτή τη φορά, όχι εξαιτίας του γρήγορου ρυθμού αύξησης των χορηγήσεων, αλλά εξαιτίας της απότομης μείωσης των καταθέσεων. Το εν λόγω έτος οι καταθέσεις μειώθηκαν κατά 9,66% σε σχέση με το 2009 και οι χορηγήσεις αυξήθηκαν οριακά 0,94%. Αρχικά οι λόγοι που οδήγησαν σε περιορισμένες αναλήψεις χρημάτων τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις ήταν η ανάγκη κάλυψης διαφόρων υποχρεώσεων. Στη συνέχεια όμως όταν πλέον η εμπιστοσύνη στην ελληνική οικονομία είχε κλονιστεί, παρατηρήθηκαν φαινόμενα μαζικών αναλήψεων καταθέσεων και η μεταφορά τους στο εξωτερικό.

2011 : Η ελληνική οικονομία συνέχισε να υφίσταται τεράστιες μακροοικονομικές προκλήσεις το 2011 καθώς η αυξανόμενη αβεβαιότητα αναφορικά με τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους και η εφαρμογή πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων για να μειωθούν οι αποκλίσεις από τους στόχους του κρατικού προϋπολογισμού όξυναν τις υφεσιακές πιέσεις. Η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας το 2011 είχε ως αποτέλεσμα τις πιο περιοριστικές συνθήκες ρευστότητας στην οικονομία που έγιναν εμφανείς στον αμείωτο ρυθμό συρρίκνωσης των τραπεζικών καταθέσεων, ο οποίος, εκτός από την κάλυψη τρεχουσών αναγκών, αντανάκλouse την επανεμφάνιση ισχυρών εκροών κεφαλαίων στο εξωτερικό αλλά και τη διακράτηση ρευστότητας εκτός τραπεζών λόγω αβεβαιότητας. Επίσης οι δραματικές αυτές εξελίξεις είχαν

σοβαρό αντίκτυπο στην φερεγγυότητα των δανειοληπτών και την ικανότητά τους να εξυπηρετούν τις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Συνεπώς το 2011 οι χορηγήσεις μειώθηκαν κατά 9,19% και οι καταθέσεις κατά 16,10% δημιουργώντας πρόβλημα ρευστότητας στην Τράπεζα. Έτσι ο δείκτης χορηγήσεων προς καταθέσεις διαμορφώθηκε στο πολύ υψηλό και επικίνδυνο 120,1%, το υψηλότερο στην περίοδο της ανάλυσης μας.

2012 : Το 2012 η Εθνική Τράπεζα κλήθηκε να διαχειριστεί τις υψηλές ζημιές από την αναδιάρθρωση του χρέους (κούρεμα ομολόγων PSI), τη συνέχιση της μείωσης των καταθέσεων και την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Όμως η απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου⁴² οδήγησε στη βελτίωση του δείκτη ρευστότητας (δάνεια προς καταθέσεις) στο 114,9%, συνεπικουρούμενος και από την επιστροφή καταθέσεων κατά το β' εξάμηνο του έτους.

2013 : Το 2013 ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 102,3% βελτιωμένος σε σχέση με το 2012, ως αποτέλεσμα της απορρόφησης των υγιών τμημάτων της Probank και της First Business Bank (FBB) (καταθέσεις, ενήμερα δάνεια), αλλά και της μικρής αύξησης των καταθέσεων (11%) και της μικρότερης μείωσης των χορηγήσεων σε σχέση με το προηγούμενο έτος (-1,40%).

2014 : Το 2014 ο δείκτης επανήλθε σε ικανοποιητικά πλαίσια (για πρώτη φορά μετά το 2008) στο 98,6 % σαν αποτέλεσμα του γεγονότος ότι η ελληνική οικονομία εξήλθε από μία εξαετία βαθιάς ύφεσης. Παρόλα αυτά οι καταθέσεις μειώθηκαν κατά 2,56% και οι χορηγήσεις κατά 6,06%.

2015 : Το 2015 οι καταθέσεις του Ομίλου σε ετήσια βάση μειώθηκαν κατά 16,5% κυρίως λόγω του κλίματος οικονομικής αστάθειας και της αβεβαιότητας στον τραπεζικό τομέα, που προκλήθηκε από τις πολιτικές εξελίξεις που επέφεραν την μαζική εκροή τραπεζικών καταθέσεων, την επιβολή τραπεζικής αργίας και τον κεφαλαιακό έλεγχο. Τα δάνεια μειώθηκαν κατά 8,7%. Συνεπώς ο δείκτης διαμορφώθηκε σε επίπεδα πάνω από την μονάδα στο 107,8%.

2016 : Οι καταθέσεις της Τράπεζας αυξήθηκαν κατά €0,9 δισ. το 2016. Οι χορηγήσεις είχαν μια μικρή μείωση του 0,5%. Οι συνθήκες αυτές διαμόρφωσαν το δείκτη χορηγήσεων προς καταθέσεις στο 102,2%.

⁴² Η απομόχλευση συνεπάγεται την απομάκρυνση από τον ισολογισμό προβληματικών assets (π.χ. καθυστερούμενα δάνεια, distressed assets)

Συνολική διαχρονική ανάλυση του δείκτη χορηγήσεων σε πελάτες προς καταθέσεις πελατών

Από τη μελέτη του δείκτη από το 2005 έως το 2016 παρατηρούμε ότι ακολουθεί ανοδική πορεία από το 2005 έως το 2011, από το 2012 έως το 2014 μειώνεται, το 2015 αυξάνεται σημαντικά και το 2016 έχει ξανά μια οριακή μείωση. Η χαμηλότερη τιμή είναι το 2005 και η υψηλότερη το 2011.

Η περίοδος από το 2005 έως το 2009 όπου ο δείκτης είχε αυξητικές τάσεις ο ρυθμός της αύξησης των χορηγήσεων, ήταν κατά πολύ μεγαλύτερος του ρυθμού αύξησης των καταθέσεων. Αυτή η παρατήρηση είναι ενδεικτική της χαλαρής και επεκτατικής πολιτικής χορήγησης δανείων που ακολουθήθηκε εκ μέρους της Τράπεζας πριν το ξέσπασμα της κρίσης. Όταν άρχισαν να εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια που προμηνύανε την προβληματική κατάσταση που θα ακολουθούσε, η Τράπεζα έπρεπε να αναπροσαρμόσει την στρατηγική της. Αποτέλεσμα της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης ήταν ο περιορισμός της πιστωτικής επέκτασης και έτσι ο ρυθμός αύξησης των χορηγήσεων το 2009 ήταν για πρώτη φορά μικρότερος του ρυθμού αύξησης των καταθέσεων. Από το 2010 μέχρι και το 2013 ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις αυξήθηκε σημαντικά, αλλά αυτή τη φορά, όχι εξαιτίας του γρήγορου ρυθμού αύξησης των χορηγήσεων αλλά εξαιτίας της απότομης μείωσης των καταθέσεων. Το 2014 ο δείκτης επανήλθε σε ικανοποιητικά πλαίσια, αλλά το 2015 υπήρξε μαζική εκροή καταθέσεων και απότομη αύξηση του δείκτη. Όταν πλέον η εμπιστοσύνη στην ελληνική οικονομία είχε κλονιστεί, παρατηρήθηκαν φαινόμενα μαζικής ανάληψης καταθέσεων και η μεταφορά τους στο εξωτερικό (Ελβετία, Γερμανία, Λουξεμβούργο κλπ.). Εξαιτίας της σημαντικής μείωσης των καταθέσεων και με σκοπό την αποτροπή της περεταίρω μαζικής φυγής τους και της διασφάλισης της σταθερότητας του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, στις 29 Ιουνίου 2015 ορίστηκε τραπεζική αργία για όλες τις τράπεζες που λειτουργούσαν στην Ελλάδα η οποία διήρκεσε ως την 19 Ιουλίου 2015. Η ελληνική κυβέρνηση επέβαλε πολυάριθμους περιορισμούς στις συναλλαγές τόσο κατά την διάρκεια της τραπεζικής αργίας όσο και μετά, αρκετοί από τους οποίους εφαρμόζονται μέχρι και σήμερα. Το 2016 ο δείκτης μειώθηκε οριακά σαν αποτέλεσμα της μικρής εισροής καταθέσεων στην Τράπεζα.

6.2. Κεφαλαιακή Επάρκεια

Κεφαλαιακή επάρκεια θεωρείται η ύπαρξη και διατήρηση Ιδίων κεφαλαίων ενός πιστωτικού ιδρύματος σε ύψος, το οποίο αρκεί για την αντιμετώπιση πιθανών ζημιών από κινδύνους που ενέχουν οι δραστηριότητες του πιστωτικού ιδρύματος.⁴³ (Ψυχομάνης, Σπύρος Δ., «Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος: Οι τράπεζες και η εποπτεία τους»)

Η ανάγκη δημιουργίας ενός κοινώς αποδεκτού πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία της Επιτροπής της Βασιλείας.

Το 1998 εκδόθηκε από την Επιτροπή το πλαίσιο εποπτείας του Διεθνούς τραπεζικού συστήματος, με την ονομασία Βασιλεία I. Στόχος ήταν η αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Στην αρχή της δεκαετίας του 2000 το πλαίσιο Βασιλεία II, το οποίο αντικατέστησε τη Βασιλεία I, αποσκοπούσε στην πληρέστερη απεικόνιση των αναλαμβανομένων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα και στη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Τέλος, στο πλαίσιο της πρόσφατης Βασιλείας III, παρουσιάζονται κανονιστικά πρότυπα που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.⁴⁴

Το ισχύον σύστημα κανόνων της αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών διαμορφώθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 1988, όταν δημοσιεύτηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια με τίτλο «Διεθνής Σύγκλιση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων». Το αρχικό αυτό κείμενο τροποποιήθηκε και εμπλουτίστηκε πολλές φορές. Η σημαντικότερη τροποποίηση πραγματοποιήθηκε το 1996, ώστε να συμπεριληφθεί εκτός από τους υπάρχοντες κινδύνους (λειτουργικός, πιστωτικός) και ο κίνδυνος αγοράς.

6.2.1. Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ή φερεγγυότητας παρουσιάζεται ως εξής :

$$CAR = \frac{\text{Βασικά Κεφάλαια (Tier1)} + \text{Συμπληρωματικά Κεφάλαια (Tier2)}}{\text{Σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού (Risk weighted assets)}} * 100$$

⁴³ Ψυχομάνης, Σπύρος Δ., (2009) «Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος: Οι τράπεζες και η εποπτεία τους», σελ.24 – 59, σελ.112 – 138, σελ. 187 – 351 Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα

⁴⁴ Τράπεζα της Ελλάδος «Νομισματική πολιτική 2011-2012»

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20112012.pdf>

Τα Βασικά Κεφάλαια (Tier1) περιλαμβάνουν τα Ίδια Κεφάλαια (μετοχικό κεφάλαιο και αποθεματικά).

Τα Συμπληρωματικά Κεφάλαια (Tier2) περιλαμβάνουν τα Ξένα Κεφάλαια (όπως τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης).

Τα Σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού (Risk weighted assets) είναι τα στοιχεία του Ενεργητικού που είναι σταθμισμένα ανάλογα με το δείκτη επικινδυνότητας τους απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και τον λειτουργικό κίνδυνο.

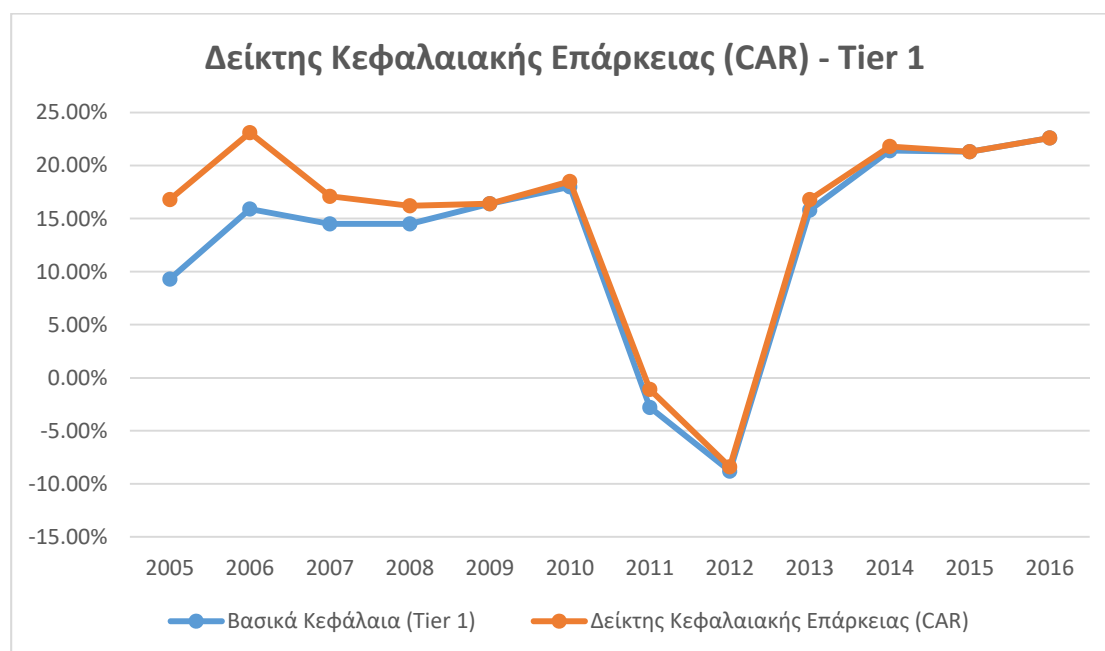
Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 8% ώστε η Τράπεζα να λογίζεται ως επαρκώς κεφαλαιοποιημένη ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει ενδεχόμενες ζημιές που προκύπτουν, από τον πιστωτικό, τον λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς.

Ο Βασικός δείκτης Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) και ο Συνολικός δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR) της Εθνικής Τράπεζας από το 2005 έως το 2016 έχουν τις ακόλουθες τιμές.

Πίνακας 4. Δείκτης Ιδίων Κεφαλαίων και Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας

ΕΤΟΣ	Βασικά Κεφάλαια (Tier 1)	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR)
2005	9,3 %	16,8 %
2006	15,9 %	23,1 %
2007	14,5 %	17,1 %
2008	14,5 %	16,2 %
2009	16,4 %	16,4 %
2010	18,0 %	18,5 %
2011	-2,8 %	-1,1 %
2012	-8,8 %	-8,4 %
2013	15,8 %	16,8 %
2014	21,4 %	21,8 %
2015	21,3 %	21,3 %
2016	22,6 %	22,6 %

Διάγραμμα 10. Δείκτες Ιδίων Κεφαλαίων (Tier 1) - Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR)

Ανάλυση ανά έτος :

2005 : Το 2005 ο Συνολικός και Βασικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας διαμορφώθηκαν στο 16,8% και 9,3% αντίστοιχα, έναντι 8% και 4% που έχουν καθοριστεί ως ελάχιστα επιτρεπτά όρια από την Τράπεζα της Ελλάδος.

2006 : Το 2006 ο Συνολικός και Βασικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας ανήλθαν σε 23,1% και 15,9%. Η διατήρηση υψηλών επιπέδων κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας οφειλόταν στη σωστή διαχείριση της κεφαλαιακής βάσης της, αξιοποιώντας παράλληλα τις σύγχρονες μεθόδους άντλησης κεφαλαίων. Στο πλαίσιο αυτό η Εθνική Τράπεζα προέβη σε εκδόσεις υβριδικών κεφαλαίων καθώς και τίτλων μειωμένης εξασφάλισης οι οποίοι περιλαμβάνονταν στα εποπτικά ίδια κεφάλαια της Τράπεζας.

2007 : Παρά τη σημαντική επιδείνωση στο διεθνές χρηματοπιστωτικό και μακροοικονομικό περιβάλλον, η κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας το 2007 διαμορφώθηκε στα πολύ ικανοποιητικά επίπεδα του 17,1% για το Συνολικό Δείκτη και 14,5% για τον Βασικό δείκτη.

2008 : Το 2008 παρά τη συνεχιζόμενη κρίση στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη ραγδαία μείωση των πηγών άντλησης ρευστότητας κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008, τα μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας της ελληνικής

οικονομίας συνολικού ύψους 28 δις. που προβλέπονταν με το Νόμο 3723/2008 συνέβαλλαν στη διατήρηση της υγιούς πιστωτικής επέκτασης και την ενίσχυση της χρηματοδοτικής λειτουργίας των τραπεζών. Ο Συνολικός Δείκτης Επάρκειας διαμορφώθηκε στο 16,2% και ο Βασικός παρέμεινε στο 14,5%, παρά τη σημαντική αύξηση του Σταθμισμένου Ενεργητικού στο 18% λόγω της έκδοσης προνομιούχων μετοχών ύψους 625 εκατομμυρίων δολαρίων τον Ιούνιο του 2008, αλλά και των €350 εκατομμυρίων από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα ενίσχυσης ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας.

2009 : Σε μια περίοδο που χαρακτηρίστηκε από ακραίες συνθήκες στο διεθνές πιστωτικό σύστημα και τη ραγδαία επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών της Εθνικής Οικονομίας, η Εθνική Τράπεζα κατάφερε να ενισχύσει την κεφαλαιακή της επάρκεια με την πώληση 5.954.000 ιδίων μετοχών (σε σύνολο 6.456.504) την 15^η Απριλίου 2009 με τιμή €13,50 και την 15^η Σεπτεμβρίου 2009 με τιμή €21,40. Σαν αποτέλεσμα και οι δύο δείκτες ανήλθαν στο 16,4%.

2010 : Το 2010 σε μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο η Εθνική Τράπεζα κατάφερε να ενισχύσει την κεφαλαιακή της επάρκεια στο 18% (Βασικός δείκτης) και 18,5% (δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας), με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και έκδοση μετατρέψιμων ομολογιών ύψους €3,2 δις.

2011 : Το 2011 οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας παρουσιάστηκαν κάτω από το ελάχιστο όριο του 8% και 4% (-1,1% για τον συνολικό και -2,8% για τον βασικό) λόγω της αναγνώρισης των ζημιών από την συμμετοχή της Τράπεζας στο PSI. Για να επανερχόταν ο συνολικός δείκτης στο 8% τα κεφάλαια που απαιτούνταν ανέρχονταν σε €6,9 δις. Η Τράπεζα αξιολογήθηκε ως βιώσιμη από την Τράπεζα της Ελλάδος σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο που υπέβαλε με χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των μέτρων που αφορούν στην κεφαλαιακή ενίσχυση της και το οποίο αξιολογήθηκε ως βιώσιμο και αξιόπιστο. Με επιστολή του το Τ.Χ.Σ. δήλωσε ότι θα συμμετάσχει στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας μέχρι του ποσού των €6,9 δις. που χρειάζονταν για να επιτευχθούν τα κατώτατα όρια κεφαλαιακής επάρκειας. Οι αναμορφωμένοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, (με την ενσωμάτωση των €6,9 δις) διαμορφώθηκαν στο 12,7% και στο 11% για τον Συνολικό και τον Βασικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας αντίστοιχα.

2012 : Στις αρχές Δεκεμβρίου 2012 οι ελληνικές τράπεζες αποφάσισαν να στηρίξουν πλήρως το πρόγραμμα επαναγοράς χρέους από το Ελληνικό Δημόσιο, κατά το οποίο τα νέα ομόλογα που είχαν αποκτηθεί κατά τη διάρκεια του PSI ανταλλάχθηκαν με ομόλογα του Ε.Τ.Χ.Σ. στο 1/3 περίπου της ονομαστικής τους αξίας. Το κίνητρο των ελληνικών τραπεζών να παραιτηθούν από τα έσοδα από τόκους των ανταλλασσόμενων τίτλων καθώς και να εγγράψουν σημαντικού ύψους ζημιές, ήταν να στηρίξουν τη μείωση του δημοσίου χρέους. Η καταβολή της δόσης του Προγράμματος (50 δις.) περιέβαλε κεφάλαια για τη χρηματοδότηση του πρωτογενούς ελλείματος της χώρας, για την μείωση των καθυστερούμενων πληρωμών του Δημοσίου και για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας της Εθνικής Τράπεζας διαμορφώθηκαν στο -8,4% για τον Συνολικό και -8,8% για τον Βασικό (κάτω από το όριο του 8% και 4% αντίστοιχα). Σύμφωνα με τη στρατηγική μελέτη για τη βιωσιμότητα των τραπεζών που διεξήχθη από την Τράπεζα της Ελλάδος, οι βιώσιμες και συστημικά σημαντικές τράπεζες διαχωρίστηκαν από τις μη βιώσιμες, με τις πρώτες να λαμβάνουν ενίσχυση με κεφάλαια του Δεύτερου Προγράμματος Προσαρμογής και τις τελευταίες να έχουν την επιλογή μεταξύ ανακεφαλαιοποίησης από ιδιώτες επενδυτές ή τη λύση τους. Με τα κεφάλαια της συμμετοχής του Τ.Χ.Σ. (€9,76 δις.), οι δείκτες ανήλθαν στο 12,1% και 11,7% για τον Συνολικό και τον Βασικό αντίστοιχα.

2013 : Κατά το 2013 η επιτυχής ολοκλήρωση της νέας ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας στα μέσα του έτους και οι συγχωνεύσεις επέφεραν ριζικές αλλαγές στη δομή της. Μετά την αύξηση κεφαλαίου οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας αποκαταστάθηκαν στο 16,8% για τον Συνολικό και 15,8% για τον Βασικό.

2014 : Το 2014 μετά την επιτυχή ολοκλήρωση από την Τράπεζα, δύο αυξήσεων κεφαλαίου, ποσού €9,8 δις. και €2,5 δις. ο Συνολικός και ο Βασικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώθηκαν για το 2014 στο 21,8% και στο 21,4% αντίστοιχα.

2015 : Την 5^η Αυγούστου 2015, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προχώρησε στη διεξαγωγή «Άσκησης Συνολικής Αξιολόγησης» για τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες. Ο Έλεγχος Ποιότητας των Στοιχείων Ενεργητικού (AQR) για την Εθνική Τράπεζα έδειξε αρνητική επίδραση επί των εποπτικών κεφαλαίων ύψους €2.34 δις. με κεφαλαιακό έλλειμμα €831 εκατ. Προκειμένου

να αντιμετωπιστεί το κεφαλαιακό έλλειμμα, η Τράπεζα ανέλαβε μία σειρά κεφαλαιακών ενεργειών.

Το Σχέδιο των Κεφαλαιακών Ενεργειών, όπως εγκρίθηκε από τον ΕΕΜ περιλάμβανε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με α) Προσφορές προς τους κατόχους Ομολογιών (LME), β) Διεθνή Προσφορά και γ) Δημόσια Προσφορά στην Ελλάδα, αίτημα για Κρατική Ενίσχυση και την πώληση της συμμετοχής του Ομίλου στη Finansbank. Έπειτα από την υλοποίηση αυτών των ενεργειών ο Συνολικός όσο και ο Βασικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας διαμορφώθηκαν στο 21,3%.

2016 : Το 2016 ο Συνολικός και Βασικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας ανήλθαν και οι δύο στο πολύ υψηλό επίπεδο του 22,6% λόγω της μείωσης των Σταθμισμένων Στοιχείων Ενεργητικού, μετά την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών Finansbank και της NBGI Private Equity Ltd την 15^η Ιουνίου 2016 και την 30^η Σεπτεμβρίου 2016 αντίστοιχα.

Συνολική διαχρονική ανάλυση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας

Από τη μελέτη των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας (Βασικού και Συνολικού) από το 2005 έως το 2016, παρατηρούμε ότι μέχρι και το 2010 η κεφαλαιακή επάρκεια της Εθνικής Τράπεζας ήταν σε πολύ υψηλά επίπεδα, πολύ πάνω από τα ελάχιστα επιτρεπτά όρια. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δεν τίθονταν θέμα για τη βιωσιμότητα και τη συνέχιση της δραστηριότητας της, ακόμα και τα έτη 2007,2008 και 2009 που η κρίση είχε εξαπλωθεί σε όλο το χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσα σε συνθήκες αβεβαιότητας. Το 2011 και 2012 οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας παρουσιάστηκαν αρνητικοί κάτω από το ελάχιστο όριο του 8% και 4%, λόγω της αναγνώρισης των ζημιών από την συμμετοχή της Τράπεζας στο PSI και τη στήριξη στο πρόγραμμα επαναγοράς χρέους από το Ελληνικό Δημόσιο. Όμως με τη συμμετοχή του Τ.Χ.Σ. στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας το 2011 και την καταβολή μέρους της δόσης του Δεύτερου Προγράμματος για την ανακεφαλαιοποίηση της το 2012, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας αποκαταστάθηκαν πάνω από το ελάχιστο επιτρεπτό όριο. Από το 2013 έως σήμερα η κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας έχει επανέλθει σε κανονικά επίπεδα (συγχωνεύσεις, επιτυχείς αυξήσεις κεφαλαίων) και με την εφαρμογή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της, συνεχίζει τη δραστηριότητα της σε ένα δύσκολο οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον.

6.3. Κερδοφορία

Η κερδοφορία της Τράπεζας βασίζεται στη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο δανεισμού και στο επιτόκιο καταθέσεων. Βέβαια οι τράπεζες αποκομίζουν και από άλλου κέρδη όπως από προμήθειες ή από συμμετοχές και επενδύσεις. Ωστόσο η κύρια λειτουργία της έγκειται στον δανεισμό (χορηγήσεις και καταθέσεις).

6.3.1. Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (Return on Equity ROE)

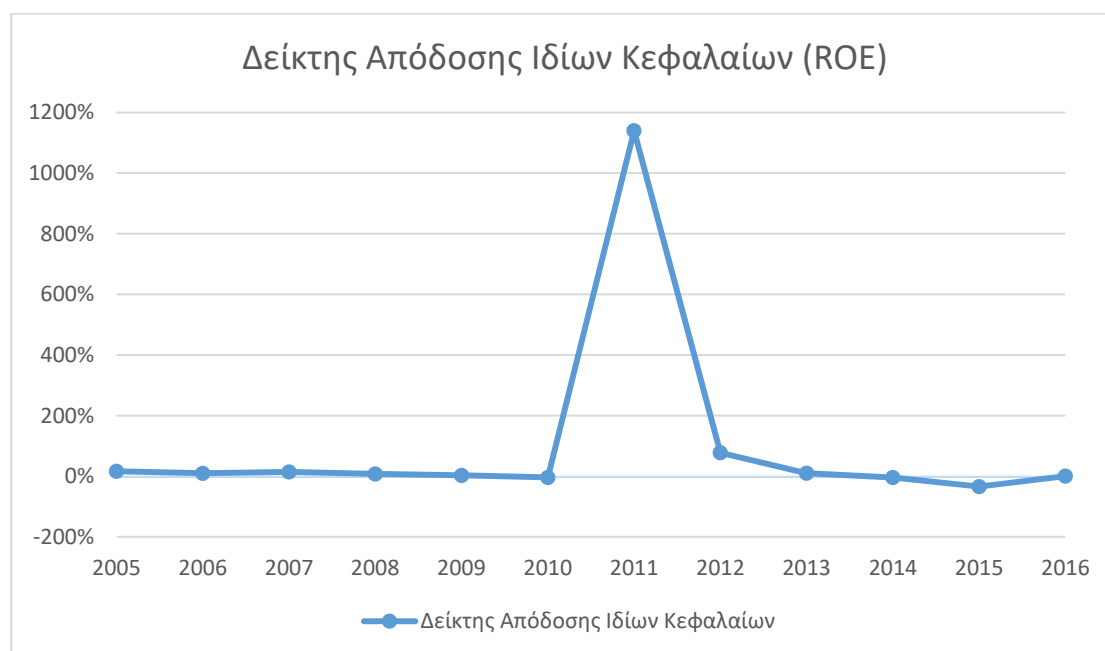
$$\text{Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Χρήσης}}{\text{Μέσο ύψος Ιδίων Κεφαλαίων}} * 100$$

Ο δείκτης ROE μετράει την αποτελεσματικότητα με την οποία τα κεφάλαια των φορέων της Τράπεζας απασχολούνται σε αυτή συσχετίζοντας τα Καθαρά Κέρδη ως ποσοστό των Ιδίων Κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στην Τράπεζα. Ένας αυξανόμενος ROE δείχνει ότι η Τράπεζα αυξάνει την ικανότητα της να παράγει κέρδη, χωρίς τη χρησιμοποίηση Ιδίων Κεφαλαίων. Η αποδοτικότητα των Ιδίων Κεφαλαίων υπολογίζει τη χρηματοοικονομική κερδοφορία των μετόχων, και επηρεάζεται από το ύψος των επιτοκίων. Σε περίπτωση που ο συγκεκριμένος δείκτης είναι χαμηλός, σημαίνει πως μειώνονται οι δυνατότητες της Τράπεζας να αντλήσει νέα κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά.

Πίνακας 5. Δείκτης Απόδοσης ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

ΕΤΟΣ	Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)
2005	16,0 %
2006	9,5 %
2007	14,0 %
2008	7,5 %
2009	2,7 %
2010	-4,1 %
2011	1.139,8 %
2012	77,4 %
2013	9,7 %
2014	-4,4 %
2015	-34,2 %
2016	0,4 %

Διάγραμμα 11. Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

Ανάλυση ανά έτος :

2005 : Το 2005 ο Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων ήταν στο υψηλό ποσοστό του 16% ως συνέπεια της υψηλής κερδοφορίας αλλά και της αύξησης των Ιδίων Κεφαλαίων από την απορρόφηση της “Εθνικής Εταιρείας Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου Α.Ε” και της “Εθνικής Αξιοποίησης Ακινήτων και Εκμετάλλευσης Γενικών Αποθηκών Α.Ε”.

2006 : Το 2006 ο Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων μειώθηκε στο 9,5% ως αποτέλεσμα της μικρής αύξησης των καθαρών κερδών σε αντιστοιχία με τη μεγάλη αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων που προήλθε από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου τον Ιούνιο του ίδιου έτους.

2007 : Οι επιδόσεις της Τράπεζας το 2007 ως προς την κερδοφορία της, υπήρξαν πολύ υψηλές με αποτέλεσμα η αποδοτικότητα των Ιδίων Κεφαλαίων να διαμορφωθεί στο 14%, στα επίπεδα δηλαδή πριν την αύξηση του Ιουνίου του 2006.

2008 : Μέσα σε ένα ιδιαίτερα αρνητικό περιβάλλον, ιδίως κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους, η Τράπεζα οδηγήθηκε στην απόφαση να αυξήσει τα επίπεδα των τριμηνιαίων προβλέψεων διπλασιάζοντας τα με αντίστοιχη επιβάρυνση της κερδοφορίας του τετάρτου τριμήνου. Επίσης την 26^η Ιουνίου 2008, έγινε αύξηση

του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά €1,9 εκατ. Η μειωμένη κερδοφορία επέφερε μείωση στο δείκτη απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων στο 7,5%.

2009 : Τον Ιούλιο του 2009 η Τράπεζα προχώρησε σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους €551,8 εκατ. και παράλληλα μείωσε ακόμα περισσότερο τα καθαρά της κέρδη λόγω της αύξησης των προβλέψεων εξαιτίας της αβεβαιότητας από την συνεχιζόμενη κρίση στην ελληνική οικονομία. Ως αποτέλεσμα αυτού ο δείκτης μειώθηκε ακόμη περισσότερο στο 2,7%.

2010 : Το 2010 η Εθνική Τράπεζα παρουσίασε ζημιές ύψους €360 εκατομμυρίων από το χαρτοφυλάκιο των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και τις συνεχιζόμενες προβλέψεις έναντι επισφαλειών, ενώ προχώρησε σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και έκδοση μετατρέψιμων ομολογιών τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους. Σαν αποτέλεσμα ο δείκτης απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων είχε αρνητική τιμή -4,1%.

2011 : Οι ζημιές της Τράπεζας το 2011 έφτασαν τα €12,14 δις. μετά την αφαίρεση των αναβαλλόμενων φόρων που αναγνωρίστηκαν, από την ανταλλαγή των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (PSI), την απομείωση απαιτήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο που δεν συμπεριελήφθησαν στο PSI και τις λοιπές έκτακτες απομειώσεις και προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις. Ως προς τα Ίδια Κεφάλαια η Τράπεζα αύξησε το μετοχικό της κεφάλαιο κατά 1 δις. με εξαγοράσιμες προνομιούχες μετοχές, οι οποίες καλύφθηκαν εξ' ολοκλήρου από το Ελληνικό Δημόσιο. Οι τεράστιες ζημιές από τη συμμετοχή στο PSI και τα αρνητικά Ίδια Κεφάλαια (€1,06 δις.) οδήγησαν το δείκτη ROE στην ακραία τιμή 1.139,8%.

2012 : Το 2012 οι ζημιές της Τράπεζας διαμορφώθηκαν σε €2,14 δις.. Βασικός παράγοντας ήταν η επιδείνωση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου, ως επακόλουθο της έντονης πολιτικής αβεβαιότητας και της συνεχιζόμενης βαθιάς ύφεσης, με αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση των επισφαλειών, αλλά και της δραστηκής μείωση των επιτοκίων της αγοράς, με παράλληλη μείωση των δανειακών επιτοκίων. Αρνητικά συνέβαλλε επίσης η μείωση των καθαρών επιτοκιακών εσόδων, εξαιτίας της άντλησης ακριβότερης χρηματοδότησης από το μηχανισμό Έκτακτης Παροχής Ρευστότητας (ELA). Για μια ακόμη χρονιά τα Ίδια Κεφάλαια ήταν αρνητικά (€3,79 δις.) και σε συνδυασμό με τις υψηλές ζημιές έφεραν το δείκτη ROE στην ακραία τιμή του 77,4%.

2013 : Το 2013 η Τράπεζα παρουσίασε καθαρά κέρδη ύψους €618 εκατομμυρίων και σε αυτό συντέλεσε η βελτίωση του εγχώριου οικονομικού κλίματος, επιτρέποντας τη μείωση του ρυθμού δημιουργίας νέων επισφαλειών, ο αντιλογισμός απομειώσεων του έτους 2012 που αφαιρούσαν απαιτήσεις από το Ελληνικό Δημόσιο και η εξάλειψη των υψηλών διαπραγματευτικών ζημιών του προηγούμενου έτους. Παράλληλα η επιτυχής ολοκλήρωση της νέας ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας με τη συμμετοχή του ΤΧΣ στα μέσα του έτους και οι συγχωνεύσεις επανέφεραν τα Ίδια Κεφάλαια στα €6,38 δις.. Σαν αποτέλεσμα ο δείκτης ROE επανήλθε στα κανονικά επίπεδα του 9,7%.

2014 : Το 2014 η Τράπεζα παρουσίασε ζημιές ύψους €382 εκατομμυρίων. Την 10^η Μαΐου 2014 έγινε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους €2,5 δις. Ο δείκτης ROE ήταν αρνητικός στο -4,4%.

2015 : Κατά την διάρκεια του 2015, η Τράπεζα σημείωσε ζημιές ύψους €2,8 δις., λόγω των αυξημένων προβλέψεων απομείωσης εξαιτίας των ασταθών οικονομικών συνθηκών. Ο δείκτης ROE παρουσίασε ακόμα μια ακραία τιμή ύψους -34,2%.

2016 : Το 2016 τα λειτουργικά αποτελέσματα της Τράπεζας κινήθηκαν σε θετικά επίπεδα (κέρδη μετά φόρων), ως συνέπεια της μείωσης του κόστους άντλησης ρευστότητας και της αποκλιμάκωσης των λειτουργικών δαπανών. Οι αποεπενδύσεις της Finansbank, της Αστήρ Παλλάς και της NBG Private Equity ενίσχυσαν τα Κύρια Ίδια Κεφάλαια. Ο δείκτης ROE είχε τη θετική τιμή 0,4%.

Συνολική διαχρονική ανάλυση του δείκτη Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE).

Από τα έτη 2005 έως 2009 ο δείκτης ROE κινείται σε κανονικά επίπεδα, καταγράφοντας μία πτωτική τάση εκτός από το 2007. Η κερδοφορία της Εθνικής Τράπεζας ήταν σε υψηλά επίπεδα ακόμα και τα έτη από το 2007 έως το 2009, όπου η χρηματοπιστωτική κρίση είχε εμφανιστεί παγκοσμίως. Όμως από το 2010, με εξαίρεση το 2013 (απορρόφηση υγείων κομματιών Probank και FBB) και το 2016 (μείωση δαπανών και αποεπενδύσεις), ο δείκτης εμφανίζει ακραίες τιμές και απότομες μεταβολές, σαν αποτέλεσμα της συνεχούς ύφεσης της ελληνικής οικονομίας (και ιδιαίτερα το 2011 με την εφαρμογή του κουρέματος των ομολόγων με το PSI), με συνέπεια τα έσοδα της Τράπεζας να μειωθούν, οι προβλέψεις να αυξηθούν και να καταγραφούν ζημιές στις

οικονομικές της καταστάσεις. Παράλληλα η εκροή καταθέσεων και οι επισφάλειες μείωσαν τα Ίδια κεφάλαια της και η Τράπεζα προχώρησε σε συνεχείς ανακεφαλαιοποιήσεις με συμμετοχή και του ΤΧΣ, ώστε να συνεχίσει την δραστηριότητα της.

6.3.2. Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (Return on Assets ROA)

$$\text{Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROA)} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Χρήσης}}{\text{Μέσο ύψος Συνόλου Ενεργητικού}} * 100$$

Ο δείκτης ROA υπολογίζεται διαιρώντας το Καθαρό Εισόδημα προς το Μέσο Όρο των Περιουσιακών Στοιχείων του έτους.

Ο δείκτης απόδοσης του Ενεργητικού μετρά την ικανότητα της διοίκησης ενός τραπεζικού ιδρύματος να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της για την πραγματοποίηση κερδών. Θεωρείται πιο περιεκτικός δείκτης και με καλύτερα αποτελέσματα από τον ROE, διότι συμπεριλαμβάνει και την αποτελεσματικότητα διαχείρισης και καταφέρνει να δώσει μια εικόνα της αποδοτικότητας της Τράπεζας όχι μόνο από την πλευρά των μετόχων της, αλλά και από τη σκοπιά των πιστωτών της.

Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Golin, οι τράπεζες κατατάσσονται ως ακολούθως στον Πίνακα 5 ανάλογα με τις τιμές του ROA.

Πίνακας 6. Κατάταξη τραπεζών ανά δείκτη ROA⁴⁵

Τιμή ROA	Κατάταξη τραπεζών
<0,5%	Αδύναμες
0,5%-1%	Μέτριες
1%-2%	Καλές
>2%	Πολύ καλές
>2,5%	Λειτουργία “καρτέλ”, είτε υψηλός πιστωτικός κίνδυνος, είτε έκτακτα έσοδα

⁴⁵ Jonathan Golin «The Bank Credit Analysis Handbook», pg.781 - 847, A Guide for Analysts, Bankers and Investors, Wiley publishers, 2001.

Πίνακας 7. Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)

ΕΤΟΣ	Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)
2005	0,89 %
2006	0,95 %
2007	1,29 %
2008	0,57 %
2009	0,25 %
2010	-0,37 %
2011	-13,91 %
2012	-3,77 %
2013	0,73 %
2014	-0,47 %
2015	-3,69 %
2016	0,03%

Διάγραμμα 12. Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)

Ανάλυση ανά έτος :

2005 : Το 2005 ο δείκτης ROA είχε τη φυσιολογική τιμή του 0,89%, ως αποτέλεσμα της ομαλής κερδοφορίας της Τράπεζας και της καλής διάρθρωσης του Ενεργητικού.

2006 : Το 2006 ο δείκτης αυξήθηκε στο 0,95% σαν αποτέλεσμα της δυναμικής ανάπτυξης σε όλες τις πηγές εσόδων και της συνεχιζόμενης αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης των δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

2007 : Το 2007 ο δείκτης ROA διαμορφώθηκε στο 1,29% διότι τα καθαρά κέρδη της Τράπεζας ανήλθαν σε €1,09 δις. αυξημένα κατά 37% σε σχέση με το 2006. Η

ενίσχυση της κερδοφορίας της Τράπεζας, αντανakλούσε τη ραγδαία ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών της.

2008 : Το 2008 η αύξηση των προβλέψεων και η μείωση της κερδοφορίας της Τράπεζας λόγω της επιβάρυνσης της οικονομικής δραστηριότητας από την διεθνή οικονομική κρίση οδήγησαν τον δείκτη ROA στο χαμηλό ποσοστό του 0,57%.

2009 : Το πρώτο εξάμηνο του 2009 η Εθνική Τράπεζα κάνοντας χρήση των κρατικών πακέτων ενίσχυσης ρευστότητας και εκμεταλλευόμενη τη χαλαρή νομισματική πολιτική της ΕΚΤ (μείωση του βασικού επιτοκίου στο 1%), κατάφερε να ανακόψει την επιδείνωση της οικονομικής της κατάστασης. Το δεύτερο εξάμηνο του 2009 όμως, τα αρνητικά συμπτώματα της ελληνικής οικονομίας έγιναν πιο ορατά, οι βασικοί μακροοικονομικοί δείκτες της χώρας επιδεινώθηκαν και αυτό είχε αντίκτυπο στην Τράπεζα με την περαιτέρω μείωση της κερδοφορίας της και την αύξηση των προβλέψεων. Ο δείκτης ROA μειώθηκε ακόμα περισσότερο στο 0,25%.

2010 : Οι υψηλές ζημιές της Τράπεζας το 2010 από το χαρτοφυλάκιο των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου που έχασαν την αξία τους και τις συνεχιζόμενες προβλέψεις, οδήγησαν τον δείκτη ROA στο αρνητικό ποσοστό του -0,37%.

2011 : Το 2011 ο δείκτης ROA διαμορφώθηκε στην ακραία τιμή του -13,91% εξαιτίας των πολύ υψηλών ζημιών που καταγράφηκαν στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και προήλθαν από την ανταλλαγή των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (PSI) και τις προβλέψεις από επισφαλείς απαιτήσεις της ίδιας χρονιάς.

2012 : Το 2012 οι ζημιές της Τράπεζας παρέμειναν υψηλές εξαιτίας έντονης πολιτικής αβεβαιότητας και της συνεχιζόμενης βαθιάς ύφεσης. Ο δείκτης ROA κατέγραψε άλλη μια σχετικά ακραία τιμή -3,77%.

2013 : Το 2013 η Εθνική Τράπεζα παρουσίασε κέρδη και στο Ενεργητικό της προστέθηκαν τα υγιή χαρτοφυλάκια της FBB και της Probank μετά την απορρόφηση τους από την Εθνική. Ο δείκτης ROA επανήλθε στη φυσιολογική τιμή του 0,73%.

2014 : Το 2014 η Τράπεζα παρουσίασε και πάλι ζημιές και υψηλές προβλέψεις ως αποτέλεσμα της πολιτικής αβεβαιότητας και την αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Ο δείκτης ROA παρουσίασε αρνητική τιμή -0,47%.

2015 : Το 2015 ο δείκτης ROA είχε πάλι αρνητική τιμή -3,69% λόγω των αυξημένων προβλέψεων, ως αποτέλεσμα των τρεχουσών δυσχερών οικονομικών συνθηκών και του υψηλού πιστωτικού κινδύνου από την πολιτική αστάθεια, την παύση των εργασιών για δύο εβδομάδες και τον κεφαλαιακό έλεγχο.

2016 : Το 2016 υπήρξε βελτίωση στα έσοδα της Τράπεζας από τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη μείωση των εξόδων λειτουργίας με αποτέλεσμα την αύξηση του δείκτη ROA στο 0,03%.

Συνολική διαχρονική ανάλυση του δείκτη Απόδοσης Ενεργητικού

Ο δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού στο χρονικό διάστημα πριν το ξέσπασμα της κρίσης (2005 έως 2007), ακολουθεί ανοδική πορεία και είναι μέσα στα συνήθη όρια από 0,5% έως και 1,5%. Αυτή η κατάσταση αλλάζει όμως από το 2008 και ύστερα. Τη διετία 2008 – 2009 ο δείκτης μειώνεται λόγω μείωσης της κερδοφορίας εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, ενώ την τριετία 2010 – 2012 παρουσιάζει αρνητικές τιμές (και το 2011 ιδιαίτερα ακραία τιμή λόγω του PSI), σαν αποτέλεσμα των ζημιών στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας από την αύξηση των προβλέψεων, ως συνέπεια της συνεχούς ύφεσης και της οικονομικής συρρίκνωσης που επικράτησε στη χώρα. Το 2013 η Εθνική Τράπεζα επέστρεψε στην κερδοφορία απορροφώντας τα κέρδη της FBB και Probank και ο δείκτης ROA ομαλοποιήθηκε. Τα επόμενα έτη 2014 - 2015 παρουσιάστηκαν πάλι ζημιές εξαιτίας των ασταθών οικονομικών συνθηκών (πολιτικές εξελίξεις, παύση εργασιών, έλεγχος κεφαλαίων), με αποτέλεσμα ο δείκτης ROA να εμφανίσει πάλι αρνητικές τιμές, ενώ το 2016 η μείωση των εξόδων και των επισφαλειών έφεραν το δείκτη σε θετικό ποσοστό (0,03%).

6.3.3. Πλεονέκτημα μόχλευσης

Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)

Αποδοτικότητα Ενεργητικού (ROA)

Όταν $ROE > ROA$ η Τράπεζα απολαμβάνει πλεονέκτημα μόχλευσης

Όταν $ROE < ROA$ η Τράπεζα δεν απολαμβάνει πλεονέκτημα μόχλευσης

Όταν $ROE = ROA$ η επίδραση των Ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της Τράπεζας είναι ουδέτερη,

Όταν υπάρχει πλεονέκτημα μόχλευσης η χρήση Ξένων Κεφαλαίων είναι αποδοτική για την Τράπεζα και ο δανεισμός της είναι ωφέλιμος.

Γενικότερα η χρηματοοικονομική μόχλευση ορίζεται ως η χρησιμοποίηση δανειακών κεφαλαίων με σκοπό την απόδοση των Ιδίων κεφαλαίων. Η ύπαρξη Ξένου Κεφαλαίου φέρνει μεγαλύτερες αποδόσεις, παρ' όλα αυτά έχει αντίθετα αποτελέσματα όταν η απόδοση του Ενεργητικού είναι μικρότερη από το κόστος των δανειακών κεφαλαίων. Έτσι λοιπόν η επιχείρηση αδυνατεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της και μπορεί να πτωχεύσει.

Πίνακας 8. Πλεονέκτημα μόχλευσης

ΕΤΟΣ	Δείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	Δείκτης Απόδοσης Ενεργητικού (ROA)
2005	16,0 %	0,89 %
2006	9,5 %	0,95 %
2007	14,0 %	1,29 %
2008	7,5 %	0,57 %
2009	2,7 %	0,25 %
2010	-4,1 %	-0,37 %
2011	1.139,8 %	-13,91 %
2012	77,4 %	-3,77 %
2013	9,7 %	0,73 %
2014	-4,4 %	-0,47 %
2015	-34,2 %	-3,69 %
2016	0,4 %	0,03 %

Τα έτη που υπάρχει πλεονέκτημα μόχλευσης, είναι από το 2005 έως το 2009, όπου η λειτουργία της Τράπεζας ήταν σε κανονικά επίπεδα, υπήρξε κερδοφορία και ο δανεισμός ήταν αποδοτικός, καθώς και τα έτη 2013 και 2016 όπου υπήρξε μικρή κερδοφορία και ελάχιστος εξωτερικός δανεισμός.

Το 2011 και το 2012 παρόλο που ο ROE είναι μεγαλύτερος του ROA οι δείκτες έχουν ακραίες τιμές λόγω των αρνητικών Ιδίων Κεφαλαίων ως αποτέλεσμα των υψηλών ζημιών και δεν υπάρχει πλεονέκτημα μόχλευσης. Τα υπόλοιπα έτη (2014, 2015) οι δείκτες έχουν αρνητικές τιμές και δεν υπάρχει μόχλευση.

6.4. Ποιότητα Ενεργητικού

Η ποιότητα του Ενεργητικού είναι μια εκτίμηση του Ενεργητικού που χρησιμοποιείται για να προβλέψουμε τον πιστωτικό κίνδυνο που σχετίζεται με αυτό. Οι τράπεζες ασχολούνται κυρίως με την ποιότητα των δανείων που χορηγούν, δεδομένου ότι από αυτά προέρχονται τα κέρδη της Τράπεζας. Για τον υπολογισμό της ποιότητας Ενεργητικού ενός πιστωτικού ιδρύματος θα χρησιμοποιήσουμε τον αριθμοδείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων προς συνολικά δάνεια και τον αριθμοδείκτη προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού.

6.4.1. Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων προς συνολικά δάνεια

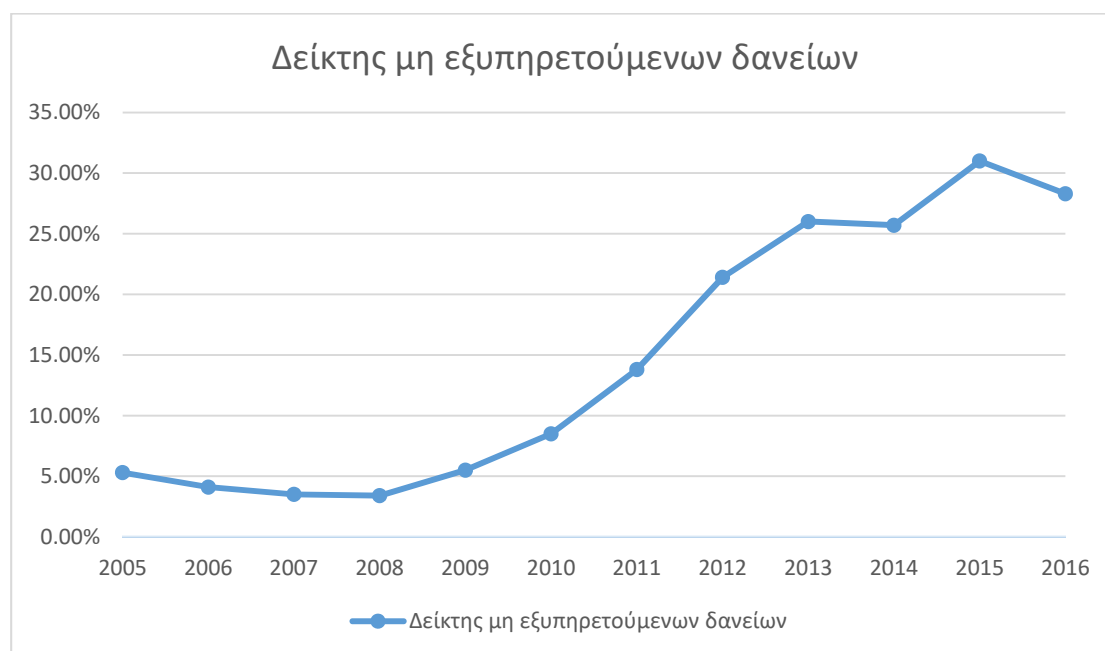
$$\text{Δείκτης μη εξυπηρ. δανείων} = \frac{\text{Μη εξυπηρετούμενα δάνεια}}{\text{Συνολικά δάνεια}} * 100$$

Για την αξιολόγηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου υπολογίζουμε το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο των χορηγήσεων. Ως μη εξυπηρετούμενα δάνεια θεωρούνται τα απομειωμένα δάνεια, καθώς και τα δάνεια που βρίσκονται σε καθυστέρηση άνω των 180 ημερών (τα καταναλωτικά δάνεια και οι κάρτες έχουν όριο 100 ημέρες). Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο περισσότερο αποτελεί ένδειξη για χαμηλή ποιότητα Ενεργητικού.

Πίνακας 9. Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων / Συνολικά δάνεια

ΕΤΟΣ	Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων / Συνολικά δάνεια
2005	5,3 %
2006	4,1 %
2007	3,5 %
2008	3,4 %
2009	5,5 %
2010	8,5 %
2011	13,8 %
2012	21,4 %
2013	26,0 %
2014	25,7 %
2015	31,0 %
2016	28,3 %

Διάγραμμα 13. Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων / Συνολικά δάνεια

Ανάλυση ανά έτος :

2005 : Το 2005 ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων ήταν μόλις στο 5,3% ως αποτέλεσμα της υγιούς ανάπτυξης των χορηγήσεων λόγω της πειθαρχίας στην εφαρμογή αυστηρών πιστοδοτικών κριτηρίων σε συνδυασμό με την υιοθέτηση διαδικασιών και συστημάτων τεχνολογίας για τον έλεγχο και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου.

2006 : Το 2006 ο δείκτης μειώθηκε στο 4,1% με το συνεχιζόμενο ορθό έλεγχο του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων και της τήρησης των αυστηρών πιστοδοτικών κριτηρίων.

2007 : Η μεγάλη δανειακή επέκταση της Τράπεζας στο 2007 δεν επηρέασε την ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων και ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε στο 3,5%.

2008 : Παρά τη ραγδαία επιδείνωση της διεθνούς κρίσης, η συντηρητική και συνετή πολιτική διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, έφερε το δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων στο χαμηλότερο διαχρονικά επίπεδο του 3,4%.

2009 : Το 2009 η σχέση των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο των χορηγήσεων διαμορφώθηκε στο 5,4% ως απόρροια της διαχρονικά συντηρητικής διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας παρά το δυσμενές οικονομικό

περιβάλλον, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την επικέντρωση του δανειακού χαρτοφυλακίου σε κλάδους χαμηλού κινδύνου και υψηλών διασφαλίσεων.

2010 : Το 2010 η συνεχιζόμενη κρίση στην ελληνική οικονομία και τα προβλήματα του τραπεζικού συστήματος έφεραν δυσμενείς μεταβολές στην κατάσταση πληρωμών των οφειλετών δανείων, με συνέπεια ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων να φτάσει στο επίπεδο του 8,5%.

2011 : Το 2011 το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα παρέμεινε ιδιαίτερα δυσμενές (-7.5% πτώση ΑΕΠ στο 4^ο τρίμηνο του 2011) επιδεινώνοντας την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων ως προς το σύνολο των χορηγήσεων ανήλθε στο 13,8% του συνολικού χαρτοφυλακίου.

2012 : Το 2012 η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε πρωτοφανείς μακροοικονομικές προκλήσεις, με κύριο στοιχείο την οικονομική και πολιτική αβεβαιότητα που παρατείνουν την ύφεση (6,4% πτώση ΑΕΠ στο δ' τρίμηνο του 2012 σε ετήσια βάση και πλέον του 20% από το 2009) με ανάλογες δυσμενείς επιπτώσεις στα δανειακά χαρτοφυλάκια των τραπεζών. Ως εκ τούτου ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων έφτασε στο 21,4%.

2013 : Το 2013 υπήρξε επιβράδυνση στις νέες επισφάλειες με αποτέλεσμα ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων να αυξηθεί οριακά στο 26% παραμένοντας ωστόσο σε πολύ υψηλά όρια.

2014 : Το 2014 ο δείκτης παρέμεινε σχεδόν σταθερός στο 25,7% σαν αποτέλεσμα της σταθεροποίησης της οικονομίας.

2015 : Το 2015 ο υψηλός πιστωτικός κίνδυνος από την πολιτική αστάθεια και η συνέχιση της οικονομικής αβεβαιότητας οδήγησαν το δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων στο υψηλότερο διαχρονικά σημείο του 31%.

2016 : Το 2016 υπήρξε βελτίωση των μεγεθών της εθνικής οικονομίας. Οι τάσεις στα δημοσιονομικά επίσης έδειξαν ότι οι στόχοι επιτυγχάνονται και το πρωτογενές πλεόνασμα αυξήθηκε. Σαν αποτέλεσμα της μικρής αυτής ανάκαμψης ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε στο 28,3%.

Συνολική διαχρονική ανάλυση του δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων

Από το 2005 έως και το 2008 ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώνεται συνεχώς παρα την αύξηση των χορηγήσεων λόγω της εφαρμογής αυστηρών πιστοδοτικών κριτηρίων από την Τράπεζα, σε συνδυασμό με την προληπτική και συστηματική παρακολούθηση του δανειακού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας με τα κατάλληλα τεχνολογικά συστήματα. Όμως το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον της χώρας και η συνεχιζόμενη ύφεση, οδηγεί από το 2009 έως σήμερα σε συνεχή άνοδο του δείκτη με κορύφωση το 2015 και την διατήρηση του σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η κρίση της ελληνικής οικονομίας, τα συνεχή δημοσιονομικά μέτρα, η ανεργία και η εισοδηματική μείωση των πολιτών επηρέασαν τους οφειλέτες που βρίσκονταν ήδη σε οριστική καθυστέρηση, δημιουργώντας νέες αδυναμίες και παύσεις πληρωμών, λόγω της γενικευμένης έλλειψης ρευστότητας.

6.4.2. Δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού

$$\text{Δείκτης προβλ. προς Ενεργητικό} = \frac{\text{Προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} * 100$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει την ποιότητα των στοιχείων του Ενεργητικού. Οι υψηλές τιμές του δείκτη δηλώνουν χαμηλότερη ποιότητα των στοιχείων του Ενεργητικού. Το γεγονός αυτό έχει επίπτωση στην αποδοτικότητα της Τράπεζας, εφόσον υπάρχει μείωση των καθαρών κερδών. Ο δείκτης αυτός επίσης δίνει μια εκτίμηση για τις ζημιές στο χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας από την καθυστέρηση ή τη μη αποπληρωμή δανείων, την εκτιμώμενη αξία των εγγυήσεων και την εκτίμηση των τρεχουσών οικονομικών συνθηκών.

Πρόβλεψη για την αξία μιας απαίτησης σχηματίζεται όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι η Τράπεζα δεν πρόκειται να εισπράξει το σύνολο των εισπρακτέων ποσών σύμφωνα με τους αρχικούς όρους της σύμβασης.

Πίνακας 10. Δείκτης προβλέψεων / Σύνολο Ενεργητικού

ΕΤΟΣ	Δείκτης προβλέψεων / σύνολο Ενεργητικού
2005	1,73 %
2006	1,55 %
2007	1,26 %
2008	1,14 %
2009	1,58 %
2010	2,34 %
2011	6,62 %
2012	7,75 %
2013	8,48 %
2014	10,67 %
2015	15,24 %
2016	16,02 %

Διάγραμμα 14. Δείκτης προβλέψεων / Σύνολο Ενεργητικού

Ανάλυση ανά έτος :

2005 : Το 2005 ο δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού ήταν στο χαμηλό επίπεδο του 1,73% ως αποτέλεσμα της σωστής διαχείρισης των κινδύνων από την Τράπεζα.

2006 : Το 2006 οι προβλέψεις παραμένουν στα ίδια επίπεδα με το 2005 ενώ η αύξηση των χορηγήσεων και των λοιπών δραστηριοτήτων της Τράπεζας οδηγούν τον δείκτη σε χαμηλότερη τιμή ύψους 1,55%. Αυτό σημαίνει ότι παρά την αύξηση των απαιτήσεων η ποιότητα τους είναι καλή και γίνεται σωστός και αυστηρός έλεγχος.

2007 : Η περαιτέρω δανειακή επέκταση της Τράπεζας το 2007 δεν επηρέασε την ποιότητα του Ενεργητικού διότι τα δάνεια σε καθυστέρηση μειώθηκαν και το ποσοστό κάλυψης των δανείων ήταν στο 81%. Έτσι ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 1,26%.

2008 : Το ιδιαίτερα αρνητικό οικονομικό περιβάλλον οδήγησε την Τράπεζα να αυξήσει τα επίπεδα των προβλέψεων κατά 57%. Η αύξηση όμως των δραστηριοτήτων της Τράπεζας με συνέπεια την αύξηση του συνόλου του Ενεργητικού (18% αύξηση των χορηγήσεων), οδήγησαν σε μείωση του δείκτη στο 1,14% κρατώντας την ποιότητα του Ενεργητικού σε υψηλό επίπεδο.

2009 : Τα αποτελέσματα της Τράπεζας επιτεύχθηκαν μέσα σε ένα δυσμενές περιβάλλον που επηρέασε αρνητικά τον τραπεζικό κλάδο και επιβάρυνε ιδιαίτερα την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Η ΕΤΕ επέδειξε αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα σε αυτές τις προκλήσεις και διενεργώντας πάνω από €1 δις. προβλέψεις το 2009 με αποτέλεσμα οι συσσωρευμένες προβλέψεις να προσεγγίζουν το 3.4% των συνολικών χορηγήσεων του Ομίλου. Ο δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού αυξήθηκε στο 1,58%.

2010 : Ενώ το 2010 το Ενεργητικό της Τράπεζας παρέμεινε σχεδόν στα ίδια επίπεδα η επίδραση της κρίσης στην ελληνική οικονομία ήταν εντονότερη με αποτέλεσμα την αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επομένως η Τράπεζα αύξησε τις προβλέψεις της στα €2,2 δις. και ο δείκτης αυξήθηκε στο 2,34%.

2011 : Τα αποτελέσματα της Εθνικής Τράπεζας το 2011 επιβαρύνθηκαν με την απομείωση της αξίας των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου κατά €11 δις. Η ζημιά αυτή προήλθε από τη συμμετοχή της ΕΤΕ στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου. Επίσης η αυξανόμενη αβεβαιότητα σχετικά με τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους και η εφαρμογή πρόσθετων δημοσιονομικών μέτρων είχαν ως αντίκτυπο την αύξηση των επισφαλών και μη εξυπηρετούμενων απαιτήσεων από τους δανειολήπτες. Ως συνέπεια αυτών οι προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 156% (εγγράφηκαν και οι ζημιές του PSI). Παράλληλα η μείωση των δραστηριοτήτων της Τράπεζας επέφερε μείωση του Ενεργητικού. Έτσι ο δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού σχεδόν τριπλασιάστηκε από το 2010 στο 6,62%.

2012 : Το 2012 υπήρξε αλματώδης ρυθμός δημιουργίας νέων επισφαλειών ως απόρροια της σοβαρής μακροοικονομικής επιδείνωσης της χώρας, αλλά και της πολιτικής αστάθειας και των διπλών εκλογικών αναμετρήσεων που αναζωπύρωσαν την συζήτηση περί εξόδου της χώρας από τη ζώνη του Ευρώ. Επομένως η Τράπεζα επιτάχυνε το ρυθμό σχηματισμού προβλέψεων σε σχέση με το 2011, διενεργώντας συνολικές προβλέψεις €6 δις. Παράλληλα το Ενεργητικό μειώθηκε κατά 10 δις. Έτσι ο δείκτης αυξήθηκε στο 7,75%.

2013 : Το 2013 υπήρξε επιβράδυνση στις νέες επισφάλειες και οι προβλέψεις αυξήθηκαν οριακά. Το Ενεργητικό της Τράπεζας αυξήθηκε επίσης. Ο δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού αυξήθηκε οριακά στο 8,48%.

2014 : Το 2014 υπήρξε σταθεροποίηση των επισφαλειών στα χορηγούμενα δάνεια. Μια μικρή αύξηση στις καθυστερήσεις στεγαστικών δανείων και το ασταθές ακόμα περιβάλλον οδήγησε την Τράπεζα στην αύξηση των προβλέψεων της στα 8 δις., ενώ η δραστηριότητα μειώθηκε οριακά. Ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 10,67%.

2015 : Το 2015 η συνεχιζόμενη ύφεση και η συρρίκνωση της οικονομίας είχε δυσμενείς επιπτώσεις στην Τράπεζα, με περαιτέρω μείωση των εργασιών της (μείωση Ενεργητικού 5 δις.) και αύξηση των προβλέψεων 11 δις. Ο δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού αυξήθηκε στο 15,24%.

2016 : Το 2016 υπήρξε σταθεροποίηση των οικονομικών μεγεθών με αποτέλεσμα ο δείκτης προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού να παραμείνει σχεδόν στα ίδια επίπεδα (16%).

Συνολική διαχρονική ανάλυση του δείκτη προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού

Από τα έτη 2005 έως και το 2008 παρατηρείται συνεχή μείωση του δείκτη προβλέψεων προς σύνολο Ενεργητικού σαν αποτέλεσμα της συνετής πολιτικής της Εθνικής Τράπεζας ως προς τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, σύμφωνα με τους εποπτικούς σκοπούς που ορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Όμως από το 2009 έως το 2016 παρατηρούνται εξαιρετικά συνεχείς υψηλές αυξήσεις του αναφερόμενου δείκτη λόγω της οικονομικής κρίσης που επηρέασε την ελληνική οικονομία, μείωσε τη δραστηριότητα της Τράπεζας και

προκάλεσε αύξηση στις επισφάλειες της, από την αδυναμία των δανειοληπτών να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους.⁴⁶

6.5 Ανάλυση της πορείας της μετοχής της Ε.Τ.Ε. στο Χρηματιστήριο Αθηνών

Ο δείκτης FTSE/Athex Large Cap είναι ο χρηματιστηριακός δείκτης υψηλής κεφαλοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνει τις 25 μεγαλύτερες εταιρίες blue chip που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, όπως έχει συμφωνηθεί από την Συμβουλευτική Επιτροπή των Δεικτών FTSE / XA (Financialnetwork, 2013, Euro2day, 2005). Η μετοχή της Εθνικής Τράπεζας συμμετέχει στο δείκτη αυτόν και μάλιστα βρίσκεται στην έβδομη θέση, όσο αναφορά τις μετοχές με τον μεγαλύτερο τζίρο. Το παραπάνω γεγονός αποτελεί άλλη μια επιβεβαίωση της μεγάλης εμπορευσιμότητας της Τράπεζας (Εθνική Τράπεζα, 2015).

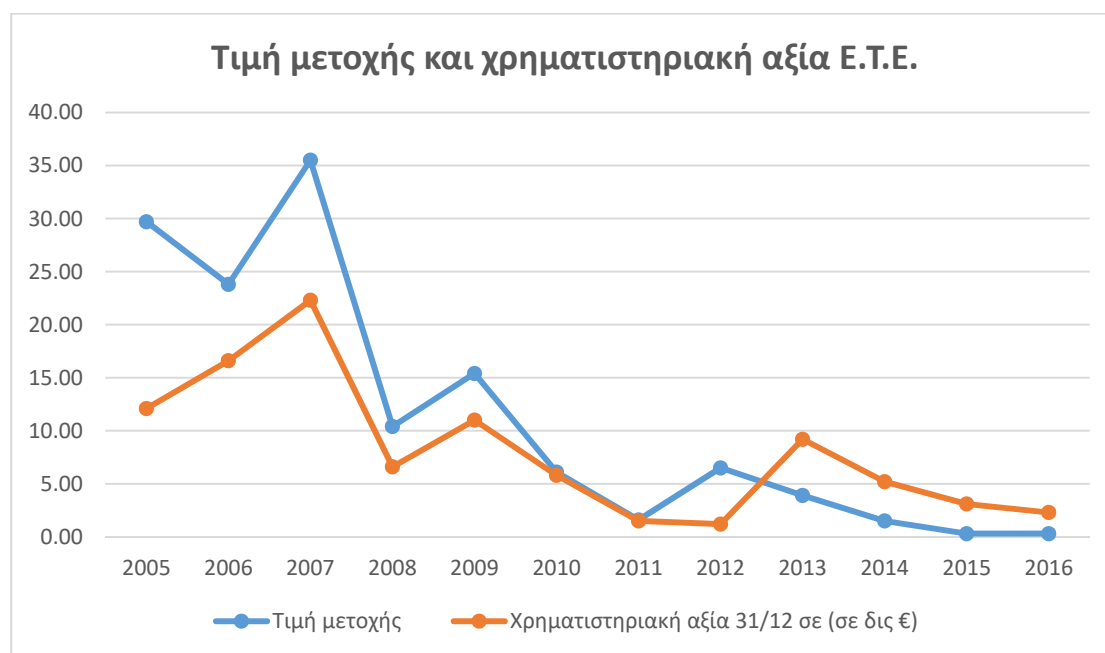
Στον πίνακα 10 παρουσιάζονται οι τιμές της μετοχής της Εθνικής Τράπεζας στο τέλος κάθε έτους (31/12) και η συνολική χρηματιστηριακή αξία τέλους έτους της Τράπεζας από το 2005 έως το 2016. Οι τιμές των μετοχών παρουσιάζονται σε συνάρτηση με τη χρηματιστηριακή αξία της Τράπεζας ώστε να γίνει κατανοητή η πραγματική αξία της μετοχής.

Πίνακας 10. Τιμή μετοχής και χρηματιστηριακή αξία Ε.Τ.Ε.

ΕΤΟΣ	Τιμή μετοχής 31/12	Χρηματιστηριακή αξία 31/12 (σε δις €)
2005	29,7	12,1
2006	23,8	16,6
2007	35,5	22,3
2008	10,4	6,6
2009	15,4	11
2010	6,1	5,8
2011	1,6	1,5
2012	6,5	1,2
2013	3,9	9,2
2014	1,5	5,2
2015	0,3	3,1
2016	0,3	2,3

⁴⁶ Όλα τα στοιχεία της ανάλυσης για τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών πάρθηκαν από τις Οικονομικές καταστάσεις της Εθνικής Τράπεζας από τα έτη 2005 έως 2016.

Διάγραμμα 8. Τιμή μετοχής και χρηματιστηριακή αξία Ε.Τ.Ε.

Όπως παρατηρείται από το παραπάνω διάγραμμα η τιμή της μετοχής της Εθνικής Τράπεζας από το 2005 έως το 2007 ήταν σε υψηλά επίπεδα. Από το 2008 η τιμή παρουσιάζει μια συνεχή και κατακόρυφη πτώση μέχρι το 2011 όπου η τιμή και η χρηματιστηριακή αξία της Τράπεζας ήταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Το 2012 η τιμή αυξήθηκε όμως η χρηματιστηριακή αξία μειώθηκε κάτι που σημαίνει ότι δεν υπήρξε ουσιαστική μεταβολή. Τα επόμενα χρόνια δεν υπήρξαν μεγάλες διακυμάνσεις. Το 2013 υπήρξε μια μικρή αύξηση, ενώ το 2015 και το 2016 η τιμή έφτασε κάτω από το 1€ και η χρηματιστηριακή αξία ήταν πολύ χαμηλή.

Σε αντίθεση με τις αναλύσεις με αριθμοδείκτες όπου φάνηκε πως η χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε τους δείκτες της Τράπεζας από το 2010, η χρηματιστηριακή αξία της Εθνικής επηρεάστηκε άμεσα από το 2008 σαν συνέπεια της γενικότερης πτώσης των περισσότερων μετοχών του Χρηματιστηρίου.

Ήδη με τις πρώτες ανακοινώσεις των αποτελεσμάτων της Τράπεζας το 2008 ξεκίνησε ένα κύμα πωλήσεων των μετοχών της Τράπεζας ενώ η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε δεν συνετέλεσε στη μεταβολή της πορείας της μετοχής.

Το Μάιο του 2009 η Εθνική Τράπεζα προχώρησε σε μία ακόμα αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, το περιθώριο κέρδους είχε αρχίσει να βελτιώνεται, η

ρευστότητα της Τράπεζας θεωρούνταν εξασφαλισμένη, ενώ παράλληλα η στάση των ξένων θεσμικών επενδυτών δεν ήταν και τόσο αρνητική. Έτσι δημιουργήθηκε αισιόδοξο κλίμα που οδήγησε σε αύξηση της τιμής της μετοχής. Το 2010 όμως ξεκίνησε μία ακόμα καθοδική πορεία της μετοχής μέχρι και το 2011, φτάνοντας στα μέχρι τότε ιστορικά χαμηλά σημεία, όταν και ολοκληρώθηκε το PSI με το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων.

Από τότε μέχρι σήμερα η τιμή της μετοχής παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα έχοντας σχετικά μικρές διακυμάνσεις.

Στο τέλος του 2015 η Εθνική Τράπεζα ανακοίνωσε την αναπροσαρμογή της τιμής της μετοχής με reverse split 15 προς 1.

Για την περίοδο που εξετάζεται (2005 -2016) παρατηρείται μια υποβάθμιση της χρηματιστηριακής αξίας της Τράπεζας όπου χάθηκε σχεδόν το 100% της αρχικής της αξίας

Είναι γεγονός πως οι δυσμενείς μακροοικονομικές επιδόσεις της οικονομίας και το ρευστό πολιτικό περιβάλλον της χώρας ήταν οι σημαντικότεροι παράγοντες για την αποχή των επενδυτών.

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα

Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή έγινε μια διαχρονική ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών της Εθνικής Τράπεζας από το 2005 μέχρι το 2016. Μια γενική εικόνα όλων των δεικτών που εξετάστηκαν, μας δείχνει ότι τα πρώτα έτη της ανάλυσης η Εθνική Τράπεζα παρουσίαζε μεγάλη άνθηση σε όλους τους οικονομικούς τομείς δραστηριότητας. Τα πρώτα έτη όταν ξέσπασε η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση η Τράπεζα άντεξε στις πιέσεις και οι απώλειες της ήταν περιορισμένες. Ωστόσο η επιδείνωση της κατάστασης στην Ελλάδα είχε ως αποτέλεσμα τη δραματική επιβάρυνση όλων των οικονομικών μεγεθών της.

Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον η Εθνική τράπεζα ήρθε αντιμέτωπη με μια σειρά από προκλήσεις τις οποίες μπόρεσε να αντιμετωπίσει και να καταστεί βιώσιμη μέχρι σήμερα, χάρη στην ικανοποιητική κεφαλαιακή της βάση, τη χαμηλή σχετικά μόχλευση, τη συντηρητική πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και την καλή ποιότητα των στοιχείων του Ενεργητικού της.

Όμως η συνεχιζόμενη ελληνική κρίση χρέους που είχε ως συνέπειες τον περιορισμό της διαθέσιμης ρευστότητας με την έντονη εκροή καταθέσεων, το υψηλό κόστος άντλησης κεφαλαίων και τη ραγδαία αύξηση των επισφαλειών και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ανέδειξε αρκετές αδυναμίες της Τράπεζας.

Τα μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και οι επιτυχημένες ανακεφαλαιοποιήσεις της Τράπεζας αποτέλεσαν ικανές συνθήκες για την ανάκαμψη της, όμως το ασταθές οικονομικό περιβάλλον στη χώρα συνεχίζει να αποτελεί κίνδυνο για την λειτουργία της.

Ζητούμενο για την Εθνική Τράπεζα που αποτελεί αναπόσπαστο και πρωταγωνιστικό κομμάτι του ελληνικού τραπεζικού κλάδου είναι η επιτυχία του συμφωνηθέντος Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, η εξυγίανση του δανειακού χαρτοφυλακίου της και η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η απομόχλευση του Ενεργητικού κυρίως με την εκποίηση και

ρευστοποίηση περιουσιακών της στοιχείων και η μείωση των λειτουργικών της δαπανών. Έτσι θα υπάρξει σταδιακή αποκλιμάκωση της εξάρτησης από τη ρευστότητα που αντλείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τον μηχανισμό παροχής έκτακτης ρευστότητας (ELA) και διατήρηση των υψηλών δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας που είναι απαραίτητα στοιχεία για τη βιωσιμότητα της.

Σκοπός της Εθνικής Τράπεζας θα πρέπει να είναι η ανάκτηση της εμπιστοσύνης της προς την εγχώρια αγορά με την επιστροφή καταθέσεων, αλλά και στη διεθνή αγορά με την επιστροφή στις αγορές Κεφαλαίου και στον εξωτερικό δανεισμό. Βέβαια αυτό έχει άμεση σχέση με την ανάκτηση της εμπιστοσύνης προς το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και την ελληνική οικονομία γενικότερα.

Σημαντικό ρόλο στην εξισορρόπηση της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να διαδραματίσει η αναβάθμιση της αξιολόγησης της Ελλάδας γεφυρώνοντας το χρηματοδοτικό έλλειμμα με τις αγορές και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Όμως οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων αλλά και η μεγάλη καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της αξιολόγησης του νέου Προγράμματος παρατείνει την αβεβαιότητα για τις προοπτικές της οικονομίας. Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα και διεθνώς παραμένει δύσκολο, περίπλοκο και αβέβαιο. Η Εθνική Τράπεζα ως βασικός πυλώνας του τραπεζικού συστήματος είναι υποχρεωμένη να αντέξει στις δύσκολες αυτές συνθήκες και να πετύχει την επιβίωση της, ώστε να στηρίξει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας έχοντας κεφαλαιώδη ρόλο για την εθνική οικονομία και την ελληνική κοινωνία αντίστοιχα.⁴⁷

Η παρούσα διατριβή προσπάθησε να καλύψει την ανάγκη για ορθή, έγκαιρη και έγκυρη απεικόνιση της κρίσης στην ελληνική οικονομία και στο τραπεζικό σύστημα (διαμέσου της Εθνικής Τράπεζας), με την αναλυτική παρουσίαση των ελληνικών και ευρωπαϊκών Θεσμών και Οργανισμών που σχετίζονται με αυτή, την παράθεση των σημαντικότερων οικονομικών γεγονότων και αποφάσεων και την αξιόπιστη και ολοκληρωμένη έρευνα και ανάλυση των οικονομικών στοιχείων της Εθνικής Τράπεζας με τη χρήση χρηματοοικονομικών δεικτών.

⁴⁷ Εθνική Τράπεζα «Ενημέρωση Επενδυτών – Στοιχεία Μετοχής»:
<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/nbg-share>
Χρηματιστήριο Αθηνών:
<http://www.athexgroup.gr/>
Capital.gr:
<http://www.capital.gr/>

Τα πληροφοριακά στοιχεία της έρευνας προήλθαν από επίσημες πηγές και καταγράφηκαν με βάση τις πρόσφατες εξελίξεις στην οικονομία με τρόπο αντικειμενικό και τεκμηριωμένο.

Στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, της σημαντικότερης στη μεταπολεμική της ιστορία, αλλά και της ευρωπαϊκής κρίσης χρέους, είναι επιτακτική η σοβαρή και τεκμηριωμένη καταγραφή μελέτη και ανάλυση της, ώστε να υπάρξει σταδιακή αναβάθμιση του επιπέδου του δημόσιου διαλόγου γύρω από την κρίση και της ικανότητας του μέσου πολίτη, ο οποίος δεν διαθέτει ειδικές οικονομικές γνώσεις, να κατανοήσει βασικές πτυχές της.

Βιβλιογραφία

- Βασιλείου Δ. Ηρειώτης Ν. Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Θεωρία και Πρακτική, Εκδόσεις Rosili, Αθήνα 2008
- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο :
<https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/glanceg.htm>
- Εθνική Τράπεζα «Δελτίο Τύπου 18/12/2015»
www.nbg.gr/el/the-group/press-office/press-releases
- Εθνική Τράπεζα «Ενημερωτικό Δελτίο 24/11/2015»:
<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/annual-report-offerring-circular>
- Εθνική Τράπεζα «Ενημέρωση Επενδυτων – Στοιχεία Μετοχής»:
<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/nbg-share>
- Εθνική Τράπεζα «Ιστορικά στοιχεία»:
www.nbg.gr/el/the-group/the-bank/history
- Εθνική Τράπεζα «Όμιλος και Τράπεζα Ετήσια Οικονομική Έκθεση 31/12/2013», σελ.75:
<https://www.nbg.gr/greek/the-group/investor-relations/financial-information/annual-interim-financial-statements>
- Εθνική Τράπεζα «Ετήσια Οικονομική Έκθεση 31/12/2016», σελ.6:
<https://www.nbg.gr/el/the-group/investor-relations/financial-information>
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2008) «Η συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην ελληνική Οικονομία» :
<http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistema2008s.pdf>
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών – Ενημερωτικό Δελτίο 2012, σελ.84:
<http://www.hba.gr/Publications/Info/studies>
- Ελληνική Στατιστική Αρχή «Ετήσια Δημοσιονομικά στοιχεία»:
<https://www.statistics.gr/statistics/-/publication/SEL03/->
- Ευρωπαϊκή Ένωση :
https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής για την Ελλάδα»:

- http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_el.pdf
- https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_en
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωσύστημα:
www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.el.html
 - Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:
<http://www.europarl.europa.eu/>
 - Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Ελλάδα: Τρίτο Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής»:
<http://www.consilium.europa.eu/el/policies/financial-assistance-eurozone-members/greece-programme/>
 - Θεόδωρος Σταματόπουλος και Ελευθέριος Θαλασσινός, (2010) , «Διεθνή οικονομικά», Εκδόσεις Σταμούλη
 - Κάντζος Κ., «Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 2002.
 - Λιανός, Παπαβασιλείου, Χατζηανδρέου, « Αρχές Οικονομικής Θεωρίας», Ο.Ε.Δ.Β. Αθήνα, 2008.
 - Νιάρχος Ν. «Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων». Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 2004.
 - Πάνος Καζάκος, Ανάμεσα σε κράτος και αγορά Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-2000, 2009, Εκδόσεις Παττάκης, Αθήνα, 2009.
 - Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2016, σελ.9
<http://www.tovima.gr/files/1/2015/10/05/proi.pdf>
 - Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων «Σκοποί και αρμοδιότητες» :
http://www.tpd.gr/?page_id=36
 - Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας «Δελτίο τύπου 27/07/2012 » :
http://www.hfsf.gr/files/press_release_20120727_el.pdf
 - Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας «Δελτίο τύπου 15/07/2013 » :
http://www.hfsf.gr/files/press_release_20130715_2_el.pdf
 - Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας «Δραστηριότητα και εταιρική διακυβέρνηση»:
http://www.hfsf.gr/el/about_whatwedo.htm

- Τράπεζα Πειραιώς «Δελτίο τύπου Τράπεζας Πειραιώς 01/03/2012 », σελ.1 :
<http://www.piraeusbankgroup.com/~media/9D7AB9278D2B4E5991443613093A22BA.ashx>
- Τράπεζα Πειραιώς «Δελτίο τύπου Τράπεζας Πειραιώς 22/04/2013 », σελ.1:
<http://www.piraeusbankgroup.com/el/~media/1F97EDD9B3D3421B88901B48AF09AC83.ashx>
- Τράπεζα Πειραιώς «Έκθεση Εταιρικής Υπευθυνότητας 2014, 05/2014», σελ.19:
http://www.piraeusbankgroup.com/~media/Com/2015/Files/Investor-Relations/Financial-Data/Annual-Reports/Corporate_Responsibility_Report2014_Gr.pdf
- Τράπεζα της Ελλάδος, «Αρμοδιότητες στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος»
- Τράπεζα της Ελλάδος «Δελτίο Τύπου τράπεζας Πειραιώς 04/2015» :
http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/News/PressReleases/Displtem.aspx?Item_ID=4954&List_ID=1af869f3-57fb-4de6-b9ae-bdfd83c66c95
- Τράπεζα της Ελλάδος «Νομισματική πολιτική 2011-2012», Ιούνιος 2012:
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20112012.pdf>
- Τράπεζα της Ελλάδος «Νομισματική Πολιτική 2015-2016», Ιούνιος 2016, σελ.55-76:
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20152016.pdf>
- Τράπεζα της Ελλάδος «Πίνακας Εποπτευόμενων Ιδρυμάτων» :
<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>,
<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>,
<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>
- Υπουργείο Οικονομικών, Κρατικός Προϋπολογισμός 2017, σελ.9:
<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-ae6dc768f4f7/9742611.pdf>
- Φίλιος Β. «Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων και αποτιμητική», σελ.47 – 63, σελ.151 – 174, σελ.179 – 210, σελ. 215 -229, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα, 2008
- Χρηματιστήριο Αθηνών:
<http://www.athexgroup.gr/>
- Ψυχομάνης, Σπύρος Δ., (2009) «Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος: Οι τράπεζες και η εποπτεία τους», σελ.24 – 59, σελ.112 – 138, σελ. 187 – 351, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα

- Alpha Bank «Έκθεση Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης», σελ.11 :
<https://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=7771>
- Basel Committee on Banking Supervision, 2011. Core Principles for Effective Banking Supervision, available at
<http://www.bis.org/publ/bcbs213.pdf>
- Basel of Committee on Banking Supervision, International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, available at
<http://www.ine.otoe.gr/UplDocs/tekmiriosi/international/basel/bcbs128.pdf>
- Capital.gr:
<http://www.capital.gr/>
- Financial Services Faculty, Basel III: New Bank Capital and Liquidity Requirements, Brief Paper available at
http://www.icaew.com/~media/Files/Technical/Financial-services/Basel%20III_new%20bank%20cap%20and%20liq%20req.pdf
- The Economist: The Economist Intelligence Unit's quality-of-life index, available at
http://www.economist.com/media/pdf/QUALITY_OF_LIFE.pdf
- Jaffee D., Levonian, M., The Structure of Banking Systems In Developed and Transition Economies, European Financial Management, pg.161 - 181, 2002.
- Jonathan Golin «The Bank Credit Analysis Handbook», pg.781 - 847, A Guide for Analysts, Bankers and Investors, Wiley publishers, 2001.